

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ivan Gregurić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bašić Palković (kultura)
Dušica Dulić (novinarka)
Zvonimir Perušić (novinar)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)
Marijana Tucakov (pripravnica)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika« doo SuboticaList je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Sjetva pod budnim okom satelita

Stanovnike Mjesne zajednice Verušić pokraj Subotice, svojedobno je već pogodio ekološki tsunami, kada je na poljoprivrednom zemljištu osamdesetih godina izgrađena Azotara. Na svu sreću, ova promašena investicija tadašnjih lokalnih moćnika bila je u funkciji zagađivanja okoliša tek kratko vrijeme, ali su posljedice tog promašaja osjetili stanovnici tog kraja. Gradnjom Azotare nestalo je i dvadesetak salaša na tom potezu. Hoće li stanovnike Verušića sada pogoditi novi ekološki tsunami? Prema službenoj informaciji regionalno središte za odlaganje otpada iz čak šest općina i gradova: Bačke Topole, Malog Idoša, Čoke, Sente, Kanjiže i Subotice trebalo bi biti locirano na verušićkoj plodnoj zemlji. Odlaganju cjelokupnog otpada iz ovog dijela Vojvodine na zemljište koje je tek dvijestotine metara udaljeno od salaša na kojima se živi i radi, protive se stanovnici verušićkog kraja. Zahtjeve Verušićana je podupro Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i usprotivio se gradnji deponija na tom području. Još se ne zna kako će se ova priča završiti, o tome će na kraju odlučiti gradski oci. No, znamo kako »mašta može svašta«, ali i politika »može svašta«.

Poljoprivrednici će se sljedećeg tjedna moći nakon rada pozabaviti i »papirologijom«, jer će na kućne adrese dobivati neophodan materijal za obnovu registracije. Svako poljoprivredno gazdinstvo treba obnoviti registraciju, što je osnovni uvjet za dobivanje regresa, premija ili subvencija Ministarstva poljoprivrede i Vlade Republike Srbije. Dok poljoprivrednici budu pripremali potrebnu dokumentaciju za preregistraciju gazdinstava u predviđenom roku od dva mjeseca, morat će pažljivo razmisliti i o planu sjetve, jer će seljaci morati točno upisati što će sijati na određenoj parceli. Stvar je ozbiljna. Kako je najavljeno, plan sjetve koji je prijavljen kontrolirat će se i provjeravati putem satelita! Tako će, među ostalima, i rad bunjevačkih paora biti od sada pod budnim okom suvremene tehnologije.

Zaduženost građana Srbije na koncu prošle godine dostigla je 4,3 milijarde eura. Snimali ili ne snimali sateliti, većina građana živi u stanju »zamrznutog preživljanja«. Osim što je korisna, suvremena tehnologija pruža i vidove zabave, kao što je televizijski program. Predah je potreban i prilikom praćenja programa, a kako nema više starinskih intermezza, nastupi političara u televizijskim emisijama prilika su za sve više gledatelja malih ekrana da popiju kavu ili trknu u market po bobi-štipice, a onda se može nastaviti uživati u popularnim emisijama, recimo, tipa – Večera za 5, gledajući pripremu i konzumaciju gastronomskih jela. »Mašta može svašta«, zar ne?

Z. S.

Rasprava o nacrtu zakona o nedopuštenoj koncentraciji medija

Za pluralizam, protiv monopola.....8

Hrvatska srijemska inicijativa, politička organizacija Hrvata u Srijemu

Četvrta stranka vojvodanskih Hrvata.....9

Hrvatsko-slovenski odnosi sve gori

I dalje čvrsto ukopani.....10,11

Svjetsko prvenstvo u rukometu 2009.

Nadomak drugog kruga.....45

Otvorenje prostorija Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

Svečano otvorenje prostorija Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, koje se nalaze na adresi Harambašićeva 14 u Subotici, bit će održano danas (petak, 23. siječnja), s početkom u 11 sati.

Prostorije će, u ime osnivača, otvoriti predsjednik Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine Bojan Pajtić, te predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Branko Horvat.

Svoju nazočnost najavili su i predstavnici pokrajinskih tijela, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Skupštine Republike Srbije, Grada Subotice, zavoda za kulturu drugih nacionalnih zajednica Vojvodine te brojni gosti.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je profesionalna ustanova, koja za cilj ima rad na očuvanju, unapređenju i razvoju kulture vojvođanskih Hrvata.

D. B. P.

Pajtić u Novom Sadu razgovarao s Pupovcem

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine dr. Bojan Pajtić primio je predsjednika Samostalne demokratske srpske stranke u Republici Hrvatskoj Milorada Pupovca, s kojim je razgovarao o daljnjem razvoju regionalne suradnje Izvršnog vijeća Vojvodine sa sredinama u Republici Hrvatskoj u kojima živi srpska zajednica, kao i o mogućnostima da se kroz unapređivanje ekonomskih odnosa osigura potpora povratnicima u Republiku Hrvatsku i stvore uvjeti za njihov gospodarski razvoj, razvoj i obnovu sredina u kojima žive.

Kako se navodi u priopćenju Pokrajinskog tajništva za informacije, jedan od institucionalnih oblika ovakve suradnje, koji bi pridonio uspjehu oživljavanja i efikasnije reintegracije povratnika i krajeva u kojima žive u Republici Hrvatskoj, jest i ideja o osnivanju regionalne poslovne banke. Ovakva bi banka, s jedne strane, pridonijela uspješnijem povratku i olakšala ekonomsku integraciju njihovih obitelji, a također bi mogla imati razvojnu funkciju, u okviru međusobnih gospodarskih veza na regionalnoj razini. Sastanku, koji je u Novom Sadu održan 19. siječnja, nazočan je bio i pokrajinski tajnik za financije mr. Jovica Đukić.

Hrvati uskoro u SAD bez vize

Hrvatska se pridružila vrlo malenom klubu zemalja koje su ušle u program ukidanja viza za Sjedinjene Američke Države, izjavio je u Washingtonu pomoćnik američkog ministra domovinske sigurnosti SAD Stewart Baker.

»Pridružili ste se vrlo malom broju naroda koji su se službeno obvezali ispuniti uvjete potrebne za program ukidanja viza«, rekao je Baker poslije potpisivanja Izjave o načelima suradnje o unapređenju bilateralnih sigurnosnih mjera za međunarodna putovanja između MUP-a Hrvatske i Ministarstva unutarnje sigurnosti SAD. On je dodao kako je ulazak u program dobar za obje zemlje, jer povećava sigurnost i hrvatskih i američkih građana, i pozdravio je hrvatsku spremnost za razmjenu podataka s američkim vlastima.

Prigodom potpisivanja hrvatska veleposlanica u Washingtonu Kolinda Grabar-Kitarović rekla je kako je Hrvatska spremna ispuniti sve potrebne uvjete, od uvođenja biometrijskih putovnica, do potpisivanja sporazuma o razmjeni informacija, zaštiti granica i sprečavanju terorističkih aktivnosti.

Baker i Grabar-Kitarović izrazili su očekivanje da će vize za putovanje hrvatskih građana u SAD biti ukinute što prije.

Dokument je u Washingtonu potpisan 16. siječnja.

Pomoćnik za politička pitanja ministra domovinske sigurnosti SAD-a Richard Barth izjavio je da je postupak ukidanja viza za zemlje srednje i istočne Europe koje su ga dovršile 2008. – Češku, Estoniju, Mađarsku, Latviju, Litvu i Slovačku – trajao najmanje 18 mjeseci.

Srbija bi pomogla i Hrvatskoj

Predsjednik Republike Srbije izjavio je u intervjuu za B92 kako bi Srbija pomogla Hrvatskoj u opskrbi s plinom, iako je Hrvatska tužila Srbiju Međunarodnom sudu pravde.

»I pokraj tužbe, izašli bismo Hrvatskoj u susret«, rekao je Tadić. »Hrvatskoj plin, u tom smislu, nije bio potreban, ali da se obratila, izašli bismo u susret i pokraj tužbe«, rekao je Tadić. On je dodao kako u Hrvatskoj situacija nije bila toliko kritična kao u Bosni i Hercegovini. Srbija je u jeku najveće krize jedan dio plina iz svojih zaliha prodala susjednoj Bosni i Hercegovini, za što su joj Bosanci i Hercegovci, prije svega Sarajlije, javno izrazili zahvalnost.

Vjerske zajednice bit će oslobođene taksi

Srbijanska ministrica financija Diana Dragutinović prihvatila je amandman DSS-a kojim su crkve i vjerske zajednice u Srbiji oslobođene plaćanja administrativnih taksi.

Taj amandman poslanika DSS-a podnesen je na predložene izmjene Zakona o republičkim administrativnim taksama. Lazić je u raspravi naveo kako su crkve i tradicionalne vjerske zajednice »posljednji put bile oporezovane u vrijeme dahija«.

Amandman poslanika DSS-a podržali su zastupnici Srpske radikalne stranke i Saveza vojvođanskih Mađara.

Amerika tone, ali će uspjeti

Polaganjem prisege na stubama Capitol Hilla u Washingtonu, Barack Obama je u utorak i službeno postao predsjednik Sjedinjenih Američkih Država. U svom je pozdravnom govoru novi američki predsjednik između ostalog rekao:

»Danas stojim ovdje ponizan zbog velikog zadatka koji je pred nama. Zahvalan zbog povjerenja koje ste mi dali. Zahvaljujem predsjedniku Bushu što je služio našem narodu. Mi smo sad usred krize, mi smo u ratu. Postoji mnogo nasilja, naše gospodarstvo je oslabljeno zbog nekih loših odluka ljudi. Naše školstvo nije dobro za sve. Moramo paziti na koji način trošimo energiju. Amerika osjeća da tone i da sljedeća generacija mora spustiti svoja očekivanja. Izazova ima i ozbiljni su, i ne trebamo očekivati da će se to lako riješiti. Ali, Amerika će uspjeti.«

Održana sjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća

Platforme uskoro pred vijećnicima

Članovi Izvršnog vijeća HNV-a su na sjednici održanoj u utorak 20. siječnja, razmatrali i usvojili radne verzije dvaju strateških dokumenata – Platforme za obrazovanje na hrvatskom jeziku i Platforme za

informiranje na hrvatskom jeziku – koje će biti proslijeđene vijećnicima HNV-a na usvajanje.

Po pitanju Platforme za obrazovanje na hrvatskom jeziku odlučeno je da se u nju ugrade primjedbe koje je dan ranije predložio Odjel HNV-a za obrazovanje, a koje je iznijela *Stanislava Stantić-Prčić*, članica IO HNV zadužena za tu oblast. Inače, konačan tekst platforme potpisuje predsjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća *Slavica Peić*, koja je izradu dokumenta završila na temelju građe koju su sačinili članovi radne skupine angažirani na izradi ovoga dokumenta.

»Ovo je dokument univerzalnog tipa, kojeg se ne bi postidjela niti jedna druga zajednica«, rekla je *Slavica Peić*.

Najviše primjedaba na ovu odluku imala je članica IO HNV-a *Antonija Čota*, koja smatra da je dokument donesen na »brzoplet i nesustavan način«. »U platformi se ne vide načini na koji će se povećati broj učenika«, ocijenila je Čota, dodavši kako je usvajanju ove platforme trebala prethoditi šira javna rasprava na razini cijele zajednice.

Na sjednici je razmatran i usvojen prijedlog raspodjele sredstava u iznosu od 1.450.000 dinara po natječaju Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine. Inače, zbog nepotpune dokumentacije zahtjevi 10 udruga nisu uzeti u razmatranje. Konačnu odluku o raspodjeli sredstava kritizirala je *Antonija Čota*, koja je izrazila nezadovoljstvo što se nije

vodilo računa o interesima hrvatske zajednice, već o, kako je rekla, političkoj podobnosti predstavnika udruga ili njihovoj bliskosti određenim institucijama.

Članovi Izvršnog odbora HNV-a su razmatrali i usvojili Plana rad Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, koji će biti proslijeđen Izvršnom vijeću AP Vojvodine na usvajanje. Protiv ove odluke bila je *Antonija Čota*, navodeći kako se, prema odluci o osnutku Zavoda, o planu rada ove ustanove trebaju očitovati vijećnici HNV-a, a ne članovi Izvršnog odbora HNV-a.

Na dnevnom je redu bila i točka donošenja prijedloga odluke za razrješenje i imenovanje članova međuvladinog Mješovitog odbora formiranog temeljem Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Srbije o zaštiti prava hrvatske manjine u Republici Srbiji i srpske manjine u Republici Hrvatskoj. O toj točki, kako je odlučeno, raspravljat će vijećnici HNV-a, budući da članovi IO-a nisu imali prijedloge ili se nisu mogli usuglasiti oko predloženih kandidata. Inače, u sastavu Mješovitog odbora trenutačno su: predsjednik HNV-a *Branko Horvat*, *Bela Tonković* i *Petar Kuntić*.

Kako je na kraju najavljeno, sljedeća sjednica Izvršnog odbora HNV-a trebala bi biti održana u srijedu 28. siječnja.

D. B. P.

Na dnevnom redu našao se i Plan rada HNV za 2009. godinu, a nakon rasprave o načinu njegova sastavljanja, članovi IO zaduženi su dostaviti programe rada u područjima za koja su zaduženi, na temelju strateških ciljeva koje će formulirati predsjednica IO HNV-a *Slavica Peić*.

Održan sastanak Odjela HNV-a za obrazovanje

Promidžba hrvatskog školstva i izvan Subotice

Od početka idućeg mjeseca, Odjel Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje krenut će u akciju kojom se i izvan Subotice želi promovirati upis djece u hrvatske odjele, dogovoreno je na sastanku toga tijela, održanom u ponedjeljak 19. siječnja u sjedištu HNV-a. Kampanja će biti realizirana u suradnji s udrugom »Naša djeca« i školama u kojima se izvodi nastava na hrvatskom jeziku, a podrazumijevat će posjete školama i djeci u mjestima Podunavlja i Srijema.

Za sve koji žele dobiti informacije vezane uz obrazovanje na hrvatskom jeziku, Ured Hrvatskog nacionalnog vijeća (Preradovićeva 4) u Subotici bit će otvoren svakoga utorka od 12 do 16 sati. Dodatne informacije možete dobiti na telefon Ureda: 024/556-898.

Članica Izvršnog odbora HNV-a *Stanislava Stantić-Prčić* ovom je prigodom predložila plan rada u oblasti obrazovanja za 2009. godinu.

Na sastanku su određeni timovi za izradu nastavnog programa za predmet jezik društvene sredine za osnovno obrazovanje i odgoj od 1. do 8. razreda, kako bi taj predmet od iduće školske godine mogao biti ponuđen učenicima na teritoriju Subotice.

Razmatran je i sadržaj konačne radne verzije Platforme za obrazovanje, koja je u načelu usvojena uz zahtjev za doradu toga dokumenta u nekoliko točaka.

Na sastanku je istaknuto kako je dorada udžbenika, odnosno prijevod onih lekcija kojih nema u hrvatskim udžbenicima, u tijeku, a trebala bi biti završena do polovice veljače.

Članovi Odjela formirali su listu udžbenika za prijevod na hrvatski jezik, koji bi se mogli naći u uporabi od iduće školske godine. Taj

prijedlog treba odobriti resorno srbijnsko ministarstvo, a za nakladnika je odabran BIGZ.

Također, najavljeno je i da će pokrajinsko natjecanje u ekološkom kvizu »Lijepa naša« biti održano 13. veljače u OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu.

D. B. P.

Rasprava o nacrtu zakona o nedopuštenoj koncentraciji medija

Za pluralizam, protiv monopola

»Značaj ovog zakona je razvijati slobodne medije, zabraniti monopol, poticati pluralizam, razvijati slobodnu konkurentnost i sprječavati utjecaj na formiranje javnog mnijenja«, istaknula je Makanova

U Skupštini AP Vojvodine, u ponedjeljak 19. siječnja održana je javna rasprava o radnoj verziji nacrtu zakona o nedozvoljenom objedinjavanju i javnosti vlasništva javnih glasila. Raspravu su organizirali Ministarstvo kulture Srbije i Pokrajinsko tajništvo za informacije.

kulture Snežana Pečenčić, te pomoćnik pokrajinskog tajnika za informacije Kalman Kuntić. Oni su obrazložili predložena rješenja koja se odnose na nedopuštenu medijsku koncentraciju kao i na javnost vlasništva nad javnim glasilima.

»Pitanja koja regulira ovaj zakon odnose se na zaštitu javnog inte-

»Danas je sasvim moguće da netko osnuje tvrtku na Kajmanskim otocima a da ona otvori ispostavu recimo na Cipru, kako bi ta pravna osoba bila osnivač nekog subjekta u Republici Srpskoj na primjer, da bi ta osoba na koncu postala vlasnikom nekog medija u Srbiji. Ovaj će registar stati na put tomu«, zaključio je profesor Veljanovski.

Očekivanje da će se kroz obvezno objavljivanje impresuma izbjeći negativne posljedice nepostojanja registra javnih glasila, u praksi se nije pokazalo kao opravdano. Ponovno uvođenje registra javnih glasila, precizno ustrojenog tako da ne predstavlja uvjet za objavljivanje medijskih sadržaja, jasno se nameće.

REGULIRANJE MEDIJSKE KONCENTRACIJE: Prema zakonima zemalja u okruženju, nije dopušteno da jedna pravna osoba bude vlasnikom televizije i radija na nacionalnoj razini, kao što je slučaj i u Hrvatskoj. Ovaj prijedlog zakona to dopušta, pa je u tom smislu liberalniji. U našoj zemlji trenutno postoji 7 televizija na nacionalnoj razini, od toga 5 privatnih, s tendencijom povećanja. Kada su tiskani mediji u pitanju zakon predviđa ograničenje vlasništva do 40 posto ukupne naklade tiskanih medija u zemlji.

Reguliranje medijske koncentracije kao svoj osnovni cilj ima transparentnost medijskog vlasništva i usuglašavanje zakona s europskim normama, a prema preporukama Unije. Suština ovog zakona jest sprječavanje nedopuštene medijske koncentracije u rukama jednog vlasnika, identifikacija trećih osoba koje bi mogle vršiti utjecaj na neovisnost javnih glasila, te omogućavanje pristupa javnosti informacijama o vlasničkoj strukturi, tijelima upravljanja i interesima za koje postoji vjerojatnost da mogu vršiti utjecaj na konkretno javno glasilo.

Objedinjavanje vlasništva javnih glasila je trend razvoja tržišta u

kojem se broj medijskih kompanija i broj onih koji kontroliraju te medijske kompanije smanjuje. Ono ima i svoje pozitivne strane u tome što pospješuje tržišnu efikasnost, omogućuje raznovrsnost ponude i sadržaja prilagođenog korisnicima, olakšava financiranje početnih troškova novih medijskih izdanja. Inzistiranje na poticanju konkurentnosti medijskih sustava i

Kalman Kuntić, Snežana Pečenčić i Rade Veljanovski

ZNAČAJ ZAKONA: U ime Izvršnog vijeća AP Vojvodine i Pokrajinskog tajništva za informacije sudionike je pozdravila potpredsjednica Ana Tomanova-Makanova. »Značaj ovog zakona je razvijati slobodne medije, zabraniti monopol, poticati pluralizam, razvijati slobodnu konkurentnost i sprječavati utjecaj na formiranje javnog mnijenja«, istaknula je Makanova. Prema njezinim riječima mjerodavno će tajništvo i ove godine natječajima poduprijeti rad medija u pokrajini, ali i zdravu konkurenciju među njima. Planiraju se nagrade za sve struke u proizvodnji medijskog programa s ciljem poticanja slobode medija.

O ovom nacrtu zakona govorili su predsjednik radne skupine koja je izradila radnu verziju zakona, profesor beogradskog Fakulteta političkih nauka Rade Veljanovski, načelnica za medije u Ministarstvu

resa kako ne bi došlo do utjecaja na javnu sferu. Zakon mora uvažiti da su mediji dio biznis sfere. Da bi se moglo odrediti vlasništvo treba odrediti vlasnika. Mi to u ovoj zemlji trenutno možemo samo nagađati. Ima situacija da ne možemo saznati ime i prezime vlasnika, jer on možda već ima neke medije. Važno je znati ime svakoga. Za to su potrebni mehanizmi koje predviđa ovaj zakon, a to je registar koji obvezuje svaki medij da bude upisan«, objašnjava Veljanovski. Prema njegovim riječima posao vođenja tog registra bit će povjeren Agenciji za privredne registre koja već ima iskustva u ovom području. U taj novi registar neće se upisivati samo vlasnici medija, nego i povezane osobe koje podrazumijevaju poslovne i rodbinske veze, kako ne bi došlo do kršenja ovog zakona ili sukoba interesa.

Moć

Objedinjavanje vlasništva javnih glasila može vlasnika medija ili medijsku grupu dovesti u položaj znatne moći, koja bi im omogućila da zasebno ili zajednički određuju teme javne debate i time bitno utječu na javno mnijenje i oblikuju ga, čime bi vršili utjecaj na vladu i druge državna tijela. Takva pozicija može biti zlorabljena na štetu političkog pluralizma i demokratskih procesa u društvu.

njihovoj tržišnoj efikasnosti, može u krajnjem ishodu biti pogubno po opće interese i zajamčeno pravo na slobodu izražavanja, koje uključuje i pravo na primanje informacija.

Predstavnici medija, medijskih udruga, kao i predstavnici nevladinih organizacija koje se bave informiranjem, pozvani su iznijeti svoje mišljenje i sugestije o ovom tematici. Javna rasprava je od sada vođena u Nišu i Kragujevcu, a nakon ove vojvodanske očekuju se još dvije u Beogradu. Nakon toga prijedlog zakona ide na usvajanje u Vladu i potom u Narodnu skupštinu, gdje će svaki od zastupnika moći iznijeti svoje amandmane na predloženi zakon.

Dijana Prčić

Hrvatska srijemska inicijativa, politička organizacija Hrvata u Srijemu

Četvrta stranka vojvođanskih Hrvata

Hrvatsku srijemsku inicijativu osnovali su mladi ljudi koji su, angažirajući se prije svega u sredini u kojoj jesu, htjeli dati doprinos razvitku i boljitku hrvatske zajednice u Srbiji *

Na listi Demokratske stranke osvojili su jedan vijećnički mandat i mjesto člana Općinskog vijeća u Srijemskoj Mitrovici zaduženog za obrazovanje, kulturu i pitanja nacionalnih manjina

Piše: Dušica Dulić

Uz tri hrvatske stranke sa sjedištem u Subotici (Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Hrvatsko-bunjevačko-šokačku stranku i Demokratsku zajednicu Hrvata), prije gotovo godinu dana u Srijemskoj Mitrovici osnovana je i četvrta – Hrvatska srijemska inicijativa. Osnivačka skupština HSI održana je 5. veljače 2008. godine u Srijemskoj Mitrovici, u registar političkih organizacija upisana je 22. veljače prošle godine, a broji oko 200 članova uglavnom iz Srijemske Mitrovice, te okolnih mjesta ove Općine. Na čelu joj je *Andrej Španović (24)*, apsolvant studija ekonomije u zdravstvu, koji je od osnutka član Hrvatskog kulturnog centra »Srijem«.

Zlatko Načev i Andrej Španović
zamjenik i predsjednik HSI

U INTERESU HRVATA: Hrvatsku srijemsku inicijativu osnovali su mladi ljudi koji su, angažirajući se prije svega u sredini u kojoj jesu, htjeli dati doprinos razvitku i boljitku hrvatske zajednice u Srbiji. Kako sami ističu, HSI se zalaže za ostvarivanje Ustavom zagarantiranih prava i sloboda Hrvata u Srbiji, od obrazovanja na materinjem jeziku, radio i televizijskih emisija na hrvatskom jeziku, do njegovanja i razvijanja kulture svoga naroda. Zalažu se i za slobodno iskazivanje nacionalnih osjećaja, očuvanje nacionalnog identiteta Hrvata, podizanje razine nacionalne svijesti, te odgovarajuću zastupljenost Hrvata u organima vlasti.

Prošla, 2008., bila je izborna godina, a u izbornu utrku uključila se i HSI.

Hrvatska Srijemska Inicijativa

»HSI je sudjelovala na lokalnim izborima održanim svibnja 2008. podržavajući listu Demokratske stranke. Na temelju ostvarenog izbornog rezultata uspjeli smo ući u strukture gradske vlasti i na taj način stekli osnovni preduvjet za ostvarivanje naših programskih ciljeva«, kaže za naš list predsjednik Hrvatske srijemske inicijative Andrej Španović. Na listi Demokratske stranke osvojili su jedan vijećnički mandat i mjesto člana Općinskog vijeća zaduženog za obrazovanje, kulturu i pitanja nacionalnih manjina. Trenutačno im je rad ograničen na teritorij Općine Srijemska Mitrovica, ali u planu imaju i **proširenje aktivnosti na cjelokupni teritorij Srijema**. Predsjednik Španović smatra da se hrvatska zajednica u Srijemu donekle oporavila od proživljenih stradanja tijekom devedesetih, ali da još puno treba učiniti za nju. **ZA SURADNJU:** Na pitanje – je li HSI uspostavila suradnju s nekom od tri hrvatske stranke sa sjedištima na sjeveru Bačke, Španović kaže: »Bližu suradnju smo za sada ostvarili s DSHV-om, ali u planu imamo suradnju sa svim Hrvat-

skim strankama i institucijama, kako bi zajedničkim snagama radili na poboljšanju položaja svih Hrvata u Republici Srbiji«.

Planiraju sudjelovati i na budućim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće. »Prve aktivnosti na tom planu su već poduzete. Opsežnije aktivnosti će uslijediti nakon utvrđivanja načina izbora za novi saziv HNV-a«, najavljuje Španović. Čelnici stranke održavaju redovite kontakte s konzularnim uredima Hrvatske u Beogradu i Subotici, a neposrednu suradnju su ostvarili s potpredsjednikom Sabora Republike Hrvatske *Vladimirom Šeksom*, koga su i ugoštili tijekom njegova boravka u Srijemskoj Mitrovici, te su mu detaljnije ukazali na probleme hrvatske zajednice. Hrvatska srijemska inicijativa se trenutačno koristi prostorijama koje su u sklopu Hrvatskoga doma u Srijemskoj Mitrovici, a useljenje u nove prostorije, koje će svojom lokacijom i funkcionalnošću zadovoljiti potrebe rada HSI, očekuje se u skorije vrijeme.

HRVATI U GRADU-MUZEJU

Srijemska Mitrovica je jedan od najstarijih gradova u Europi. Stara je sedam milenija i izuzetno je bogata arheološkim lokalitetima prvorazrednog značaja. Nekoliko puta je iz osnova mijenjala ne samo svoje ime, već i svoju fizionomiju: isprva drveno ilirsko-keltsko naselje, zatim antički grad i prijestolnica, srednjovjekovna varoš s mnogo gospodara, orijentalna palanka s minaretima, pukovsko graničarsko mjesto, zanatsko-trgovački centar u doba građanskog prosperiteta i, najzad, suvremen industrijski grad. Ispod grada je jedini neiskopani rimski hipodrom na svijetu, u gradu i okolici je rođeno deset rimskih imperatora, a u vrijeme najvećeg uspona Sirmijum (lat. naziv) je imao akvadukte koji su grad opskrbljivali pijaćom vodom s Fruštogorskih izvora, te kanalizacijske odvođe prema Savi. Ovaj grad je 4 godine, kada je na snazi bio NDH, bio u okviru Hrvatske (1941.-1945.). Danas u ovome gradu djeluje Hrvatski kulturni centar »Srijem«, koji je nastavljatelj tradicije brojnih hrvatskih kulturnih društava u ovome gradu, čiji je rad bio zabranjen poslije Drugog svjetskog rata. Prema popisu stanovništva iz 2002. godine u samoj Srijemskoj Mitrovici Hrvati su najbrojnija nacionalna manjina i čine 5,44 posto.

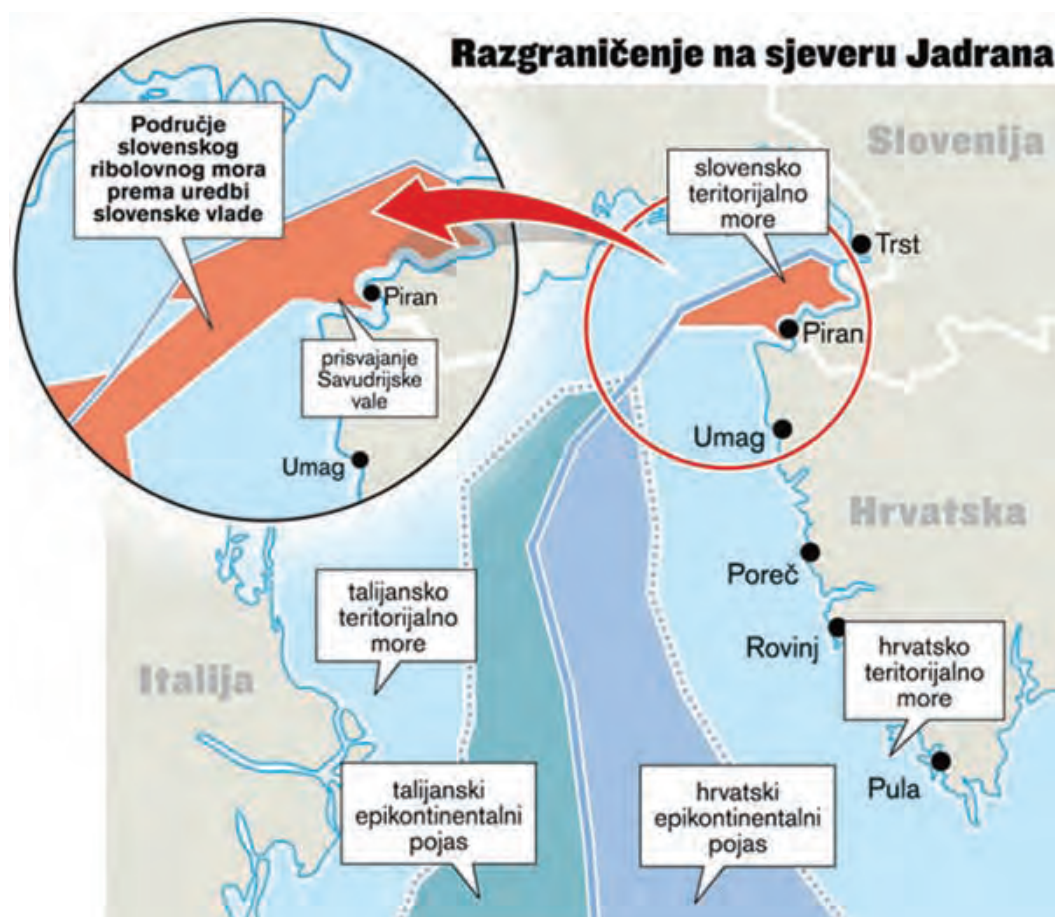

Hrvatsko-slovenski odnosi sve gori

I dalje čvrsto ukopani

Slovenski premijer Borut Pahor i dalje inzistira na bilateralnom susretu s hrvatskim premijerom. Uvjet je da to bude susret bez upletanja europskih predstavnika, na čijoj nazočnosti inzistira hrvatski premijer Ivo Sanader

Piše: Dušica Dulić

Slovenska blokada hrvatskih pregovora s Europskom Unijom svela je hrvatsko-slovenske odnose na nikad nižu razinu, a sve je to dodatno bilo opterećeno najavom slovenskog referenduma o pristupanju Hrvatske Europskoj Uniji. Iako se u javnosti govori o tome kako je potrebno stvarati ozračje za jačanje međusobnog povjerenja, koje sada očigledno ne postoji, kao da se sve vrijeme radi baš suprotno. Ministar vanjskih poslova Slovenije je poručio kako će blokirati Hrvatsku koliko god treba, što je, naravno, naišlo na veliko negodovanje njihovog istočnog susjeda. Sve je dodatno zagrijala izjava predsjednika *Stjepana Mesića* kada je rekao kako bi »Slovinci na more gledali s 20 kilometara udaljenosti da nije bilo hrvatskih partizana«. Rezultat

svih događanja otkriva Globusovo istraživanje javnosti, prema kojemu bi gotovo pedeset posto Slovenaca izašlo na referendum o pristupanju Hrvatske Europskoj Uniji i isto toliko glasovalo protiv.

Nije neuobičajeno da susjedne zemlje katkad imaju i složene odnose, ali se tada uglavnom radi na njihovu rješavanju razgovorima, pregovorima i dogovorima. Najštetnije je prepucavanje i poručivanje preko medija.

Činjenica je da Slovenci i dalje izbjegavaju međunarodno posredovanje u rješavanju graničnog spora, tj. da premijer *Borut Pahor* i dalje inzistira na bilateralnom susretu s hrvatskim premijerom. Uvjet je da to bude susret bez upletanja predstavnika, na čijoj nazočnosti inzistira hrvatski premijer *Ivo Sanader*.

SVAK' PRI SVOM: Hrvatski premijer *Ivo Sanader* pozvao je Sloveniju da suspendira blokadu Hrvatske u pregovorima s Europskom Unijom, naglasivši da granične teškoće sa Slovenijom

ne mogu biti prepreka ulasku Hrvatske u EU. Hrvatski mediji prenijeli su da je Sanader izjavio kako su Vlada i svi ministri dobili zadaću da svi kriteriji za zatvaranje poglavlja budu gotovi i izrazio očekivanje da će biti nađeno diplomatsko rješenje. Ističući kako je granični spor u Piranskom zaljevu, odnosno Savudrijskoj vali, kako se zove u Hrvatskoj, bilateralno pitanje koje se ne može staviti kao prepreka Hrvatskoj za ulazak u EU, Sanader je podsjetio kako je s tim otvorenim graničnim pitanjem i Slovenija ušla u EU, zaključivši da to pitanje ne treba stavljati u europske pregovore, jer to nije imala ni Slovenija. On je rekao kako dvije zemlje trebaju zajedno ići pred Međunarodni sud pravde, gdje će svatko iznijeti svoje argumente, nakon čega sud, na temelju argumenata, treba kazati gdje je točno granica u zaljevu. »Neka Slovenija donese sva dokumenta svijeta za koja misli da će joj koristiti, ali to će uraditi i Hrvatska«, istaknuo je Sanader.

Istodobno, hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* je izjavio kako nema potrebe za održavanjem referenduma u Sloveniji o ulasku Hrvatske u Europsku Uniju, jer samo političari moraju riješiti cijelu stvar – zato što su je oni i zakuhali. On je u emisiji Hrvatske televizije »Nedjeljom u dva« ocijenio da spor Slovenije i Hrvatske oko linije razgraničenja u Piranskom zaljevu za njega ne

Opet blokada?

Nakon najave čelnništva Slovenske pučke stranke da će u parlamentu zatražiti odgodu glasovanja o ratifikaciji hrvatskog pristupnog protokola za članstvo u NATO-u, slovenski premijer *Borut Pahor* je izjavio kako njegova vlada nema rezervi kada je riječ o hrvatskom učlanjenju u Sjevernoatlantski pakt. Dodao je kako stoga očekuje da će u zakazanom terminu (potkraj siječnja) protokol o pristupanju biti izglasovan potrebnom dvotrećinskom većinom. No, pitanje je u kolikoj se mjeri s njim slažu oporbene stranke, s obzirom da je upravo njihova podrška ključna za ostvarivanje dvotrećinske većine.

predstavlja ozbiljan spor, ali da su se obje strane ukopale na svojim pozicijama. On je ukazao na postojanje nekoliko načina za rješavanje spora, među kojima je odlazak pred Međunarodni sud za morska prava u Hamburgu i Međunarodni sud pravde u Haagu.

Nasuprot ovim, hrvatskim stavovima, slovenski premijer Borut Pahor je na susretu sa stranim novinarima rekao: »Naši zahtjevi su jasni, mi nećemo promijeniti našu poziciju ako se okolnosti ne promijene. A vrijeme Hrvatskoj istječe«. Ipak je dodao kako želi da Hrvatska što prije uđe u Europsku Uniju, ali ne nauštrb slovenskih nacionalnih interesa. Pahor je istaknuo kako je svjestan da je Zagreb očekivao da će njegova vlada biti prijateljski raspoložena prema Hrvatskoj. Na pitanje zašto Sloveniji nije bilo prihvatljivo da Hrvatska samo potpiše da dokumenti u pregovorima s EU neće prejudicirati granicu, Pahor je izbjegavao odgovor, a potom napomenuo kako postoji i princip dobrosusjedskih odnosa, zbog čega bi do blokade došlo prije ili kasnije.

Na pitanje odbija li izričito sastati se sa Sanaderom u prisutnosti predstavnika Europske komisije, Pahor je rekao kako ne vidi razlog za prisutnost predstavnika Europske Unije. Naglasio je da sada čeka inicijativu češkog predsjedništva EU te kako očekuje da će Češka u formuliranju stavova EU voditi više računa o stavovima Slovenije nego što je to činila Francuska.

Za razliku od slovenskog premijera koji ističe kako su potpuno u krivu oni koji vjeruju da bi pritisak na njegovu vladu mogao dovesti do promjene slovenskih stavova, slovenski predsjednik *Danilo Türk* je bio suzdržaniji. Istom prigodom, govorio je o tome kako smatra da bi najbolje bilo da dvije države svoje probleme ne rješavaju ni na Međunarodnom sudu pravde, ni arbitražom, nego mirenjem, što omogućuje rješenje u kojem »nema ni pobjednika ni poraženih, nego obje strane mogu biti pobjednici«.

EUROPA I ZAVADENI SUSJEDI: Češko predsjedništvo, poručuju izvori iz Bruxellesa, razgovara sa svojim europskim partnerima o hrvatskim pristupnim pregovorima s Europskom Unijom nakon slovenskog veta. Nakon što čuju kako razmišljaju europski partneri, češko će predsjedništvo ići s

Ironijom na apetit susjeda

Potaknuto slovenskom blokadom pristupa Hrvatske Europskoj Uniji hrvatsko je iseljništvo na originalan način odgovorilo susjedima. Naime, među hrvatskim iseljenicima kruži nova mapa Slovenije na kojoj je sav njezin teritorij pod morem. Država se više ne zove Slovenija nego Slocean, a poplavljene su čak i planine.

inicijativom za rješavanje zastoja u pregovorima. Razni izvori tvrde da su hrvatski pregovori prioritet češkog predsjedništva. Istodobno, predsjednik Vlade Slovenije Borut Pahor poručuje da Sloveniji u sporu s Hrvatskom nije potrebna pomoć drugih članica Europske Unije. Upozorio je Češku da ne zanemaruje slovenske interese pri mogućem pokušaju rješavanja spora. Podsjetio je kako ni Francuska za predsjedanja EU-om u prosincu nije uspjela riješiti spor. S druge strane, Europska komi-

sija ponovno ističe kako bilateralna pitanja između Hrvatske i Slovenije nemaju mjesta u pristupnim pregovorima. Komisija je zabrinuta zbog sadašnje situacije i ohrabruje Sloveniju i Hrvatsku da granični spor riješe u duhu dobrosusjedstva. Dobro je poznato stajalište Europske komisije da su granična pitanja bilateralna te ih ne treba donositi na stol pristupnih pregovora, rečeno je u uredu glasnogovornika povjerenika za proširenje *Ollija Rehna*.

Potpisan novi rusko-ukrajinski ugovor o distribuciji plina

Nove cijene za stari problem

Iako je moskovski summit potrošača ruskog prirodnog plina, održan 17. siječnja, završio bez dogovora, premijeri Rusije i Ukrajine, *Vladimir Putin* i *Julija Timošenko*, poslije su nastavili razgovore te konačno postigli dogovor o ponovnoj uspostavi isporuke plina Europi. Prema novom ugovoru, od 1. siječnja 2010. Ukrajina će plaćati punu tržišnu cijenu (do tada će imati popust od 20 posto na tržišnu cijenu), a Rusija će zauzvrat s istim datumom Kijevu početi plaćati tržišnu vrijednost tranzitnih pristojbi za korištenje ukrajinskih plinovoda. Dvoje dužnosnika nisu spominjali ukrajinski dug od 600 milijuna dolara Rusiji, koji se, također, dosad navodio kao jedan od problema za prestanak opskrbe. Plin je iz Rusije put Europe krenuo...

Zemlje srednje i jugoistočne Europe bile su najveće žrtve dvotjednog energetskog spora, dok su se Rusija i Ukrajina pokazale kao nepouzdan partneri, spremni žrtvovati nedužne radi svojih interesa.

O posljedicama njihove reputacije tek će se govoriti, a rezultat za koji se izborila Rusija je već poznat. Prijedlog ugovora obećava da će Kijev ubuduće plaćati europske cijene plina, pa će ruski gigant »Gasprom« tako zaraditi milijardu dolara više, a bogato će mu se isplatiti i gubitak koji je nastao početkom ove godine zbog smanjenog izvoza. Posebno je zanimljivo da je premijerka Ukrajine zahvalila Rusiji što je Ukrajini odobrila popust od 20 posto na cijenu plina (pa će tako u ovoj godini

umjesto 179,5 dolara plaćati 360?!), što će, kako je navela, toj zemlji dati još godinu dana da riješi pitanja energetske sigurnosti.

Desetodnevna kriza samo je uvećala manjak s kojim posluje »Srbijagas«. »Gubitak od 4,2 milijarde dinara, koliko je bio u manjku 'Srbijagas' samo u posljednja tri mjeseca 2008. godine, mora se nekako nadoknaditi. Jedno od rješenja, kako bi se pomoglo 'Srbijagasu', jest da se osiguraju sredstva iz proračuna, drugo je da se mi ponovno zadužimo kao u prosincu, dok je treća opcija korigiranje cijene«, upozorio je ravnatelj te kompanije *Dušan Bajatović*, te najavio kako će do početka sljedeće sezone grijanja skladište Banatski Dvor tehnički biti potpuno osposobljeno. U Srbiji pojedine stranke inzistiraju na umanjanju računa za razdoblje u kome nije bilo adekvatnog grijanja i nadoknadi štete nastale zbog obustave isporuke plina, te nespremnosti domaćeg sustava da zadovolji minimalne potrebe tržišta.

Nasuprot tome, brojni stručnjaci iz područja energetike tvrde kako to poduzeće ima pravo tražiti više cijene, ali i da bi ovakvo pokrivanje gubitka odrazilo građane od korištenja tog energenta. Iako je ministar energetike *Petar Skundrić* nedavno izjavio da do kraja siječnja struja neće poskupiti, sve više se pominje poskupljenje i ovog energenta.

D. D.

Marijana Petir, saborska zastupnica i istaknuta političarka Hrvatske seljačke stranke

Potrebno je omogućiti održivi razvoj sela

Mi kao stranka inzistiramo na izgradnji dobrosusjedskih odnosa sa svim susjedima, rješavanju međusobnih otvorenih pitanja u europskom duhu te tražimo da se Hrvatima u susjednim državama priznaju jednaka prava kakva njihove nacionalne manjine uživaju u Republici Hrvatskoj

Već dulji niz godina svojim političkim nastupima Marijana Petir, saborska zastupnica i vodeća političarka Hrvatske seljačke stranke, privlači pozornost hrvatske javnosti. Nastupa odlučno i, za mnoge, čak i drsko jer beskompromisno ukazuje na sve negativnosti u društvu ne štedeći pri tome ni kolege političare ili pripadnike vlastite stranke. Kod izglasavanja nekih zakona nije bez stranački poslušnik, nego se zbog vlastitih uvjerenja javno usprotivila vladajućoj garnituri kojoj i sama pripada (jer je njezina stranka članica vladajuće koalicije), što je izazvalo mnoštvo simpatija u širokim slojevima ljudi, ali i oštih kritika i s lijeva i s desna.

HR: Kako je biti žena u politici, javnoj djelatnosti za koju se još uvijek smatra, barem na ovim područjima, da je rezervirana uglavnom za muškarce?

Nije lako biti niti žena niti muškarac ako svoj posao radiš odgovorno, savjesno, ne savijaš kičmu, ne klanjaš se raznim idolima, nisi spreman na trule kompromise... Politika je onakva kakvi su ljudi koji je čine a moj je stav da sa više dobrih ljudi u politici i politika može biti bolja. Zbog toga treba težiti uključivanju i što većeg broja angažiranih kršćana u politiku.

Sigurno je da žene imaju podosta poteškoća unatoč svom obrazovanju i sposobnosti doći na upravljačke pozicije bilo u tvrtkama bilo u politici jer okruženje još uvijek nije prijateljski raspoloženo prema ženama koje izlaze izvan prosječnog okvira percepcije žene u društvu. Zbog toga se često i govori da je politika posao rezerviran za muškarce. Žene se još uvijek promatra kroz njihov vanjski izgled a ne kroz ono što govore i rade. Točno je i to da su neke žene u politici poprimile muški način vođenja politike što svakako nije dobro. Dakle, nisam za to da netko ima prednost samo zato što je žena ili muškarac već zato što je najbolja osoba za to mjesto a ako je već najbolja ili najbolji onda njoj ili njemu treba dati šansu da pokaže što može i zna.

HR: Koja je uloga Hrvatske seljačke stranke na sadašnjoj političkoj pozornici Hrvatske?

HSS je dio vladajuće koalicije u Republici Hrvatskoj što nam je otvorilo prostor da počnemo provoditi naš program Preporod hrvatskog sela. Cilj tog programa jest omogućavanje održivog razvoja sela i seoskog prostora i trajnog ulaganja u razvojne projekte na selu. Ljudi koji žive na selu čuvari su tog prostora i da bi sela živjela potrebno je tim ljudima osigurati

Razgovarao: Tomislav Vuković

dostojne uvjete za ostanak na selu. Kroz proračun smo osigurali sredstva potrebna za gradnju škola, ambulanti, kanalizacije, vodovoda i drugih javnih sadržaja potrebnih za normalan život na selu ali naravno i za snažniji razvoj poljoprivredne proizvodnje s kojom možemo biti konkurentni na tržištu. Mi u HSS-u radimo na povezivanju sektora poljoprivrede i turizma, tzv. zelene i plave njive kako bi se osigurao prostor za plasman kvalitetnih domaćih poljoprivrednih proizvoda i spriječio uvoz hrane loše kakvoće. Smatram da Hrvatska ima mogućnost pozicionirati se, ne samo kao destinacija koja plijeni prirodnim ljepotama i starim povijesnim gradovima već i zaokruživanjem ponude kroz tradicionalna, kvalitetna i ukusna jela i vina. Mnogobrojni turisti već sada otkrivaju Hrvatsku kroz taj segment. Osim toga Hrvatska ima predivne nacionalne parkove i parkove prirode, u samom smo vrhu u svijetu po biološkoj raznolikosti i kakvoći pitke vode i to je naša strateška prednost koju ne smijemo prokockati već je iskoristiti kao razvojnu šansu.

HR: Recite nam ukratko: koje su temeljne stranačke odrednice u odnosu prema susjednim zemljama, posebice prema Republici Srbiji?

U odnosima prema susjednim zemljama Hrvatska se službeno politika može opisati kao principijelna, u europskom duhu suradnje, pri čemu kod otvorenih pitanja inzistira na primjeni međunarodnog prava. Za ovakvo držanje, Hrvatska dobiva priznanje unutar Europske Unije, a inzistiranje na europskom duhu suradnje i primjeni normi međunarodnog prava predstavljaju najjače argumente u dobro poznatom sporu sa Slovenijom.

Hrvatska sa Srbijom ima još niz otvorenih pitanja. Prije svega to je problem nestalih osoba, zatim problem zajedničke granice te pitanja koja su posljedica agresije na suverenu Republiku Hrvatsku. Tu su i podignute tužbe za genocid pred Međunarodnim sudom u Haagu. Hrvatsko priznanje neovisnosti Kosova nije dobro primljeno od strane Srbije, ali kako sam već spomenula, ovdje se Hrvatska svrstala uz većinu država EU i to je po mom mišljenju bilo ispravno. Odnosi Hrvatske sa Srbijom stabilizirat će se postupno i bit će još bolji tijekom vremena.

HR: Kako tumačite činjenicu da su Slavonija i Vojvodina »izmišljeni« za poljoprivredu, a i jedna i druga

država uvoze veliki broj poljoprivrednih proizvoda?

Plasman vlastitih poljoprivrednih proizvoda na tržište ili pak uvoz osim neizbježnog globalnog okruženja ovisi i o nama samima tj. o političkoj volji i poljoprivrednoj politici koju smo spremni zagovarati i provoditi. Poljoprivredna politika treba stvoriti uvjete pod kojima će naša poljoprivredna proizvodnja postati dugoročno održiva. Stoga strateško opredjeljenje naše seljačke poljoprivredne politike je proizvodnja posebno vrijednih proizvoda i usluga koje će osigurati njen opstanak na globalnom tržištu. Iako se do prije nekoliko godina činilo da se sve može kupiti na svjetskom tržištu i da samodostatnost u proizvodnji hrane nije važna, najnoviji događaji vezani uz financijsku krizu i terorizam u prvi plan strateških interesa stavljaju prehrambenu sigurnost. Stoga Hrvatska treba osigurati najmanje 95 postotnu pokrivenost potreba za temeljnim prehrambenim proizvodima iz vlastite proizvodnje. A upravo tu hranu treba plasirati u turizmu, u našim hotelima i restoranima. Nedopustivo je da zbog loše organizacije i rupa u sustavu, ugostitelji kupuju hranu iz uvoza u trgovačkim lancima i to prodaju u turizmu a naš seljak svoj proizvod nema kome prodati. Nedostaju nam tržnice, nedostaje i burza robe i zadatak je svih razina vlasti da pomognu u organizaciji tržišta poljoprivrednih proizvoda. No, za kontrolu uvoza važno je uspostaviti nadzor odmah na granici, te putem inspekcija i ovlaštenih laboratorija treba spriječiti ulazak hrane sumnjivog porijekla, hrane kojoj je istekao rok trajanja ili koja sadrži štetne supstance u Hrvatsku. Isto tako i informiranjem i obrazovanjem potrošača i pozivom da kupuju hrvatsko može se smanjiti potrošnja uvezene hrane u Hrvatskoj. Mislim da se isti princip može primijeniti i u Vojvodini.

HR: Vaši nastupi u javnome životu posebice su vezani za ekološke probleme. Što Vas je na to ponukalo?

Kao malu su me roditelji naučili jednoj mudrosti a to je: da jedino seljak zna živjeti u skladu s čovjekom, Bogom i prirodom, jer jedino seljak zna da Bog oprašta svakome, čovjek nekome a priroda nikome. Hrvatska je mala zemlja sa relativno dobro očuvanim okolišem. Mali smo zagađivač u regionalnom i u globalnom smislu. Preko 15 posto površine Hrvatske je zaštićeno Zakonom o zaštiti prirode, Jadran je najčišće more na Mediteranu, u samom smo svjetskom vrhu po biološkoj raznolikosti i kakvoći pitke vode, naši seljaci još uvijek hranu proizvode na tradicionalan način i smatram da su to dovoljno jaki argumenti da Hrvatsku sačuvamo takvom kakva jest i dobro očuvan okoliš i prirodu pretvorimo u svoju razvojnu šansu. Naši prirodni resursi su naša najveća prednost. Ne možemo dobro štiti nacionalne interese ako ne štitimo naše prirodne resurse.

HR: Kako objašnjavate pomalo apsurdnu situaciju da u političkom životu Hrvatske, zemlje koja se toliko voli hvaliti s više od 90 posto vjernika (svih vjerskih zajednica), nema vjernika!? Vi ste jedina iznimka jer svjedočenje vjerskog uvjerenja nekoga političara nije njegovo paradržanje u prvim redovima tijekom bilo kojih vjerskih skupova, nego npr. njegov glas kod donošenja zakonskih odredbi, koje

su izravno protivne vjerskome poimanju stvarnosti.

Mene takva slika više uopće ne začuđuje a sami smo za to odgovorni jer kršćani svojim »izmicanjem« iz politike ostavljaju slobodan prostor manje sposobnima, manje poštenima ili manje stručnima koji vide politiku kao plodan medij za ostvarenje osobnih interesa. Kako možemo očekivati od takvih ljudi da nas istinski zastupaju? Vidljivo je da oni jedno pričaju a drugo rade. Nije dovoljno zvati se katolikom

Cilj mojih neistomišljenika je uvjeriti javnost da moji stavovi nisu »moderni« kao njihovi jer se ja za razliku od njih borim za dostojanstvo ljudskog života, ja volim svoju domovinu, ja se ponosim svoje kulturom, vjerom, jezikom, nošnjom. Križ oko vrata nosim od kada znam za sebe i nosit ću ga dok ću znati za sebe. Križ je izraz moje vjere i to mi licemjeri i farizeji kojima ništa nije sveto ne mogu oduzeti.

HR: Na kraju, Vaša poruka čitateljima »Hrvatske riječi«...

Rođena je 1975. godine u Kutini. Diplomirala je na Prirodoslovno-matematički fakultetu i Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, usavršavala se u Americi, Engleskoj, Australiji, Italiji i Poljskoj.

a onda podržavati zakone koji dokidaju sve što ima veze s katoličanstvom i zdravim razumom. U politici nisu dovoljni samo lijepo sročeni programi, važna je i vjerodostojnost osobe koja stoji iza tog programa. Političar vjernik mora znati spojiti vlastiti interes i opće dobro a to je danas rijetkost u politici općenito.

HR: Premda zvuči nevjerovatno, činjenica je da ste se u današnjoj toliko razvिकanoj demokraciji morali čak i »boriti« protiv onih kojima je smetao Vaš križić oko vrata. Što je to zapravo bilo?

U vrijeme kada zbog globalne financijske krize i recesije mnogi strahuju od gubitka radnog mjesta a svi govore o potrebi štednje, jedno je sigurno. U ljubavi ne smijemo biti štedljivi. To je moja poruka Vašim čitateljicama i čitateljima, ljubav koja se daje usprkos, i unatoč svemu, koja nije slijepa za ljudske slabosti ali zbog njih ne odbacuje čovjeka već je uvijek spremna dati više. Ne jedan za jedan, već uvijek više. Takvu ljubav mi Hrvati iz domovine osjećamo za vas Hrvate u našim susjednim zemljama i u iseljeništvu; i zato nemojte klonuti duhom. ■

Na temeljima nauka braće Radić

HR:: Budući da je vaša stranka između dva svjetska rata imala popriličan broj članova i poklonika u Vojvodini, pa i nekim drugim krajevima u Srbiji, recite: čime je to ona bila »magnet«?

Djelovanje Hrvatske seljačke stranke dio je povijesti svih Hrvatskoj susjednih zemalja. Ona je duboko ukorijenjena u povijesno sjećanje svih naroda na ovom prostoru. Od svoga utemeljenja 1904. godine HSS je djelovao u višejezičnoj državnoj zajednici Austrougarske Monarhije u čijem je sastavu bila i današnja Vojvodina. S pristupom Hrvatske Europskoj Uniji, Hrvatska seljačka stranka se vraća u svoje prirodno političko okruženje u kojem je i nastajala. Na temeljima nauka braće Radić mi smo u ono vrijeme, a isto tako i danas, svoj rad usmjeravali na borbu za prava malih običnih ljudi, za prava malih naroda, štiteći svoje nacionalne interese ali imajući razumijevanja za nacionalne interese drugih. Danas sudjelujemo u Vladi Republike Hrvatske. Posebnu odgovornost HSS nosi upravo radi činjenice da o našoj potpori ovisi uspješnost i stabilnost Vlade. Ali mi kao stranka inzistiramo na izgradnji dobrosusjedskih odnosa sa svim susjedima, rješavanju međusobnih otvorenih pitanja u europskom duhu te tražimo da se Hrvatima u susjednim državama priznaju jednaka prava kakva njihove nacionalne manjine uživaju u Republici Hrvatskoj.

Problemi oko Bajske čitaonice

Prodaje li se stoljetni dom bajskih Bunjevaca?

Zvuči doista skandalozno: stoljetni dom bajskih Bunjevaca, Čitaonica, se prodaje. U prozoru zdanja (dijelom obnovljenog 2002.) od listopada stoji natpis »PRODAJE SE, telefonski broj...«. Donjogradski se Bunjevci iz Baje zgražaju, i s pravom pitaju – kako se to može dogoditi?

Mnogi su, baš kao i vaš dopisnik, nazvali istaknuti broj, no nitko se ne odaziva. Javlja se samo automat za ostavljanje poruka. Pokušali smo uspostaviti kontakt i s *Antunom Mujićem*, predsjednikom Čitaonice, ali bez uspjeha.

OBNOVA ČITAONICE: Ispostavilo se da udruga poznata kao Bajska bunjevačka katolička čitaonica više i ne postoji. Ipak, riječ je o dobru od općeg značaja, pa smo zato sprovedi malo istraživanja. Vaš dopisnik posjeduje brdo starih i novih spisa, vjerodostojnih dokumenata. Među ostalim, postoji dokaz o tome da je mađarsko-hrvatska mješovita grupa prosinca 1999. godine zasjedala u povodu obnavljanja Čitaonice, nakon što je stjecajem vremenskih uvjeta, došlo do urušavanja krova i stropa. Dvije su susjedne zemlje iz svojih fondova rezervi uspjele spasiti zdanje od opće propasti. To

Krov i unutarnji prostor je djelomice obnovljen. Izmijenjeni su vodovi (struja, plin, voda), no nitko još nije vidio konačan proračun. Svibnja 2002. tužiteljstvo grada Baje ustanovilo je niz nepravilnosti i protupravnih djela u djelatnosti Čitaonice. Kruna svega je dokument iz srpnja 2007. godine. To je svjedodžba o tome da je bajska udruga prestala s radom i da je u Aljmašu pod novim imenom osnovana nova udruga Hrvatski kulturni centar, Bunjevačka čitaonica. Samo je predsjednik isti – *Antun Mujić*. Njeni su članovi većim dijelom iz Kunbaje i Aljmaša. Nova udruga čak i ne koristi zgradu Bajske čitaonice.

od općeg interesa. Stoga ćemo, bude li potrebno, pravno suspendirati prodaju Čitaonice«, kazao je Pančić.

Drugim riječima, putem odvjetnika će se u zemljišnim knjigama sprovesti upis prava preče kupovine u korist bajskih Bunjevaca.

Dogradonačelnik grada Baje *Lajos Búcsú* kratko je rekao: »Ako se Čitaonica proda, gradsko će vijeće svakako osporiti taj čin kao protupravno djelo. Gradski su

je i svoju knjižnicu od dvije tisuće djela. Čitaonica je preživjela Prvi i Drugi svjetski rat. Od 1949. do 1988. u državnom svojstvu pretvorena je u ugostiteljski objekt. No, uoči promjene režima, 30 je bajskih Bunjevaca ponovno registriralo udrugu pod nazivom Bajska bunjevačka katolička čitaonica. Zgrada je (po odštetnom zakonu) vraćena župnoj crkvi svetog Antuna Padovanskog (franjevci-ma). Crkva je 1994. godine doku-

Protupravno djelo

Dogradonačelnik grada Baje *Lajos Búcsú* kratko je rekao: »Ako se Čitaonica proda, gradsko će vijeće svakako osporiti taj čin kao protupravno djelo. Gradski su vijećnici rujna 2007. glasovali o sudbini Čitaonice. Konstatirali su da udruga više ne funkcionira, da nova aljmaška udruga zgradu ne koristi, te da grad, uz široku potporu Hrvatske, namjerava osnovati Centar hrvatske kulture u Baji.

vijećnici rujna 2007. glasovali o sudbini Čitaonice. Konstatirali su da udruga više ne funkcionira, da nova aljmaška udruga zgradu ne koristi, te da grad, uz široku potporu Hrvatske, namjerava osnovati Centar hrvatske kulture u Baji.

OSNOVANA 1909.: Svi bajske Bunjevci emotivno reaguju kada je riječ o Čitaonici, jer je ona njihova. Stota obljetnica osnutka obilježiti će se 2009. Katolička čitaonica je, naime, svojedobno osnovana 1909. godine. Zgrada je s pozornicom sazidana dobrotvornim darovima bajskih Bunjevaca 1910. godine. Bezmalobila u funkciji, a imala

mentom o darivanju uvjetovala da je za izbor i opoziv predsjednika Čitaonice potrebna njezina suglasnost. Ovlašten je liječnik dr. *Ivan Vacić* da prati provedbu zakonitosti. Dr. Vaciću to ovlaštenje nije isteklo. Tu suglasnost nova aljmaška udruga ne posjeduje.

Čini se, ipak, da bi sudska presuda o ukinuću nove ili prijašnje udruge išla u korist ljudima koji kane prisvojiti novac od prodaje objekta. Toliko se zna za sada. S pozornošću očekujemo da nam se ostali akteri ove »afere« jave.

Laslo Kiralj

Pomak u siječnju

Bajski se Bunjevci se ne daju obmanuti. Na poziv Ivana Kubatova, bivšeg predsjednika gradske Hrvatske manjinske samouprave u Baji, 7. siječnja 2009. godine će se u Civilnom domu grada na obali Sugavice okupiti osamdesetak dobronamjernih Bunjevaca da ponovno osnuju udrugu Bajska bunjevačka katolička čitaonica. Na to imaju puno pravo. Naime, doskorašnja udruga više ne postoji i ne djeluje, a sebe smatraju pravnim nasljednikom. Trenutačno za folklornu baštinu brine KUD »Zlatna grana« sa sjedištem u Vancagi (predgrađe Baje), gdje postoji i muzej Bunjevačka kuća.

znači, da bi sada prodaja objekta mogla prerasti u međudržavni, diplomatski skandal. Tim prije, jer je svojedobno dopredsjednik Sabora *Baltazar Jalšovec* tijekom posjeta Baji prosljedio obvezu da bi Republika Hrvatska osigurala polovicu troškova cjelokupne obnove Čitaonice.

Zamoljen za komentar, *Aleksandar Pančić*, predsjednik Bajske hrvatske manjinske samouprave je izjavio: »Čitaonica je po zakonu samostalna udruga, no manjinska je samouprava u bivšem sazivu dodijelila značajnu novčanu potporu za očuvanje objekta. Riječ je, dakle, o općem dobru

Nastavak neizvjesnosti u svezi s budućim regionalnim deponijem otpada za sjever Bačke

Verušićani ne žele smetlište

Stalno upozoravamo javnost da je takva odluka za stanovnike ove mjesne zajednice neprihvatljiva, jer bi ona iznimno remetila život i svaki budući plan ovih ljudi, kaže predsjednik Skupštine MZ Verušić Miroslav Kiš.
I kad se Azotara gradila upravo na ovom području, puno se pričalo o zaštiti životnog okoliša, a kako je sve završilo – sadnjom jednog zaštitnog pojasa tuja na ulazu u Azotaru, dok svi ostali standardi nikada nigdje nisu primijenjeni, kaže predsjednik Savjeta MZ Verušić Josip Kujundžić*

Godina pred nama vjerojatno će biti godina u kojoj će biti konačno odlučeno na kojem će se mjestu u sjevernoj Bačkoj graditi regionalni središnji deponij otpada, kolokvijalno nazvan tvornicom otpada. Hoće li se stanovnici i vodstvo Mjesne zajednice Verušić pokraj Subotice uspjati oduprijeti nastojanjima da se cjelokupan otpad ovog dijela Vojvodine odlaže na njihovom teritoriju, ili će ipak pokleknuti pred snažnim pritiscima iz vlasti i drugih lobista, za sada još nije moguće predvidjeti.

No, zna se da je nezadovoljstvo ovih ljudi, jednom već pogođenih elementarnom nepogodom poznatom pod nazivom Azotara, iznimno veliko i da mnogi od njih svoju budućnost i budućnost svojih imanja ne vide u suživotu s velikim otpadom u svojoj blizini. Vodstvo Mjesne zajednice jednodušno je uz građane, a kako bi drugačije i bilo, kad s tim građanima dijeli sve: i prošlost i sadašnjost i budućnost.

POTPORA JAVNOSTI: Proteklih je godinu-dvije, od kada se prvi put pojavila prvo neslužbena, a zatim i službena informacija da bi regionalno središte za odlaganje otpada iz čak šest općina i gradova: Bačke Topole, Malog Idoša, Čoke, Sente, Kanjiže i Subotice trebalo biti locirano na području desetak kilometara istočno od Subotice, na najplodnijoj zemlji u kraju, održano je puno sastanaka žitelja MZ Verušić s čelnicima Grada, mnoga su uvjerenja iz vlasti izgovorena, pale su tisuće garancija, ali mje-

štani nisu podlegli. Žučno su reagirali i svoje nezadovoljstvo redovito iznosili u javnost, pa se nadaju da će se uz potporu javnog mnijenja izboriti pravo na očuvanje imanja i vlastiti opstanak na verušićkim salašima.

»Najvažniji naš cilj u 2009. godini jest spriječiti pokušaj nekih struktura u vlasti da regionalni deponij, ili kako oni kažu tvornicu otpada, bude smješten na teritoriju Mjesne zajednice Verušić«, kaže predsjednik Skupštine MZ Verušić Miroslav Kiš. »Stalno upozoravamo javnost da je takva odluka za stanovnike ove mjesne zajednice neprihvatljiva, jer bi ona iznimno remetila život i svaki budući plan ovih ljudi. Tim bi deponijem u potpunosti bila eliminirana mogućnost ostanka ljudi na ovom prostoru, te bi izostao ruralni razvoj ovog kraja, za što se politika formalno zalaže. Grad

Subotica se mora širiti, a mi se pitamo – gdje će se širiti ako ne na ovu stranu? Pa, sve ostalo oko Subotice su zaštićene zone. Ako deponij bude tu, ne samo da nitko neće dolaziti ovamo stanovati, nego ni mi koji smo tu nećemo moći ostati.«

ŠTETNA ODLUKA: Skupština Grada (tada općine) Subotica krajem 2007. godine usvojila je odluku o planu za odlaganje otpada kao i odluku o osnivanju tvrtke za bavljenje time, a ta je tvrtka u međuvremenu već i proradila. Suočavajući se s velikim nezadovoljstvom građana Verušića, lokalna je samouprava organizirala i dva studijska puta – jedan u Mađarsku, drugi u Nizozemsku, gdje već postoje suvremene tvornice otpada. Time se pokušalo razuvjeriti nevjerne Tome iz Verušića, pokazujući im naj-suvremeniju tehnologiju kojom se tamo tretira

Političko i nacionalno pitanje

Pitanje budućeg središnjeg deponija otpada mnogi promatraju i kao političko, odnosno nacionalno pitanje, budući da ogromnu većinu žitelja na Verušiću čini bunjevačko-hrvatsko stanovništvo. Nikome nije jasno zbog čega se, pokraj već jednog velikog zagađivača – Azotare – upravo na tom prostoru mora graditi i drugi zagađivač. Zemljište na kome se prostiru verušićki i aleksandrovački salaši iznimne je kvalitete, ali moguće uništavanje te plodne zemlje do sada nije bio dovoljnim razlogom da se prostor za deponij potraži na nekom drugom, manje plodnom tlu.

DSHV je svojevrjemenom podupro zahtjeve Verušićana i usprotivio se pokušajima gradnje deponija na tom području.

otpad. Međutim, razuvjeravanje je izostalo i nakon tih putovanja otpor Verušićana postao je, čini se, još jači.

»Bili smo i u Mađarskoj i u Nizozemskoj i vidjeli kako to izgleda i baš smo se tamo uvjerali kako ovo što se nama ovdje sprema ne sliči onome što smo tamo vidjeli, onome kako istinske tvornice otpada trebaju izgledati«, tvrdi Miroslav Kiš. »Imamo loše iskustvo s Azotom, za koju su političari svojevrstno također tvrdili kako će u ekološkom smislu biti najmodernija i najsigurnija tvornica, a pokazalo se da to nije bilo tako. I tad su nam političari govorili jedno, a dogodilo se drugo, pa mislimo da bi se to opet moglo ponoviti. Isti ti ljudi koji su svojevrstno lobirali za gradnju Azotare, sada tvrde da je to bila promašena investicija, ali samo mi, stanovnici ovog kraja osjećamo posljedice tog promašaja, ne i oni. Ne želimo da se to ponovi opet ovdje i opet nama. Vidimo kako Europska Unija želi ulagati u seoski turizam, u ruralni razvoj, u očuvanje osobitosti kraja. Nas će sve to zaobići, mi na ta ulaganja uopće ne možemo računati ako budemo imali smetlište na svom teritoriju. To bi bila i šire štetna odluka, mislim da bi i Subotica, ne samo Verušić, sebe isključila iz tih ulaganja.«

Prema Kišovim riječima, priča o ekološkoj, zdravoj proizvodnji na verušićkim farmama prestat će onog momenta kada se tu postavi deponij. U tom slučaju nitko više ne bi ulagao u sadnju novih voćnjaka i vinograda, nitko više ne bi ulagao u osuvremenjavanje proizvodnje, nitko više svoju budućnost ne bi planirao na ovom prostoru, već bi se odavde moralo bježati. Zbog toga su građani Verušića, predvođeni vodstvom MZ, odlučni oduprijeti se nametnutim rješenjima.

»Pričaju kako bi se desetak ljudi iz ovog kraja moglo zaposliti u toj tvornici otpada«, kaže Miroslav Kiš. »Ponižavajuće je jednom poljoprivredniku reći kako nema budućnost ako se bavi poljoprivredom, ali da ima alternativu raditi na deponiju i razvrstavati otpad.

Žitelji Verušića odlučno protiv deponija u svojoj blizini: Josip Kujundžić i Miroslav Kiš

To je katastrofa. Smatram da u ovom dijelu Vojvodine postoje prostori koji nisu ovako naseljeni i koji nemaju ovako kvalitetnu zemlju, i tamo bi trebalo izgraditi deponij.«

GORKO ISKUSTVO S AZOTAROM: Budući da su prošli gorko iskustvo s Azotom, koja je 70-ih godina prošlog stoljeća građena kao »gospodarsko čudo« ovoga kraja, a ispostavilo se da je ekološka bomba, najmanje što su Verušićani očekivali bilo je nešto ovakvo.

»Priča o deponiju počela je prije dvije godine, kad smo o tome saznali iz medija«, priča predsjednik Savjeta MZ Verušić *Josip Kujundžić*. »Tako smo iz medija saznali i to da se regionalno odlagalište otpada planira postaviti u našoj mjesnoj zajednici i to na 700-800 metara od zgrade naše MZ, svega 100-200 metara udaljeno od salaša na kojima se odvijaju intenzivna proizvodnja i život, prije svega proizvodnja mlijeka. Predviđene su dvije konkretne lokacije, jedna preko puta Radine kavane, a druga u nastavku asfaltna baze Voj-puta, koja je unutar

kompleksa Azotare. Ljudi s ovog područja znaju kako je svojevrstno rađena kampanja za gradnju Azotare i kako je rađena priprema prostora – eksproprijacijom poljoprivrednog zemljišta. U tom je procesu zbrisan 20-ak salaša na tom potezu. Ekspropirano je 132 hektara zemljišta, a ljudima niti dan-danas nije jasno zbog čega je toliko zemljišta uzeto. Sama gradnja Azotare trajala je jako dugo. Pričalo se puno o zaštiti životnog okoliša u procesu proizvodnje, a kako je završilo? Sadnjom jednog zaštitnog pojasa tuja na ulazu u Azotaru. Svi ostali standardi nikada nigdje nisu primijenjeni.«

Kujundžić navodi kako su stanovnici verušićkih salaša bili iznimno revoltirani saznanjem o deponiju. Pitali su se i pitaju se i danas – zar je moguće da će se upravo njima ponoviti pogreška kakva je već jednom napravljena s Azotom.

»Kako je moguće da oni koji odlučuju, sada, uz sve ono što već znamo, prave istu pogreš-

Ako može Azotara, može i deponij

Da područje Verušića »najviše zadovoljava« potrebe budućeg deponija, utvrđeno je u Studiji vrjednovanja lokacija za regionalni sanitarni deponij, koji je prije nešto više od godinu dana službeno predstavljen javnosti. Studiju je izradilo Javno poduzeće »Zavod za urbanizam«, uz angažiranje stručnjaka i iz drugih institucija. Osim Verušića, taj dokument predviđa i neke druge lokacije, ali ih istovremeno praktički i odbacuje. Te druge lokacije su na Bikovu na poljoprivrednom zemljištu, zatim u Subotici u neposrednoj blizini naseljenog dijela grada, te u Žedniku, gdje nema infrastrukture.

Navodi se kako se parcela na Verušiću nalazi na zemljištu »zaraslom u korov, napuštenom i s gipsanim poljima«. »Ovdje nema obradivog poljoprivrednog zemljišta u neposrednoj blizini, jer je zbog blizine kemijske industrije ono uništeno«, čulo se tada na prezentaciji studije.

»Na ovoj lokaciji udaljenost deponija do prvih salaša iznosi 600 metara, a propisi dopuštaju rastojanje od 500 metara, zatim vodotok Čik nije ni jezero niti rijeka, pa njegova udaljenost nije nepropisna«, rekla je tom prigodom direktorica novoformiranog poduzeća za upravljanje budućim deponijem Andrea Kikić.

Predviđeno ulaganje u regionalni sanitarni deponij iznosi oko 12 milijuna eura.

Želi li itko ovakav okoliš?

Tvornice otpada

Tvornice otpada u inozemstvu, koje je vodstvo MZ Verušić posjetilo u organizaciji lokalne samouprave Subotice, suvremeno su organizirane, sa skupim zaštitnim tehnologijama i upravo zbog toga što ekološki standardi predviđaju skupa ulaganja, Verušićani ne vjeruju u obećanja da će isto tako biti i u njihovom slučaju.

»U Mađarskoj smo bili u dvjema tvornicama otpada, jedna je u Baškutu kod Baje, a druga pokraj Székesfehérvára«, kaže Josip Kujundžić. »To su kompleksi koji su izdvojeni od naseljenog mjesta i na neplodnom su pjeskovitom zemljištu. Prostor je ograđen i oko njega su u potpunosti podignuti zasadi sadnica koji sprečavaju širenje neugodnih mirisa. Unutar toga postavljeni su platoi gdje se tretira otpad koji se prikuplja. Gradit će se i pogoni za njegovo razvrstavanje na uporabni i neuporabni dio, gdje je moguća proizvodnja komposta od razgradivih dijelova, a od nerazgradivih izdvajati će se staklo, papir, plastična ambalaža i najlon, a izdvojen je i lokalitet za prikupljanje električkog otpada. To je veliki betonski plato i tamo smo vidjeli ogromno angažiranje mehanizacije, a ništa od toga nama se ovdje ne nudi i bojimo se da će se ovdje ići na reducirana rješe-

Dug je put do ekološki sigurnog tretiranja otpada: detalj iz jedne od tvornica otpada u Mađarskoj

nja. Mislim kako je opravdan strah da će se jednostavno, kad nastanu krizna područja, postojeća smetlišta na cijelom ovom području sjeverne Bačke preseliti ovdje.«

Kujundžić dodaje kako su u Mađarskoj vidjeli i velike zalihe prešanih, baliranih plastičnih boca, koje tržište nije apsorbiralo. Na drugom mjestu vidjeli su velike zalihe tekstila, za koji su im rekli kako tu stoje već tri godine čekajući na red za spaljivanje.

ku?«, pita se Josip Kujundžić. »Subotičani su i u vrijeme odlučivanja o lokaciji Azotare znali kakve je sve posljedice po okoliš prethodno donijelo lociranje tvornice umjetnog gnojiva Zorka na 3 km od Gradske kuće. Ali, niti to nije bila dovoljna opomena da još jednu kemijsku industriju lociraju u blizini grada, samo ovog puta južnije. A sad još i ovaj otpad...«

NIJE OVO NIZOZEMSKA: U MZ Verušić tijekom prethodne dvije godine bilo je puno žućnih sastanaka, na koje su dolazili i tadašnji gradski čelnici. Nažalost, za sada nema drugih prijedloga o lokaciji regionalnog deponija, pa neizvjesnost i dalje traje.

»Svi smo mi svjesni da se otpad stvara i da u stvaranju otpada sudjeluje svaki građanin Subotice«, kaže Josip Kujundžić. »Međutim,

ljudima nije jasno zašto je Subotica samu sebe kandidirala biti domaćinom regionalnog sanitarnog deponija, na kojem se planira odlaganje onoga što je uistinu neupotrebljivo. To je projekt za odlaganje smeća kojeg napravi 350.000 stanovnika iz različitih općina, a na prostorima tih općina postoje zemljišta koja nisu ovako plodna i ljude upravo to iritira. Zar je moguće da će se trajno uništiti ono što se ne može ponovno stvoriti, a to je plodno poljoprivredno zemljište? Nije ovo Nizozemska pa da otimamo zemljište od mora.«

Verušićani ne prihvaćaju niti argument da bi se nekolicina njih mogla zaposliti u novoj tvornici otpada. To su im obećavali i kad je građena Azotara, a ispalo je kako je tek beznačajan broj ovdašnjih ljudi zaposlenje našao u ovoj tvornici

umjetnog gnojiva, a da su se masovno zapošljavali ljudi iz grada. Josip Kujundžić upozorava i na narušavanje vodnog režima na širem području, a čiji je prvi pokazatelj u slučaju Azotare bilo presušivanje bunara.

Na koncu, vrijedi spomenuti i upozorenje predsjednika Skupštine MZ Verušić Miroslava Kiša, koji kaže da građani ovog kraja neće odustati od svojih interesa, i neće dopustiti da se njihovo zemljište pretvori u regionalno smetlište. »Radit ćemo protiv toga svim sredstvima, ukazivati na svu štetu koju takva odluka može donijeti i objavljivati ćemo javnosti sve ono što se radi, a što se od javnosti nastoji sakriti. Ako se ne bude moglo drugačije, i fizički ćemo braniti našu zemlju.«

Zvonimir Perušić

Infrastruktura kao otežavajuća okolnost

Na pitanje – zašto se deponij planira graditi baš na plodnom zemljištu Verušića, a ne na nekom manje kvalitetnom u drugim dijelovima sjeverne Bačke, predsjednik Skupštine MZ Verušić Miroslav Kiš nema jasan odgovor.

»Nisam siguran zašto baš Verušić«, kaže Miroslav Kiš. »Mislim da su neki ljudi u ovome našli svoju ekonomsku računicu, a to znači da se zbog postojanja određene infrastrukture na Verušiću na ovoj investiciji može uštedjeti nekoliko milijuna eura. Ta je ušteda možda dovoljna da do gradnje i dođe, ali mi, žitelji, mislimo da nije sve u novcu, te da se infrastruktura koju mi ovdje imamo, može iskoristiti i na puno bolje načine. Ono što mi ovdje imamo – željeznica, cestovni prilazi, plinski sustav, bunari – nije tu radi toga da bismo gradili smetlište. Sve se to može iskoristiti na puno bolje načine, pa da korist ima ne samo Verušić, nego i cijeli grad, da se infrastruktura stavi u funkciju zapošljavanja nekoliko stotina, možda čak i tisuće radnika.«

Simptomatično je da infrastrukture ima i u drugim dijelovima grada, pa i u drugim općinama, ali sve je to, kako kaže Kiš, već proglašeno projektom turizma, zaštićenim zonama i na druge načine izuzeto od moguće gradnje deponija.

»Svugdje postoji razlog zašto deponij ne može tamo, a jedino je milijunska ušteda na Verušiću. E, to nama nikako nije jasno.«

Inicijativa da borbe pasa budu kazneno djelo

Nitko ne čuje jauk prijatelja

Mečevi pit bul terijera u Srbiji se najčešće organiziraju u Beogradu, Šapcu, Subotici i Pančevu.

Kazne bi se kretale od tri do pet godina zatvora prema novom Zakonu * Hrvatskim Zakonom o zaštiti životinja propisana je novčana kazna od 50.000 do 100.000 kuna za sve one koji životinji nanose bol

Subotica je jedan od gradova gdje se nekoliko puta godišnje održavaju borbe pasa, kaže predsjednik Udruge za zaštitu životinja »Orka« Elvir Burazerović. Mečevi pit bul terijera u Srbiji se najčešće organiziraju u Beogradu, Šapcu, Subotici i Pančevu. Njegovo mišljenje ne dijeli jedan od organizatora borbe pasa u Subotici (ime poznato redakciji), koji tvrdi kako se već 15 godina u našem gradu ne održavaju borbe pasa. On ne vidi ništa loše u ovom krvavom sportu i kaže kako to treba voljeti. Naš sugovornik dalje navodi kako su oni koji organiziraju ovakve mečeve normalni i obiteljski ljudi.

»Oklade borbama dostižu i nekoliko tisuća eura, pa kazne predviđene Zakonom o veterinarstvu doista djeluju smiješno. Koristi prilikom organiziranja ovakvih borbi najviše imaju ljudi koji se klade na svote i od nekoliko tisuća dolara, a pobijeđene životinje najčešće ubijaju. Prema našim informacijama borbe u najvećem broju slučajeva organiziraju ljudi koji imaju veze s kriminalom, ali imali smo i prijava da im prisustvuju i veterinari ili policajci van radnog vremena«, objašnjava Burazerović.

Borbe životinja kod nas se smatraju prekršajem, a ne kaznenim djelom. Zbog toga je udruga »Orka« pokrenula inicijativu da se ovakve borbe smatraju kaznenim djelom.

»Organiziranje borbi pasa, kladenje i iznajmljivanje prostora za ovakve događaje uskoro bi izmenama Kaznenog zakonika trebali biti predviđeni kao kazneno djelo, a kazne bi se kretale od tri do pet godina zatvora. Prema važećim propisima u Srbiji, borbe pasa sankcioniraju se prekršajnim prijavama, za čije su podnošenje ovlašteni veterinarski inspektori, i novčanim kaznama od po nekoliko tisuća dinara. Za organiziranje ovog krvavog sporta, u Srbiji do danas nitko nije bio pozvan na kaznenu odgovornost«, dodaje Elvir Burazerović. U Općinskom sudu u Subotici kažu kako do sada nije procesuiran niti jedan predmet koji

Prije puštanja u borbu, vlasnici interno određuju neka pravila, a predsjednik udruge za zaštitu životinja »Orka« Elvir Burazerović, kaže kako je najbitniji razlog takvog tretiranja pasa kladenje. U Srbiji postoji internet stranica na engleskom jeziku koja se bavi borbama, promidžbom i prodajom štenaca borbenih rasa. Na toj stranici možete pronaći dugačak popis pasa koji su sudjelovali u borbama koje su trajale čak četiri sata. Tu su i kratke povijesti i priče o borbama pojedinih pasa, kao i imena nekih vlasnika i odgajivačnica. Jedan naš državljanin iz Njemačke ponudio je okladu domaćem vlasniku psa borca i zakazan je meč u Požarevcu. Oklada je bila na pse koji su se značajno razlikovali po veličini.

Većina borbi pasa u Hrvatskoj, kao i u Srbiji održava se daleko od očiju javnosti. Na ovakvim događajima mogu biti samo »odabrani«, odnosno oni koji se ili sami bave uzgojom borbenih pasa ili su spremni kladiti se na njih. Dobar pit bul terijer, s američkom rodovnicom, jer hrvatske s obzirom na nepriznavanje pasmine i nema, stoji od 500 do 1000 eura. Hrvatskim Zakonom o zaštiti životinja propisana je novčana kazna od 50.000 do 100.000 kuna za sve one koji životinji nanose bol, na taj način ih uzgajaju, huškaju na druge životinje, dresiraju ih na agresivnost, obučavaju ih za borbe, organiziraju ih, posjećuju, oglašavaju ili se klade. Zakon o dobrobiti životinja propisuje novčanu kaznu od 5.000 do 10.000 kuna za nanošenje bola i ozljeđivanje životinja.

se odnosi na borbu pasa. Zabilježeno je šest kaznenih djela koja se odnose na područje zaštite životnog okoliša i one su se odnosile na sječu šume, krivolov, a bio je i slučaj mučenja i ubijanja životinja.

»Imali smo slučaj da je jedna osoba sakupila 24 šumske kornjače koje spadaju u zaštićene vrste i mučila ih je. Ta je osoba za to djelo proglašena krivom i dobila je šest mjeseci zatvora, a životinje su joj oduzete i smještene u Zološkom vrtu na Paliću. Poznata nam je inicijativa udruge »Orka«, ali moram kazati kako u Subotici do sada nije podnesena niti jedna prijava od strane policije, a da se odnosi na borbu pasa«, kaže predsjednik Općinskog suda u Subotici Ivan Bogosavljev.

S. I.

Kisik za živi svijet

U tijeku je sječa trske na jezerima Palić i Ludoš. Radnici JP »Palić Ludoš«, kao i mještani mjesnih zajednica Šupljak i Hajdukovo, već dva tjedna uveliko su u poslu. Do sada je isječeno 2000 snopova trske na Ludoškom jezeru.

Trska se sječe iz ekoloških razloga, kako bi se uklonile organske materije koje štete biljnom i životinjskom svijetu. Što je trska starija, kvaliteta je lošija i zbog toga ju je neophodno uklanjati svake godine.

Nažalost, protekle dvije godine debljina leda nije bila dovoljna za strojno sječenje trske, a ručno je izuzetno teška.

U tijeku je i akcija pravljenja otvora na zaleđenim jezerima Palić i Ludoš, kako bi se očuvao živi svijet u jezerima. Na ovaj se način eliminiraju štetni plinovi iz vode, kao amonijak i ugljični-dioksid. Odušci su vidljivo obilježeni uspravljenim komadima leda i iz spomenutog poduzeća upozoravaju klizače da se ne približavaju otvorima. Debljina leda na Palićkom jezeru iznosi 21, a na Ludoškom 27 centimetara. Stručnjaci smatraju da je za klizanje sigurna debljina leda već od 10 centimetara.

S. I.

Poljoprivrednicima ostaje dva mjeseca za obnovu

Preregistracija gazdinstva

*Registrirana gazdinstva će na kućne adrese dobivati materijal koji im je neophodan za obnovu registracije *
Odredbe koje će naknadno biti donesene, kao i ranijih godina izazvat će najveće probleme poljoprivrednicima*

Osnovni uvjet za dobivanje regresa, premija ili subvencija Ministarstva poljoprivrede i Vlade Republike Srbije, jest obnova registracije gazdinstva, koja će se moći obaviti u razdoblju od 1. siječnja do 31. ožujka. Uredbom o registraciji, sva registrirana poljoprivredna gazdinstva su u obvezi obaviti preregistraciju. Iako je po tome obnova već trebala započeti, još uvijek nisu pristigli potrebni dokumenti i poljoprivrednici nisu informirani o svim izmjenama koje su vezane uz ovogodišnju obnovu registracije gazdinstva.

Poljoprivrednici koji ne obnove registraciju svog gospodarstva, praktički će imati status ne-registriranih, te neće moći konkurirati niti podnijeti zahtjeve za određene regrese, premije ili subvencije Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije.

AKTIVNI STATUS GAZDINSTVA: Prethodnih se godina događalo da ljudi nisu bili u potpunosti informirani ili su zakasnili s obnovom i time su izgubili novčanu pomoć koja im se pruža. Svako poljoprivredno gazdinstvo treba obnoviti registraciju, bez obzira hoće li konkurirati za određenu pomoć u nekoj ratarskoj kulturi ili ne. Iz Udruge poljoprivrednika obavještavaju da se svi trebaju registrirati, no kako će biti riješene subvencije, još uvijek se ne zna, sve dok nema službenih podataka, koji se očekuju krajem ovoga mjeseca. Registrirana gazdinstva će na kućne adrese dobivati materijal koji im je neophodan za obnovu registracije, a najavljeno je da će to biti tijekom sljedećeg tjedna. Dakle, poljoprivrednicima preostaju dva mjeseca za pripremu dokumentacije. »Dogovorili smo s lokalnom samoupravom da olakšamo pripremu i popunjavanje svih potrebnih dokumenata, te će ljudi iz mjesnih zajednica biti obučeni kako bi u svojim mjestima mogli pomagati poljoprivrednicima koji nisu informirani ili kojima je potrebna pomoć. Na ovaj ćemo način olakšati i nadam se ubrzati ovaj proces. Također, oni će uvijek biti informirani o svim novim uredbama i izmjenama vezanim uz obnovu registracije gazdinstva, te će na taj način moći pružiti pomoć poljoprivrednicima«, kaže *Miroslav Ivković*, član Upravnog odbora Udruge poljoprivrednika Subotice.

Proteklih mjeseci bilo je riječi o tome kako građani, koji su vlasnici zemlje a nisu osigurani preko mirovinsko-invalidskog osiguranja poljoprivrednika, neće moći dobivati subvencije. Kako kažu u Udruzi poljoprivrednika, za sada takva uredba nije nigdje službeno objavljena, te su za sada to samo priče. U osnovnim podacima vezanim uz registraciju to ne stoji, te se do takve izmjene može doći jedino naknadnom

uredbom, koja za sada nije poznata. »Postoji mali broj poljoprivrednika koji do sada nisu bili u obvezi plaćati mirovinsko osiguranje, prethodnih desteljeća i sada nemaju poljoprivrednu mirovinu, a inače su poljoprivrednici i oduvijek su se bavili poljoprivrednom. Udruga poljoprivrednika će svakako pokušati na sve moguće načine utjecati, ukoliko dođe do toga,

Odredbe koje će naknadno biti donesene, kao i ranijih godina izazvat će najveće probleme poljoprivrednicima. Ove godine će do 15. svibnja biti dana mogućnost izmjene plana sjetve. »Često se uoči same sjetve promijeni plan sjetve, no od sada će poljoprivrednici morati točno upisati što će se sijati na određenoj parceli, dakle svaka parcela morati će imati posijano

da i ti ljudi budu obuhvaćeni i da im se prizna njihova dugogodišnja djelatnost, te da i oni imaju pravo na subvencije. Svi koji imaju aktivan status poljoprivrednoga gazdinstva imaju pravo na subvenciju po hektaru, na nadoknadu za dizel gorivo i na sredstva po svim uredbama i natječajima koje Ministarstvo poljoprivrede bude objavilo. Svake godine imamo nove uredbe za podizanje voćnjaka, vinograda, za seoski turizam, ruralni razvoj i za kupovinu mehanizacije i opreme. Prema našim saznanjima, ove godine najveći dio sredstava će biti za ruralni razvoj i za podizanje voćnih zasada, kao i u stočarstvu, u odnosu na ratarske kulture«, kaže Ivković.

NAKNADNE ODREDBE: Za poljoprivrednike u Subotici čekaju se pojašnjenja, jer postoje slučajevi da na jednoj adresi postoji prijavljeno dva ili više gazdinstava, što znači da su gazdinstvo prijavili, primjerice, otac i sin. Kako kaže Ivković, to je do sada bilo odobreno, no postoji nagovještaj da se to neće moći registrirati, pa će tako na jednoj adresi moći biti prijavljeno samo jedno gazdinstvo. Također, kod obnove registracije gazdinstva, ako se gazdinstvo prijavi kao komercijalno, naknadno se ne može preregistrirati u nekomercijalno.

ono što je u papirima navedeno. Plan sjetve koji je prijavljen kontrolirat će se i provjeravati putem satelita, kao ono što je ostvareno. Moraju se prijaviti točni podaci i ukoliko dođe do promjene treba je prijaviti. Onaj tko ne bude imao na određenoj njivi ono što je prijavljeno neće dobiti sredstva. Također, od ove će se godine svi ugovori o zakupu zemljišta morati ovjeriti u mjesnoj zajednici, općini ili sudu. Pri registraciji poljoprivrednici će morati navesti i točan iznos koji su dobili kao subvenciju za prošlu godinu, dok će oni koji su podigli kredit morati navesti iznos. Upravo zbog svih tih novina, izmjena i dopuna ljudima treba pomoći oko popunjavanja dokumentacije, kako ne bi zbog pogrešaka izgubili mogućnost dobivanja subvencija«, upozorava Ivković.

Poljoprivrednicima se savjetuje da, ukoliko imaju mogućnost, na web stranici Ministarstva poljoprivrede pogledaju i prouče uredbe registracije (www.minpolj.sr.gov.yu). Oni koji nemaju tu mogućnost mogu se obratiti u Udrugu poljoprivrednika i zatražiti pomoć svaki radni dan od 8 do 14 sati ili na telefon: 024/ 673-721, kao i u mjesnim zajednicama.

Ž. Vukov

»Razgovori« u organizaciji Katoličkog instituta »Ivan Antunović«

Caritas mora zauzeti značajnije mjesto u društvu

»Caritas mora biti aktivan u procesu zbrinjavanja siromašnih, biti dio šire socijalne politike – da ima, primjerice, dom za beskućnike, pučke kuhinje i savjetovališta, da se brine o problemu nasilja u obiteljima i slično«, smatra prof. dr. Vladimir Dugalić

Ovogodišnji »Razgovori« u organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« održani su u petak, 16. siječnja, u dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« u Subotici.

Upriličeno je predavanje o temi »Socijalna politika i Caritas pred izazovima globalne financijske krize«, o kojoj je govorio prof. dr. *Vladimir Dugalić*, profesor moralne teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu.

Prije predavanja predsjedavajući Instituta dr. *Andrija Kopilović* ukazao je na aktualnost teme kojoj su posvećeni ovogodišnji »Razgovori«. »Križa u kojoj se nalazimo nije samo financijska nego je i kriza savjesti, kriza čovjeka. Moralne norme postaju relativne. Čovjek je igračka u rukama onih koji su odavno ugasili glas savjesti. Odavno je započela kriza čovječnosti, kriza morala i kriza vjere. U krizi je dakle čovjek. Čovjek se mora vratiti samom sebi da bi shvatio sebe kao božansku datost i kao društveno odgovorno biće«, rekao je dr. Kopilović.

Prof. dr. *Vladimir Dugalić* naglasio je u svojem predavanju kako življenje kršćanske dobrotvornosti u suradnji s drugima stvara mrežu solidarnosti te pridonosi izgradnji civil-

nog društva u duhu »subjektivnosti društva«. »Odgoj za kršćansku dobrotvornost započinje u obiteljima, odgovornim preuzimanjem brige jednih za druge. I na taj način karitativno djelovanje ulazi u područje socijalne politike, jer često pripomogne kada nužne potpore sa strane države izostanu«, kaže dr. Dugalić.

Crkva je preko svojih laičkih katoličkih udruga ili putem Caritasa prisutna u trećem sektoru, gdje pokušava ispuniti prazninu, koja se može stvoriti zbog nepovoljnog djelovanja države ili socijalne politike. »Caritas mora zauzeti značajnije mjesto u društvenome životu. Caritas mora biti aktivan u procesu zbrinjavanja siromašnih, biti dio šire socijalne politike – da ima, primjerice, dom za beskućnike, pučke kuhinje i

savjetovališta, da se brine o problemu nasilja u obiteljima i slično. Dakle, to su primjeri kako može aktivno sudjelovati u rješavanju različitih društvenih zbivanja. Caritas prije svega treba pomoći čovjeku u nevolji«, objasnio je u izjavi za HR prof. Dugalić.

Prema njegovim riječima, u 20. stoljeću javile su se razne ateističke ideologije koje su se pokušale boriti i protiv vjere i protiv Crkve, a danas takve ideologije funkcioniraju drukčije. »Te ideje su danas puno suptilnije, jer su različiti centri moći shvatili da je vjera sastavni dio života i da se religioznost ne može izgurati iz čovjeka van, i tad je dat surogat vjere, ali to su samo kvazi religiozni elementi. Kao što se Crkva morala suočiti s izazovima ateizma u dvadesetom stoljeću, tako će se u 21. stoljeću suočiti s novim pokretima koji su jednako neprihvatljivi kao i te ideologije«, smatra dr. Dugalić.

Inače, sedamnaestim po redu »Razgovorima«, održanim u okviru Dana biskupa Ivana Antunovića, prethodila je svečana sveta misa povodom 121. obljetnice njegove smrti, koja je 11. siječnja služena u subotičkoj katedrali.

M. Tucakov

Prva ovogodišnja Tribina mladih

Ljubav je velikodušna i dobrostiva

Tema prve ovogodišnje tribine, koja je održana u Katoličkom krugu u Subotici 18. siječnja, bila je odnos mladića i djevojke u svjetlu hvalospjeva ljubavi kojeg je napisao sv. Pavao. Na samom početku tribine predavač vlč. *Goran Vilov* mladima je pročitao ovaj hvalospjev ljubavi. Hvalospjev govori o različitim vrstama ljubavi: bratskoj, ljubavi prema Bogu, te ljubavi prema partneru. »Svako hodanje mladića i djevojke treba promatrati samo u jednom smislu, kao pripremu za brak«, istaknuo je vlč. Vilov. Cijelo predavanje bilo je posvećeno pravoj, autentičnoj ljubavi. Vlč. Vilov tumačio je najbolje osobine koje moramo gajiti prema voljenoj osobi kako bi se ostvarila prava ljubav. »Bitno obilježje prave ljubavi je da traži dobro drugoga, a suprotno pravoj ljubavi je sebičnost«, istaknuto je na tribini. Ako si s nekim u vezi, pokušaj s njim gajiti pravu ljubav. Svoju voljenu osobu promatraj kao budućeg supružnika, kao oca, ili majku vaše djece. »Bog je ljubav i njegova ljubav nikad neće prestati. Gospodin Isus Krist neka nam bude inspiracija za svaku našu ljubav. Ljubi čitavim srcem, ljubi, ali sve u neko svoje vrijeme. Znaj gospodariti sobom, nešto mogu sad, nešto tad... Ako zaista želimo Božji blagoslov, a nema nam života bez blagoslova, isplati se živjeti za ljubav. Ako svatko zaboravlja sebe, misleći pri tome na druge, tada nitko neće biti zaboravljen«, ovim riječima vlč. Goran Vilov završio je svoje predavanje.

Predavanje je održao vlč. Goran Vilov

Nakon tribine, mladima su se predstavili volonteri Radio Marije, te ih pozvali da se i oni uključe u volontiranje, kako bi se obogatio programski sadržaj ovog katoličkog radija. Nakon svega, upriličena je kršćanska žurka – žurka bez alkohola, a slušala se duhovna glazba.

A. Sudarević

Prelo »Pučke kasine 1878«

U povodu obilježavanja 130 godina od održavanja prvog Velikog prela, koje je u organizaciji »Pučke kasine« upriličeno na Marin dan, 2. veljače 1879. godine, obnovljena »Pučka kasina« organizira prelo u subotu, 24. siječnja, u restoranu KTC-a.

U glazbenom dijelu programa »Prelo Pučke kasine« nastupit će tamburaški sastav »Ravnica«. Tijekom večeri nazočni će se zajednički podsjetiti na to kako je izgledalo prvo prelo. Organizatori pozivaju goste da dođu u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Svatko tko bude tako odjeven na ulazu će dobiti kupon za bogatu tombolu.

Ulaznice za ovo prelo su rasprodane.

Kompleks bazena do 2010. godine

Ovih dana trebala bi se formirati radna grupa koja će pratiti izgradnju bazena Sportsko-rekreativnog centra »Dudova šuma«. Do sada je ovaj posao bio je u nadležnosti Javnog poduzeća »Direkcije za izgradnju grada«, a od prvog siječnja je prešao u »ruke« gradske uprave. Za izgradnju kompleksa bazena u Subotici do sada je potrošeno oko dva milijuna eura.

10 milijuna dinara za poljoprivrednike

Fond za razvoj poljoprivrede grada Subotice ove godine je izdvojilo 10 milijuna dinara za poljoprivredne kredite. U Fondu kažu da su poljoprivrednici koji su već uzeli kredite savjesni i na vrijeme ih otplaćuju, tako da očekuju još 15 milijuna dinara za ovu svrhu od naplate

postojećih kredita. Kredite je do sada koristilo oko 160 poljoprivrednika, a samo u šest slučajeva došlo je do sudskog postupka, jer korisnici nisu na vrijeme plaćali rate.

Novo radno vrijeme Doma zdravlja

Kolegij Doma zdravlja donio je odluku o novom radnom vremenu liječnika opće prakse, pa će tako domovi zdravlja, počevši od ovoga tjedna, raditi od 7 do 20 sati. Razlog tome je povećanje administrativnog dijela posla i ispisivanja recepata, koje zaposleni ne mogu završiti u dosadašnjem radnom vremenu. Ambulante su i ljetos radile od 7 do 14, i od 13 do 20 sati, ali je radno vrijeme jesenas ponovno bilo skraćeno zbog racionalizacije, objasnila je ravnateljica Doma zdravlja dr. Ružica Crnjaković. Osim toga, dežurstvo nedjeljom i državnim praznicima u službi Hitne medicinske pomoći i u Dječjem dispanzeru je organizirano u vremenu od 8 do 20 sati, a svaku noć liječnici iz subotičkih ambulanti dežuraju u Hitnoj pomoći od 20 do 7 sati ujutro.

Temeljem članka 20. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je investitor Svetozar Malbašić, Subotica - Višnjička br. 2, podnio Zahtjev za davanjem suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš za projekt »Poslovni objekt - skladišna dvorana«, čestica broj 15813/3, K. O Novi Grad, Subotica.

Uvid u podatke obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće - ured 226, u razdoblju od 23.1.2009. do 12.2.2009., u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo Vas da u roku 20 dana od dana oglašavanja, dostavite mišljenje o zahtjevu za davanjem suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja predmetnoga projekta na okoliš, ovom mjerodavnom tijelu.

Javna rasprava i prezentacija Studije o procjeni utjecaja na okoliš PROJEKTA »Poslovni objekt - skladišna dvorana«, bit će održana 13. 02. 2009. u 12 sati, u prostorijama Stare gradske kuće, II. kat - ured 226.

Na prezentaciju i javnu raspravu o predmetnoj studiji bit će pozvani nositelj projekta i izrađivač studije.

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Zagreb u promet pustio jubilarni stoti niskopodni tramvaj Hrvatski izvozni adut

Početak ove godine obilježen je rusko-ukrajinskim plinskim ratom koji je, kao kolateralnu žrtvu, zaleđio pola Europe, ali i gospodarstva tih zemalja koja trpe ogromne, milijunske štete. U tom sveopćem sivilu »hladnog« rata, koji je zatvaranjem plinskih ventila Europi postao hladan i u doslovnom smislu te riječi, ipak se događaju i svijetli trenuci. Naime, glavni grad Hrvatske nedavno je svečano u promet pustio jubilarni stoti niskopodni tramvaj, koji je kroz ove tri godine, od kada kruži Zagrebom, postao njegovim novim simbolom. Uz zvukove ZET-ove limene glazbe i nastup Zagrebačkih mažoretkinja, jubilarni se »niskopodac« odvezao do Trga bana Jelačića, a njegovu su »krštenju« nazočili direktor ZET-a *Ivan Tolić*, predsjednik Uprave Zagrebačkog holdinga *Ivo Čović*, predsjednica Gradske skupštine *Tatjana Holjevac* te ostali čelni ljudi hrvatske metro-pole.

Uz njih, jubilarnim su se tramvajem provozali i članovi izaslanstva Mostara, Maribora, Ankare i Bukurešta, što potvrđuje da je ovaj proizvod konzorcija »Crotram«, koji su osnovale poznate hrvatske tvrtke »Končar« i »Gredelj«, na najboljem putu da postane hrvatski izvozni adut. Naime, za stotinjak Crotramovih niskopodnih tramvaja, od kojih svaki stoji nešto manje od dva milijuna eura i 80 posto su proizvod hrvatske pameti, zainteresirane su i spomenute zemlje.

Niskopodni tramvaji hrvatske tvrtke »Crotram« postali su novim simbolom Zagreba

Dok su tramvajske šine svjetlucale na jutarnjoj temperaturi od minus deset stupnjeva, uz prve putnike, navedene uglednike, vozili su se i čelnici ZET-a podrijetlom iz Srijema: *Drago Marić*, izvršni direktor ZET-a za promet Grada Zagreba, podrijetlom iz Beške, i *Stjepan Smolčić*, izvršni direktor ZET-a za održavanje autobusa, podrijetlom iz Slankamena.

Zlatko Žužić

Ekipa cestara pokazale spremnost i efikasnost U Somboru klizavo

Ledena kiša koja je dobro zasula ceste i staze proteklog tjedna, zadala je probleme kako pješacima, tako i vozačima. Mogli su se vidjeti automobili pokraj ceste, na svu sreću na teritoriju somborske općine nije bilo većih prometnih nezgoda, jer vozači su izgleda ipak vozili savjesno i polako. Ipak je nekoliko osoba zadobilo lakše tjelesne ozljede, dok su pješaci izgleda prolazili mnogo gore. Tako je primjerice u pretprošli četvrtak čak 106 građana zatražilo liječničku pomoć na odjelu Hitne hirurške služ-

be somborske bolnice. Većina ozlijeđenih su osobe starije od 60 godina, a toga se dana tu našlo i troje djece. Brojka ozlijeđenih je bila slična i ostalih dana, a najčešće su ozljeđivani ručni i skočni zglobovi.

Ekipa cestara su pokazale spremnost i efikasnost te brзом intervencijom osposobile glavne ceste u Somboru i od Sombora prema okolnim mjestima, no sporedne su ceste ipak ostale zaleđene i rizične za vozače. Na ceste je bačeno oko 40 tona mješavine soli i rizle, dok je na gradske ulice bačeno oko 4 tona industrijske soli.

U Ulici Kralja Petra I., odnosno na glavnom šetalištu, zbog nove je podloge bilo zabranjeno bacanje soli, te je ova ulica posuta drobljenim kamenom – rizlom, te se na taj način pokušalo osigurati nesmetano kretanje građana, bez negativnih efekata za novopostavljenu podlogu.

Z. Gorjanac

Održan ples za Sveta tri kralja

RUMA – U subotu 10. siječnja 2009. godine, u prostorijama HKPD »Matija Gubec« održan je tradicionalni ples u povodu blagdana Sveta tri kralja. Po dugoj i lijepoj tradiciji, rumski kraljci – vjesnici rođenja Božjeg sina Isusa Krista su u noći 6. na 7. siječnja obilazili obitelji po Rumi i Bregu pjesmom javljajući radosnu vijest, a domaćini bi ih darovali hranom i pićem i častili pokojim dinarom. U subotu su zahvaljujući tim darovima kraljci organizirali ples, koji je i otpočeo tako što su kraljci okupljeni oko bačve vina otpjevali radosnu božićnu pjesmu. Uslijedila je glazba tamburaša i još jedna lijepa i nezaboravna večer.

N. Jurca

Zakazani izbori za Savjet Druge mjesne zajednice

RUMA – Predsjednik Skupštine Općine Ruma *Nenad Borović* raspisao je prijevremene i izvanredne izbore za Savjet Druge mjesne zajednice u Rumi za dan 1. veljače 2009. godine. Druga mjesna zajednica je, inače, jedna od četiri mjesne zajednice u Rumi, a od velikog je značaja i za hrvatsku nacionalnu zajednicu u gradu, jer joj, između ostalog, pripada i najveći dio naselja Breg.

Raspisivanju prijevremenih i izvanrednih izbora prethodilo je višemesečno nefunkcioniranje postojećeg Savjeta, koje je kulminiralo 23. prosinca kada je na zboru građana Druge mjesne zajednice ispoljeno veliko nezadovoljstvo njegovim radom i izglasano raspisivanje izvanrednih izbora, a samom zboru građana je prethodila i pismena peticija građana ove mjesne zajednice, kojom se zahtijevala smjena dosadašnjeg Savjeta.

N. Jurca

Javna rasprava Nacrta zakona o planiranju, građevinskom zemljištu i izgradnji

Uvođenje reda u građevinsku sferu

Naša je zemlja izgubila milijune eura direktnih investicija samo zbog problematike oko vlasništva nad građevinskim zemljištem, te je u tom smislu ovaj prijedlog zakona Pajtić nazvao povijesnim

Piše: Dijana Prčić

Ministarstvo prostornog planiranja i životne sredine Vlade Republike Srbije u suradnji s Pokrajinskim tajništvom za arhitekturu, urbanizam i graditeljstvo Izvršnog vijeća Vojvodine u ponedjeljak, 19. siječnja, u Skupštini AP Vojvodine organiziralo je javnu raspravu o radnoj verziji Nacrta zakona o planiranju, građevinskom zemljištu i izgradnji, za svih 45 općina s teritorijom AP Vojvodine.

KRČENJE PUTA ZA NOVE INVESTICIJE: Okupljenim predstavnicima općina, gradova, gradonačelnicima i predstavnicima lokalnih samouprava, građevinskih inspekcija, javnih i komunalnih poduzeća, predstavnicima Tehničkog i Građevinskog fakulteta, te voditeljima privatnih građevinskih tvrtki, kao i investitorima, obratio se predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine *dr. Bojan Pajtić*. »Zakon neće regulirati samo kako će se razvijati sela i gradovi, nego će i krčiti put za nove investicije. Prema prošlom Ustavu gradsko građevinsko zemljište nije moglo biti privatno vlasništvo, zato ćemo te probleme riješiti ovim zakonom«, rekao je Pajtić. Osvrnuo se na to da je naša zemlja izgubila milijune eura direktnih investicija samo zbog problematike oko vlasništva nad građevinskim zemljištem, te je u tom smislu ovaj prijedlog zakona nazvao povijesnim.

Nacrt ovog zakona predstavio je republički resorni ministar za životnu sredinu i prostorno planiranje *dr. Oliver Dulić*, te ga je detaljnije obrazložila pomoćnica ministra *Aleksandra Damjanović Petrović*. »Ovim zakonom mije-

nja se pristup administraciji građevinskih dozvola, smanjuje se procedura, troškovi gradnje i korupcija«, istaknuo je Dulić. Prema njegovim riječima broj neophodnih dokumenata smanjit će se s 8 na 5. Skupštine općina morat će u roku od 18 mjeseci izraditi dva dokumenta, od kojih jedan podrazumijeva urbanistički plan naselja. One općine koje nisu u financijskoj mogućnosti uraditi to u predviđenom roku mogu računati na potporu resornog ministarstva Vlade. U suprotnom, »neodgovorne« općine očekivat će kazna. Trenutno samo 20 posto općina u državi ima planska dokumenta, a ovim se planom ovaj postotak želi povećati na preko 90. Osvrćući se na problem bespravne gradnje,

Dulić je kazao da taj problem nije moguće u potpunosti riješiti dok se ne donesu sva ova dokumenta, ali je on izrazio svoje ubedenje da će se ovim zakonom bespravna gradnja u velikoj mjeri smanjiti.

PODJELA U TRI KATEGORIJE: Novim zakonom gradnja bi se trebala podijeliti na tri kategorije. U prvu grupu potpadala bi izgradnja sporednih i pomoćnih prostorija, kao što su nadstrešnice, ostave, septičke jame, za koje ne bi bilo potrebno ulaziti u proceduru dobivanja građevinske dozvole. Drugu grupu činile bi obiteljske stambene kuće i objekti kolektivnog stanovanja, a treća grupa bi bile proizvodne hale, magazini, stovarišta i slični veliki proizvodno-poslovni kompleksi.

Po brzini i efikasnosti izdavanja građevinskih dozvola Srbija je na posljednjem mjestu u Europskoj Uniji. Prema nekim statističkim pokazateljima potrebna su 204 dana za dobivanje dozvole. Ovim zakonom riješit će se ta neefikasnost, unaprijediti pravna sigurnost, proširiti ovlaštenja građevinskih inspektora, koji će moći zabranjivati ili zaustavljati gradnju. Planira se uvesti princip gradske rente, te uvođenje racionalnijeg planiranja koje se odnosi na lica s posebnim potrebama. Zakon uvodi i novi princip po kojem se građevinska dozvola ne može mijenjati nakon što postane pravosnažna. Rasprava o ovom Nacrtu zakona planira se provesti do kraja veljače. Sudeći po tome da se u velikoj dvorani Skupštine Vojvodine tražilo mjesto više, može se očekivati kvalitetna javna rasprava i dobar zakon, koji će nas približiti punopravnom članstvu u Europskoj Uniji.

Bojan Pajtić i Oliver Dulić

HKUPD »Matoš« iz Plavne održao godišnju skupštinu

Mjesna udruga treba biti košnica kulture

Formirano pet odjela: tamburaški, folklorni, povijesno-istraživački, literarni i ženski pjevački zbor

Prva godišnja skupština HKUPD »Matoš« održana je u subotu 17. siječnja u dvorani Vatrogasnog doma u Plavni.

Predsjednik Društva *Siniša Bartulov* i ostali članovi predsjedništva upoznali su nazočne o financijskim i radnim rezultatima u protekloj godini i planu rada za 2009. godinu. U izvješću o radu naglašeno je aktivno sudjelovanje ove udruge u zajedničkoj manifestaciji kulturno-umjetničkih društava iz bačkog Podunavlja »Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688.-2008.« Nabrojane su i brojne aktivnosti, gostovanja, uspostava veza s drugim udrugama, a rezultat svega ovoga je formiranje 5 odjela: tamburaški, folklorni, povijesno-istraživački, literarni te ženski pjevački zbor.

Proslavi prve obljetnice osnutka, uz članove Društva nazočili su i uvaženi gosti: predsjednik Skupštine Općine Bač *Slobodan Torubarov*, predsjednik Savjeta MZ Plavna *Antun Probojčević*,

Radno predsjedništvo na skupštini

ravnateljica OŠ »Ivo Lola Ribar« Plavna *Svetlana Nedimović*, predstavnici HKUPD »Mostonga« iz Bača, predstavnici HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani na čelu s predsjednikom *Pavlom Pejčićem*, predsjednik KUD »Palona« Plavna *Darko Blagojević*, predsjednica udruge žena »Ruka ruci« iz Plavne *Ružica Torubarov*, voditelj ureda Matice iseljenika u Vukovaru

Silvije Jergović, urednik emisije na hrvatskom jeziku na Radio Bačkoj *Ivica Straćinski*, bački župnik vlč. *Josip Štefković*, župnik u Vajskoj vlč. *Josip Kujundžić* te najpoznatiji pjesnik u ovom kraju *Josip Dumendžić - Meštar*.

Lijepa riječi o radu Matoša na svoj je pjesnički način uputio i ovoga puta *Josip Dumendžić - Meštar*. On je ovom prigodom

darivao Društvu za buduću knjižnicu pet knjiga, a za ovaj događaj napisao je i novu prekrasnu pjesmu »Da ti ime na vikove traje«. Tek po završetku skupštine »otkrili« smo kako je pjesma posvećena Plavni! Nadamo se da će i ona ove godine biti uglazbljena, kao što smo prošle godine to uradili s njegovom pjesmom »Oj, Bođani«. U planu rada za 2009. godinu, pokraj brojnih aktivnosti, ističu se dvije najznačajnije: otvorenje knjižnice i čitaonice, te manifestacija »Matoševi i Andrićevi danik« koja je predviđena za travanj, ali o tome će se još potanko razgovarati i izraditi poseban projekt.

Nakon službenog dijela priredena je večera i druženje za sve nazočne. Goste je cijelu večer zabavljao tamburaški sastav Društva »Plavanjski bećari«, a najveće iznenađenje večeri bila je velika rođendanska torta koju su pripremile članice Društva za sve pozvane na ovaj svečani događaj.

Zvonimir Pelajić

Osnovana Mladež DSHV-a Bački Monoštor

Osnivačka skupština Mladeži DSHV-a Bački Monoštor održana je u prostorijama Doma kulture 16. siječnja u Bačkom Monošturu. Jednoglasno su usvojeni svi prijedlozi Organizacijskog odbora Osnivačke skupštine MO Mladeži DSHV-a Bački Monoštor za imenovanje vodstva Mladeži. Za predsjednika izabran je *Ivica Šimunov*, za dopredsjednika *Davor Francuz*, za tajnicu *Sabina Rang*, a za članove odbora *Kristijan Ivakić* i *Jelena Knežević*.

Predsjednik mladih *Ivica Šimunov* pozdravio je nazočne, zahvalio se na izboru i prikladnim riječima istaknuo da će se za vrijeme svog mandata zalagati za širenje osnovnih ideja i programskih ciljeva stranke među mladima, inzistirati na formalnoj i faktičkoj ravnopravnosti hrvatske mladeži te djelovati na polju politike, kulture i gospodarstva, tražiti šire ovlasti u oblasti obrazovanja, kulture i informiranja na hrvatskom.

Pozdravnu riječ mladima i gostima uputila je *Snežana Periškić*, a Skupštini su nazočili cijenjeni gosti i uzvanici: konzul Republike Hrvatske *Anto Franjić*, predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, pokrajinski zastupnik *Dužo Runje*, dopredsjednik DSHV-a *Mato Matarić*, predstavnici mladeži DSHV-a iz Subotice i Sombora, i brojni članovi i simpatizeri DSHV-a.

Raspisani izbori u Apatinu

Predsjednik Skupštine Općine Apatin *Milan Škrbić* potpisao je odluku o raspisivanju izbora za članove savjeta mjesnih zajednica na području Općine Apatin. Izbori će biti održani 16. ožujka, a glasovat će se za savjete mjesnih zajednica Apatin, Sonta, Prigrevica, Kupusina i Svilojevo. Sukladno odluci rok za obavljanje predizbornih aktivnosti teče od 16. siječnja 2009. godine. Izbori za savjete navedenih mjesnih zajednica provest će se na temelju republičkog Zakona o lokalnom izborima i općinske odluke o mjesnim zajednicama.

I. Andrašić

Temeljem članka 14. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04) Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica, Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen Zahtjev za određivanje obujma i sadržaja studije o procjeni utjecaja na okoliš od strane nositelja projekta *Aleksandra Perića*, Subotica – Tome Rudić Brace br. 3, za projekt »Izgradnja objekta za eksploataciju kokoši nesilica u okviru farme«, koji se planira na katastarskoj čestici 37032/5 K.O. Donji Grad, Subotica.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz Zahtjeva za određivanjem obujma i sadržaja studije o procjeni utjecaja na okoliš za projekt »Izgradnja objekta za eksploataciju kokoši nesilica u okviru farme«, može se izvršiti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće – ured 226, u razdoblju od 16.1.2009. do 31.1.2009., u vremenu od 10 do 12 sati.

Godišnja skupština KPZH »Šokadija« Sonta

Teška godina – veliko zadovoljstvo

Godišnja skupština »Šokadije« pokazala čvrstu opredijeljenost članstva za način na koji je Zajednica radila tijekom ovoga mandata* Konstatirano kako je s relativno malo sredstava puno urađeno* Imenovan novi Umjetnički odbor

Piše: Ivan Andrašić

Redovita VII. godišnja skupština Kulturno-prosvjetne zajednice »Šokadija« iz Sonte održana je u subotu 17. siječnja. U prostorijama Doma Šokadije u gradnji okupilo se četrdesetak članova Skupštine, kako je tijekom sjednice pokazao, riješenih da ostanu na kursu kojim »Šokadija« plovi. Točno u zakazano vrijeme predsjednik Zajednice prof. Zvonko Tadijan pozdravio je nazočne i, kako je tajnik *Ivan Andrašić*

stava polagano, ali sigurno, najvećim dijelom dragovoljnim radom i donacijama pojedinaca, privodi svojoj namjeni. Istaknut je bitan doprinos uređenju ovog objekta člana i jednog od sponzora »Šokadije« *Lovre Zlatara* iz Sombora, rodom Sončanina. »Veseli me ovo što sam danas čuo i vidio. Moramo se stisnuti, a osobito puno moramo raditi na omasovljavanju Zajednice. Ne mogu sebi objasniti kako, ne samo u 'Šokadiji', nego u kulturi uopće, nema

sudjelovao sam s nekoliko pjesničkih pokušaja i na prošlogodišnjoj 'Liri naivi', kojoj smo bili domaćini. Bio sam na više gostovanja i samo ću reći kako sam svaki put bio ponosan što sam iz Sonte, a osobito što sam član ove Zajednice. Malo nas je, mladi odlaze iz Sonte trbuhom za kruhom, a mi, koji ostajemo, moramo se truditi da o sebi ostavimo što više pisanih tragova, što 'Šokadija' za sada uspješno radi. Ako ništa drugo, valjda će neke buduće generacije bar to pročitati«, kaže za Hrvatsku riječ *Krstin*.

PLAN ZA 2009.: Nakon rasprave i usvajanja izvješća za 2008. prof. Tadijan je prezentirao plan rada i financijski plan za 2009. godinu, koji su usvojeni aklamacijom. Riješen je i prvi problem vezan za rad u godini koja je upravo počela. Od strane Skupštine imenovani su nedostajući voditelji sekcija, tako da je Umjetnički odbor konačno ekipiran, a na svojoj prvoj sjednici izabrat će predsjednika, koji po dužnosti postaje član predsjedništva »Šokadije«. Pokraj starih voditelja: *Ivana Andrašića* – dramska, *Josipa Brdarića* – literarna, *Svetlane Zec* – likovna, *Ljiljane Zlatar* – etno sekcija i *Stipana Lukića* – tamburaški sastav, novoimenovani su: *Aljoša Mihaljev* – folklor odraslih, *Ljiljana Šokac* – dječji folklor i *Tomislav Jakšić* – pjevačka skupina. »Iza nas je teška godina, mislim najteža od formiranja 'Šokadije'. Puno snage oduzelo nam je sudjelovanje u skoro svim pojedinačnim manifestacijama projekta »Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688. – 2008.«, a kad pribrojimo još i manifestacije koje smo organizirali, a nisu obuhvaćene ovim projektom, i manifestacije na kojima smo sudjelovali, za amatere je ovo odista previše. Znalo se pogoditi da se u jednom terminu poklope manifestacije na kojima je naše sudjelovanje bilo neizbježno, pa bi se razdijelili na dvije strane. To je dovelo do velikog zamora članstva, tako da je nekima jednostavno potreban odmor. No, idemo dalje, nove obveze nas čekaju, prva ozbiljna provjera našeg rada bit će nastup dramske sekcije na XV. danima pučkog teatra u Hercegovcu, a izgledan je i novi zajednički projekt udruga šokačkog Podunavlja. Sve u svemu, pred nama je godina ispunjena brojnim nastupima, a to su obveze koje zahtijevaju konstantan rad i putovanja. Najviše želim da ove godine i službeno otvorimo bar jedan dio našega Doma Šokadije. Raspoloženja za dragovoljni rad uvijek ima, no, puno toga ovisi i kolika će nam sredstva biti odobrena«, kaže za Hrvatsku riječ prof. Tadijan.

Radno predsjedništvo: Ivan Andrašić, Tomislav Jakšić, Ivan Vidaković i Zvonko Tadijan

konstatirao postojanje kvoruma, najavio rad Skupštine. Sukladno Statutu, za predsjedajućeg je jednoglasno izabran *Tomislav Jakšić*.

IZVJEŠĆE: Po usvajanju dnevnog reda predsjedajući je pozvao prof. Tadijana na iznošenje izvješća o radu, te rizičara *Ivana Vidakovića* na prezentaciju financijskog izvješća za 2008. godinu. Predsjednik Nadzornog odbora *Viktor Feher* izvijestio je Skupštinu o nalazima ovoga tijela, po kojima nema nikakvih anomalija u poslovanju Zajednice. U raspravi koja je uslijedila najaktivniji su bili pomažući članovi. Listom su podržali rad svih odjela »Šokadije«, a osobito su izrazili veliko zadovoljstvo napretkom u adaptaciji Šokadijine kuće, koja se i pokraj kroničnog nedostatka financijskih sred-

mladih. Gdje su im motivi, gdje su im osjećaji poštovanja tradicija predaka, koji su na ovim prostorima već dulje od tri stoljeća? No, tu su nam djeca i dakako, uz rad nas starijih, gdje su djeca, tu je i budućnost«, kaže nam *Zlatar*. Veliki uspjeh u 2008. godini je i formiranje »Šokadijinog« tamburaškog sastava, tako da za potrebe folklornog odjela i pjevačke skupine nakon nekoliko godina Zajednica više nije prinuđena rabiti glazbene usluge drugih. Za pomažuće članove karakteristično je razmišljanje najstarijeg, sedamdesetgodšnjeg *Antuna Krstina*. »Prestar sam za ples i pjesmu, no, kad god mogu na svoj način pomoći, tu sam. Rado se odazivam dragovoljnim akcijama na uređenju Doma Šokadije, a da se pohvalim,

Tradicionalni skup u Osijeku

Sveti Vinko u Gibarcu

Malo Gibarčana ovdje ima svoje vinograde, zato se i okupe ovako da uz slantan zalogaj i bijelo vino proslave svojega sveca, zazovu dobar urod za sve vinogradare, ma gdje bili, i vesele se uz dobru glazbu

Naravno da je ovaj naslov tek metafora, jer tamo nas već odavno nije, no nikada nismo pjevali – neću više ići na tu stranu. Ovako bi se u samo jednoj rečenici mogao sažeti smisao okupljanja Gibarčana za spomendan Sv. Vinka, sveca kojega su štovali i u svojem Gibarcu, a jednako tako i dan danas, raseljeni u 66 gradova i sela diljem Hrvatske. Tradicijski je skup, 13. po redu, održan u subotu 17. siječnja u dvorani Classic u Osijeku.

S TORBOM NA LEDIMA: »Na Svetoga Vinka, s prvom zorom, odlazili smo u vinograd s torbom na leđima, a u torbi je obvezno moralo biti slanina, kruha i luka, kobasice, rakije, vina i svete vode«, sjeća se *Željko Mutavdžić*, Gibarčanin koji je već deset – dvanaest godi-

domaćin podrum, a vina je bilo »k'o u priči«.

Tako se za Vincenciju svake godine odlazilo u planinu, i po kiši i po snijegu, posvetila bi se loza i molio Očenaš, a onda bi se na vatri pekla slanina, kobasica, krmenadla, a bogami, posljednjih godina znalo se prase ili janje okrenuti na ražnju, i onda pjesma, lagana, tiha, prava šokačka. Malo Gibarčana ovdje ima svoje vinograde, zato se i okupe ovako da uz slantan zalogaj i bijelo vino proslave svojega sveca, zazovu dobar urod za sve vinogradare, ma gdje bili, i vesele se uz dobru glazbu. Gibarčanima su ove godine svirali TS Dike iz Vinkovaca.

SVOJI NA SVOME: Ove se godine u Osijeku okupilo tristotinjak Gibarčana i gostiju, što je ganulo svećenika vlč. *Nikicu Bošnjakovića*, koji

u Osijek na ovaj lijepi skup Gibarčana, da vam poručim isto ono što je sv. Petar poručio vjernicima: »Ne nosi ti korijen, već korijen nosi tebe«. Gdje god da ste – vi ste Gibarčani po Gibarcu, a taj vaš Gibarac je još živ, egzistira, on je tek sedamdeset i koji kilometar od ove lijepe dvorane i taj vas Gibarac čeka. A da

Nastup malih gibarčana

na u Osijeku. »Dida Stanko, ja, čika Boža, tetak Čurčija, a znalo nas je biti po desetak, pa prtimo snijeg do vinograda. Tamo malko predahnemo, stariji se krijepe rakijom, onako iz polića, pa naložimo vatru, zgrijemo se, a onda dida prebaci kobasicu preko loze, da tako i grožđe visi, oreže čokot, dva, zalije to vinom, pa posveti svetom vodom – koliko kapljica, toliko bobica. Onda se prekrizimo i izmolimo Očenaš da zazovemo Božji blagoslov za dobar urod vinograda, obilje grožđa i vina, a kod nas u Gibarcu bilo je i kulina, pa gdje ćeš veće sreće za Šokač«. Ovako je *Željko* na ovogodišnjem skupu Gibarčana i prijatelja izveo prikaz rezidbe vinove loze, baš kako se nekad radilo u Gibarcu, a svaka je kuća imala vinograd, svaki

se ovako obratio skupu: »Draga braćo i sestre, dolazim iz župe Presvetog Srca Isusovog u Šidu, iz župe Presvetog trojstva u Kukujevcima, župe sv. Roka u Moroviću, župe sv. Ivana Krstitelja u Vašici i župe sv. Ivana Nepomuka u Gibarcu, dolazim iz vašeg zavičaja, iz vašeg rodnog kraja, gdje sam župnik i pastir puka koji je tamo ostao, a dolazim k vama jer znam što znači progonstvo, jer znam što znači kad nisi u rodnoj kući, jer i sam sam iskusio progonstvo. Prognan sam iz rodnih Nijemaca i sedam sam godina živio poput vas, otišao sam kao dijete, a vratio se kao svećenik i kada mi je biskup priopćio da idem u Srijem, drage sam volje pristao okupiti desetakovano stado, da tim ljudima pružim utjehu. Drago mi je da ste me pozvali

ne kažem grobovi vaših otaca, vaših djedova i baka i svih koji su pokopani na mjesnom groblju u Gibarcu. Dakle, taj Gibarac čeka na vas i vi u njemu niste gosti, vi ste tamo svoj na svome, osobito kada kročite u crkvu sv. Ivana Nepomuka, jer vi ste u toj crkvi primili svete sakramente, vi ste u toj crkvi kršteni, tu ste primili prvu pričest, u toj ste crkvi krizmani i

u toj su crkvi mnogi od vas primili sakrament ženidbe. Temeljem toga, vi ste u Gibarcu svoj na svome».

Pitali smo župnika kako danas žive Hrvati u Srijemu? Odgovorio je da pomaka ima, nabolje svakako, više je slobode, više je samopouzdanja, samosvijesti da smo Hrvati i katolici. Taj osjećaj slobode budi i snagu u srcu svakoga tko danas živi u spomenutim mjestima, što se očituje na svetoj misi, u susretima s ljudima u prijateljskom razgovoru, a baš nedavno je išao u blagoslov kuća. Istina, u Srijemu je danas malo stado, ali kaže, malo je stado Kristu omiljelo.

Upriličili su Gibarčani i prigodan program, pa je, osim govora predsjednika udruge i vlč. Nikice Bošnjakovića i već spomenutog prikaza rezidbe vinove loze, najveći pljesak zavrijedio nastup dječje grupe, najmladih Gibarčana, kako

Gibarčani napunili dvoranu

ih od milja zovemo, mada su sva ta djeca rođena ovdje u Hrvatskoj i danas su mali Osječani, Čepinčani, Poganovčani, Našičani, Virovitičani ili Zagrepčani.

ČUVATI TRADICIJU I OBIČAJE: Unatoč tomu, stariji im nastoje prenijeti osjećaj za čuvanje zavičajne tradicije i lijepih šokačkih običaja i obvezu da te vrijednosti i oni zavole

i promiču, jer jedino tako naslijeđe će dulje živjeti i biti otrgnuto od zaborava. Podijeljena su i priznanja – ženskoj ekipi Zavičajne udruge za rezultate na prošlogodišnjim aktivnostima i manifestacijama, a toga je tijekom godine baš bilo. Gibarčani su osvojili I. mjesto na tradicijskoj manifestaciji Grada »Šarana jaja bojama grada« za najbolje uređeni štand i prikaz nošenja uskršnjeg jela na blagoslov u crkvu, »Gibaračka tucijada« bila je vrlo uspješna, a od 150 sudionika gotovo je polovica djece. Na »Slavonskom sajmu« u Tvrdi, gibaračka je djevojka *Aneta Josić* imala čast darivati šokački ručnik gradonačelniku *Matkoviću*, a na »Žetvenim svečanostima« u Petrijevcima djevojka *Jelena Proleta* promicala je gibaračko narodno ruho i običaje. Ljetos su Gibarčani tri dana boravili u Polači na 10. jubilarnoj smotri povratničkih društava »Oj Polaćo, nek ti ime traje« i ostavila dobar dojam, a za blagdan Sv. Antuna Padovanskog Gibarčani su išli u Novigrad Podravski k prijateljima iz Nikinaca i osvojili prvo mjestu na malonogometnom turniru.

Na Memorijalnom malonogometnom turniru »Martin Fišer« u Čepinu prošloga je ljeta sudjevalo 16 ekipa s više od dvjesto sudionika, a barem je dva puta više bilo posjetitelja i svi

sa sjedištem u Novigradu Podravskom, *Veljko Gudelj*, predsjednik Olimpijade starih športova u Brodancima, *Dubravka Sudar*, predsjednica KUD-a u Čepinskim Martincima, Ivan Nikolić, predsjednik udruge *Eko-centar* u Osijeku, *Katica Leko*, predstavница Šokačke grane u Osijeku i *Dragan Kutija*, predsjednik KUD-a »Gradina« u Polači, koji je nagrađen snažnim pljeskom za zdravicu iz Ravnih Kotara.

I za kraj izdvajamo mišljenje *Željke Kraljička*, pročelnika Upravnog odjela za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije, Mitrovčana koji se snašao u Osijeku. Poželio je najprije svim Srijemcima, a bilo je tu osim Gibarčana i – Šidana, Morovičana, Vaščana, Sočana, Erdevičana, i naravno svim posjetiteljima puno zdravlja, sreće i Božjeg blagoslova u novoj godini i izrazio zadovoljstvo da je pozvan na jedan ovako lijep skup Srijemaca, tim prije, kada znamo kako smo i što smo sve prošli, o čemu je dosta govorio i gibarački župnik, i poručio da trebamo čuvati, gajiti i njegovati sve to dobro što smo ponijeli sa sobom i tako oplemeniti ovu Slavoniju u kojoj smo našli utočište i svoj novi dom. »Ta naša tradicija, ta kulturna baština i ljepota običaja koje smo gajili, dakako da mogu obogatiti i kulturni život novoga bora-višta, ovu našu Slavoniju, i mi te vrijednosti tre-

Šokačko kolo

su bili zadovoljni i organizacijom i prikazanim igrom. Na »Olimpijadi starih športova« u Brodancima Gibarčani su ponovno bili jedna od najbrojnijih ekipa, baš kao i na Skupu Srijemaca u Požeži, kada je cijela Zlatna dolina pjevala gibaračke svatovce i bečarce. Gibarčani su doista dali toj manifestaciji onaj pravi šokački štih, a cjelovečernji nastup tamburaša KUD-a »Matija Gubec« iz Rume bio je još šlag na kraju.

Kako je i običaj na ovakvim skupovima, Gibarčane su pohvalili *Tomislav Petričević*, upravitelj PZ »Ilača« iz Ilače, *Zvonimir Liščić*, predsjednik »Vinkovačkih šokačkih rodova«, *Josip Špehar*, predsjednik ogranka Zajednice prognanih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata za Koprivničko-križevačku i Varaždinsku županiju

bamo čuvati i promicati, a vi Gibarčani to već jako lijepo radite i okupljate se evo već 13. put o blagdanu Svetoga Vinka slaveći Vincenciju. I ovdje slave Vincelovo, Vincekovo, Vincešku, no sve je to sinonim za jedno te isto – molenje zagovora sv. Vinka i traženje Božjeg blagoslova za bolji urod gožđa i obilje vina. Ako se za desetak, dvadesetak godina ponovno sretnemo na ovoj manifestaciji ili sličnom skupu, onda možemo reći da sve ovo što radimo nije uzaludno, da ovakvi susreti nisu samo zabava, nego i učilica, educiranje naše djece, a večeras ovdje vidim baš dosta djece, a to je zalag očuvanja svih tih vrijednosti, ljepote običaja i zavičajne baštine».

Slavko Žebić

Kunići – više hobi nego zarada

Slaba isplativost uzgoja

Uzgajivači kunića najviše se odlučuju za belgijske, kalifornijske ili novozelandske bijele kuniće, a također se uzgajaju i pasmine kao što su orijaši ili njemački šarci, te ovnoliki kunići

Kunići su, prema pronađenim fosilnim ostacima starim 30-40 milijuna godina, živjeli širom Europe, no u ledenom su dobu bili prisiljeni povući se u južnije krajeve. Feničani su ih oko 1100 godina prije Krista pronašli na Pirenejskom poluotoku i sjevernoj Africi te su njihovo meso vrlo brzo započeli koristiti za prehranu. U drevnom Egiptu kunići su bili simbol plodnosti i života, a Rimljani su današnju Španjolsku prozvali Hispania – zemlja kunića. Iako ih Rimljani nikada nisu uspjeli pripitomiti, uspijevaju uzgojiti prve polu-pripitomljene pasmine, te ih naseljavaju po cijelom Carstvu. Prvu domaću pasminu (*Champagne De Argent*), koja se uzgaja i danas, uzgojili su francuski redovnici.

OBILJEŽJA KUNIĆA: Opće je prihvaćeno mišljenje da su kunići mirne, plašljive životi-

nje koje samo sjede u kavezu i nešto grickaju. Međutim, kunići su vrlo društvena, umiljata i inteligentna bića. Veći dio dana i noći provode u spavanju ili dremuckanju, ali uvijek imaju vremena za igru. Kao i sva druga živa bića imaju potrebu za komuniciranjem, koje se odvija kroz njihov vrlo razvijeni govor tijela. Vole kada ih se gladi po leđima, glavici i oko ušiju, a ako ih se na trenutak zanemari, znaju i zagrepsti kako bi podsjetili da se nastavi sa započetim »poslom«.

Što se tiče tjelesnih karakteristika, sluh im je iznimno dobar – pa nemaju bez razloga tako velike uši. Mogu ih okretati u svim smjerovima kao radare pomoću kojih primaju veliku količinu informacija iz svijeta koji ih okružuje. Velike oči, smještene sa strane, omogućavaju im vidokrug od skoro 360 stupnjeva, a njih

im je glavni oblik komunikacije. Iz njega razaznaju dob, spol, društveni i reproduktivni status druge jedinke, a pomaže im i pri prepoznavanju ljudi.

Uzgajivači kunića najviše se odlučuju za belgijske, kalifornijske ili novozelandske bijele kuniće, a također se uzgajaju i pasmine kao što su orijaši ili njemački šarci, te ovnoliki kunići. Pasmine kunića se mogu križati između sebe unatoč tomu što se vizualno znaju prilično razlikovati. Tako su križanci krupnije belgijske, i sitnije ali otpornije novozelandske pasmine svoje utočište našli i kod obitelji Suturović iz Subotice. Mira i Ivan Suturović bave se uzgojem kunića više od dvadeset godina, tijekom kojih su iskusili da je križanac ovih dviju pasmina najbolji u uzgoju za vlastite potrebe i sitniju prodaju. »U početku bavljeno zečevima uzgajao sam belgijsku pasminu, koja je bila osjetljiva na bolesti, osobito na ubode komaraca, koji ih iscrpljuju i prenose bolesti, prvenstveno miksomatozu. Na preporuku iskusnog uzgajatelja sitnih životinja, pokušao sam ih pariti s novozelandskom pasminom, što je rezultiralo sitnijim ali otpornijim križancem«, navodi Suturović, zadovoljan sadašnjom kvalitetom svojih kunića.

SMJEŠTAJ I HIGIJENA: Osim kvalitete zečjeg mesa, obitelj Suturović odlučila se za uzgoj kunića i zbog prostornih uvjeta u gradu, koji za razliku od onih na Čikerijskom salašu, gdje su ranije živjeli, ima svojih ograničenja. Tako su izradili desetak kaveza koji su dovoljno veliki da se u njih mogu smjestiti posuda za hranu i vodu, stelja u koju kunići vrše nuždu, a ostanje još dovoljno mjesta i da se kunić može slobodno protegnuti.

Zečevi su vrlo čiste životinje, čistije od mačaka. Nemaju nikakav miris, što je, kažu, odgovarajuće i radi održavanja dobrosusjedskih odnosa. Dobar dio vremena provode u čišćenju svog krzna, a linjaju se svaka tri mjeseca.

Higijena je najbolja obrana od infekcija, koje su jedan od najčešćih razloga nedovoljnog iskorištenja hrane, slabom prirastu, slaboj produktivnosti, visokom mortalitetu. Ulaganje u higijenu je nedvojbeno preduvjet kvalitetne proizvodnje.

»Mnoge zabrinjavaju navike kunića po pitanju obavljanja nužde. Na sreću ni tu nema velikih problema. Kunićima je urođeno da te potrebe obavljaju na jednom mjestu, a obično izabiraju kutove kaveza, koji se čisti prema potrebi«, objašnjava Ivan.

PREHRANA I ZDRAVLJE: Kao i sve druge životinje, zečevi zahtijevaju određenu brigu i njegu. Međutim, ponekad unatoč svoj brizi i

Križanci belgijske i novozelandske pasmine

paznji može doći do bolesti. Životni vijek im je oko 10 godina, tijekom kojeg su najčešći problemi s probavom kao npr. proljev, nadutost ili začep, prehlada, problemi sa zubcima ili pak pojava parazita. Uzroci mogu biti hranidba teško probavljivom i jednoličnom hranom, kao i nedostatak vode i dugo mirovanje.

Najbolja hrana za kunića je ona koja, što je više moguće, oponaša njihovu prirodnu prehranu. Prehrana zečeva sastoji se od sijena, povrća i bilja kao što su mrkva, peršin, lucerna, zelena salata, kelj, blitva, mlada pšenica i mješavina sjemenki.

Hranjenje kunića sijenom omogućava mu da pase kao što bi u divljini i neophodno je radi bolje probave. »Važno je da sve što im dajete bude dobro oprano i posušeno, jer inače dolazi do nadutosti trbuha i uginuća. Dajem im radije manje količine sijena 2-3 puta dnevno, a hranim ih i lucernom, tritikalom i kukuruzom koje sami uzgajamo«, priča Ivan, dodajući kako je čista i svježa voda također esencijalna za zdravlje kunića i treba im stalno biti dostupna.

U prehrani kunića korisne su i mlade, neprskane grančice voćaka jabuke i lešnjaka, koje služe i kao dobar »brus« za njihove brzorastuće zube. Kunići izuzetno vole i voće, osobito jabuke, kruške i banane. Ono može poslužiti kao dezert, ali u malim količinama zbog velike koncentracije šećera, koja može izazvati želju kod kunića da jedu samo slastice. Davanje slatkiša, primjerice čokolade, može nanijeti teške, pa i fatalne posljedice na njihov mali organizam.

PLODNOST: Kunići su izrazito spolno aktivne životinje. S obzirom da su u prirodnom okruženju plijen, njihov reproduktivni sustav je osmišljen tako da osiguraju opstanak svoje populacije. Takvo ponašanje u prirodnim uvjetima je normalno i poželjno, no u zaštićenim uvjetima ono rezultira prevelikim i prečestim okotom neplaniranih mladunaca.

»Uvijek gledam da imam jednog mužjaka i pet ženki za priplod, koje zamijenim novima svakih 4-5 godina. To je odnos koji se pokazao najboljim za naše kućne uvjete«, tvrdi Suturović, navodeći kako ženke obično imaju nekoliko legla na godinu, te da u jednom okotu može biti od 6 pa čak do 12 mladih, ovisno o mužjaku.

Kunići postaju spolno zreli vrlo mladi, s 4 do 5 mjeseci, što ne znači da se ženke ne mogu oploditi prije. Stoga obitelj Suturović muške i ženske kuniće predodređene za slasn timer zalogaj odvajaju, kako ne bi došlo do oplodnje.

Kod kunića ne postoje ciklusi tijekom kojeg se ženke tjeraju, ali postoji gornja granica do kada je moguće da imaju prvo leglo, a to je 12 mjeseci starosti, nakon čega dolazi do srastanja kosti zdjelice i okot je često fatalan za ženku i mladunce. Osim toga, Suturović navodi kako se nikako ne bi trebali pariti kunići koji su u krvnom srodstvu, jer je rezultat toga okot manjeg broja mladih, a moguća je i pojava različitih bolesti kunića.

Godišnja doba također utječu na plodnost. Pri temperaturama manjim od 10°C, kunići nastavljaju proizvoditi, ali snižene temperature dovode do pada njihove otpornosti. Međutim, prema Ivanovim riječima niske temperature podnose lakše od visokih, kada se smanjuje uzimanje hrane i prirast. Rasplodnu sposobnost smanjuju temperature više od 20°C, dok je na 30°C moguća i sterilnost mužjaka.

Embrionalni razvoj kunića traje 30-32 dana. »Mladi kunići se kote slijepi i bez dlake, te nemaju razvijen sustav termoregulacije i stoga ih je potrebno grijati. Zečice su vrlo brižne i prije no što se okote, prave gnijezdo za mlade, od svoje dlake i lucerne«, objašnjava Ivan, dodajući kako je nedavno imao slučaj smržavanja mladih jer ih je zečica napustila osjetivši miris štakora u blizini. Osim toga, kaže, isto se

Ivan Suturović

može dogoditi ukoliko osjeti ljudski miris na tek okoćenim zečicama.

Tijekom prvih 20 dana života mladunci ovise isključivo o mlijeku, a tada su gubici najveći i to ponajviše zbog loše majčinske osobine ženke i zanemarivanje legla, bolesti ili smrti majke, loše održavanog gnijezda, infekcije i pothladijavanja mladunčadi, stresa, kanibalizma.

Rast dlake počinje nekoliko dana nakon koćenja, za 10 dana progledaju, a već za 15 dana završen je rast dlake i mladi počinju izlaziti iz gnijezda. Od majke se odvajaju s 8 do 10 tjedana starosti, a u intenzivnim uvjetima proizvodnje već sa 4 do 8 tjedana starosti.

MESO I KRZNO: Interes za uzgoj kunića povrh svega je kvaliteta njihova mesa, koje je, tvrde, jako zdravo. Meso kunića sadrži malu količinu masti, malo kolesterola, a izvor je vrlo kvalitetnih bjelancevina. Obitelj Suturović proizvodi meso uglavnom za svoje potrebe, a kako je u uzgoju stalno prisutno oko pedesetak kunića, događa se da katkad višak mesa prodaju susjedima i to po nešto nižoj cijeni od one na tržnicama, koje se kreću od 270 do 300 din/kg. »Do 4. mjeseca starosti dobiva se ponajviše mišićne mase, a nakon toga uglavnom mast. Idealna težina kunića za klanje je oko 3 kg«, kaže Ivan, kojeg nikada nije zanimao intenzivni uzgoj i prodaja na veliko, kao što to rade mnogi uzgajivači. Mirovina i bavljenje poljoprivredom, kaže, dovoljni su im izvori prihoda.

Istog su mišljenja i glede sporednih proizvoda, a to je proizvodnja krzna, koje bacaju, odnosno ono ostaje neiskorišteno. Otkupom kunića bavi se, među malobrojnima, i »Vet zavod«, ali je u svakom slučaju njihov uzgoj danas više hobi nego dobra zarada.

Marija Matković

Uspjeh Marine Balažev, studentice iz Bačkog Brega

Marinine slikovnice na hrvatskom tržištu

»Šara bubamara na glavi jednog dječaka« i »Kako spavaju bubamare« naslovi su slikovnica koje bi se trebale pojaviti u izdanju zagrebačkog »Profila«

Marina Balažev

U izdanju prestižne nakladničke kuće »Profil« u svibnju bi se trebale pojaviti dvije slikovnice čija je autorica *Marina Balažev* (1978.) podrijetlom iz Bačkog Brega. Riječ je o naslovima »Šara bubamara na glavi jednog dječaka« i »Kako spavaju bubamare«, namijenjenim djeci uzrasta do četiri godine. Marina od 1998. živi u Zagrebu, gdje trenutačno završava studij kroatistike i komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu. Živeći u hrvatskoj prijestolnici,

više godina je radila u međunarodnim tvrtkama na poslovima marketinga, te kao odgojiteljica u obiteljima.

Budući da ste apsolutnica kroatistike i komparativne književnosti, ne iznenađuje Vaše otiskivanje u književne vode. No, zašto baš knjige za djecu?

U pravu ste što se mene i književnosti tiče, nekako, otkako se sjećam oduvijek čitam, valjda je i izbor studija došao nekako sukladno tome. Zašto baš za djecu?

Pa već nekoliko godina puno radim upravo s djecom te dobi čija je mašta nevjerovatna, sve ih zanima, sve žele znati, uče nevjerovatno brzo i potrebno je puno ideja ne bi li ih se animiralo. I tako, kroz igru s njima, slušajući što vole i što ih zanima, nastao je i ciklus kratkih priča o bubamarima.

Kako to da ste se odlučili baš za lik bubamare?

Djeca vole medvjediće, ježeve, vlakice, cvjetice... praktički oko svega možete isprijeti priču, ali jedan mali *Filip* najviše voli bubamare, »bubamalice« kako on kaže, i tako malo po malo nastalo je šest priča o Šari bubamari.

Tko je ilustrirao Vaše priče?

To je učinila kiparica s puno izložbi iza sebe *Antonija Balić-Šimrak*, koja svoje interese širi i na slikarstvo. Kako i sama radi s djecom, kao docentica na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu za metodiku likovnih umjetnosti za predškolsku djecu, rado je pristala na suradnju. U razgovoru ste spomenuli kako je upravo ona najzaslužnija da slikovnica uopće postoji, kako to?

Pa, stvari su izgledale ovako: tekst je bio tu, priče su postojale, djeca su ih voljela, ali znate kako je, u svijetu odraslih se gledaju i neke druge stvari, tržište, profit itd. i nije bilo lako odlučiti se na posjet izdavačima. Ali eto, upoznala sam Antoniju i iako sam ju vidjela tek nekoliko puta u životu, jednostavno sam nazvala i spomenula slikovnicu i kako mi treba netko tko će ju oslikati. Od prve je pristala, bez komplikacija, kao da se radilo o šalici kave a ne o tjednima rada! **Antonija je to ilustrirala tehnikom svilenog kolaža što je novitet, kako su izdavači reagirali na to?**

Obišla sam hrpu izdavača! Stvarno. I moram priznati, čak i oni koji zbog financijskih i drugih

razloga nisu razmatrali mogućnost objaviti knjigu, bili su oduševljeni crtežima. Vidjet ćete, sve je veselo, puno boja!

Osim tehnike oslikavanja posebnost slikovnice je i u tome što je namijenjena za, kako kažete, interaktivno komuniciranje s djetetom. Možete li to malo pojasniti?

Dob do četvrte godine smatram uistinu najvažnijim razdobljem u životu djeteta i od velike je važnosti posvetiti mu kvalitetnu pažnju upravo tada. Jer, možete cijeli dan provesti s djetetom ali ako ste nervozni, ako ste mislima daleko i razmišljate o poslu, obvezama i problemima, dijete će to osjetiti. Kroz ove slikovnice, čitanje postaje interaktivna igra u kojoj sudjeluju i dijete i onaj tko čita. Uključeno je puno pokreta koje dijete pokušava izvesti i ubrzo i samo počinje pričati priču. Ili, kao u »Šari bubamari na glavi jednog dječaka«, bubamara sleti na glavu djeteta, hoda, pleše i ako im stavite prste na tjele dok im pričate priču to će za njih biti pravi doživljaj jer na taj način se priča s bubamarom događa upravo njima.

Marijana Tucakov

Izlagačke aktivnosti Ivana Balaževića

Sudjelovanje na skupnim izložbama u Njemačkoj

U tri njemačka grada organizira se skupna izložba *Ivana Balaževića*, *Marine Banić* i *Branka Lenića*, članova Hrvatskog društva likovnih umjetnika Rijeke, piše portal Culturenet.hr. Do 3. veljače njihovi se radovi mogu pogledati u Wilhelmshavenu, od 22. veljače do 22. ožujka u Gelsenkirchenu, a od 3. do 19. travnja u Essenu.

U svibnju u Galeriji Juraj Klović u Rijeci, Galeriji Turnac u Novom Vinodolskom te u Galeriji Eugen Kumičić u Brseču gostovat će njemački umjetnici, članovi Uduge likovnih umjetnika iz Gelsenkirchena.

Temelj ove likovno-umjetničke suradnje i razmjene jest Međunarodna likovna

kolonija Brseč Art osnovana 2006. godine. Na aktualnoj izložbi u Wilhelmshavenu likovno-umjetnički krug riječke regije (Rijeka, Liburnija), uključujući i crikveničko-vinodolsko područje (Novi Vinodolski), predstavljaju akademski obrazovani umjetnici sa samostalno odabranim radovima, koji se kreću od crtačkih i grafičkih do slikarskih ostvarenja te radova u kombiniranoj tehnici (assemblage). Oni se njemačkoj stručnoj i široj javnosti otkrivaju kao stvaraoci čije opuse značajnim dijelom određuje upravo pripadnost navedenome kulturnom krugu.

D. B. P.

Novi svezak »Klasja naših ravni«

U novom svesku časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni«, u dvobroju 1.-2. za 2009. godinu Nikola Benčić daje pregled »Lirike u gradišćanskim Hrvata«, a također i »Izbor iz lirike gradišćanskih Hrvata«. Osim toga u rubrici poezije tiskani su stihovi Milana Miloševića »Pod bezbrojem zvijezda samac«, Pere Pavlovića »Perjanice«, Ljerke Totch Naumov »Hrvatski pjesnici u Makedoniji« i Jasne Melvinger »S ožiljkom više«. U novom svesku pokraj toga tiskan je ulomak iz romana Vladimira Bošnjaka »Šesta grana«, drama Stjepana

Bartoša »Opasni detalji«. Naco Zelić piše o »Identitetu bačkih Hrvata«, Andrija Anišić objavljuje tekst »Antunovićeve misao za naše vrijeme«, Stevan Mačković piše na temu: »Položaj Bunjevaca Subotice između dva svjetska rata«, a Andrija Kopilović na temu: »Običaji kao čuvari narodne svijesti«, dok je Alojzije Stantić obradio »Pokladne običaje«.

»Prelo uz 'Sagu'« Tomislava Žigmanova

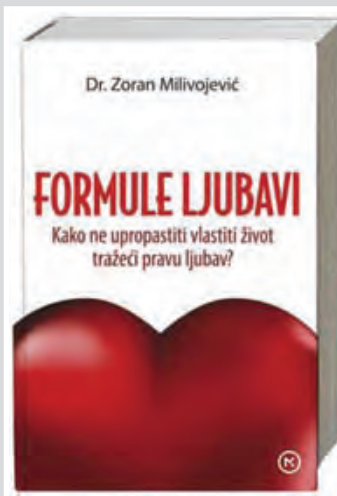
ČIKERIJA – Prvo u nizu »Prelo uz 'Sagu'« na kojem će biti predstavljena najnovija knjiga književnika, esejista i filozofa Tomislava Žigmanova »Prid svitom – saga o svitu koji nestaje« bit će održano u nedjelju 25. siječnja na Čikeriji, naselju pokraj Tavankuta. Istom prilikom bit će prikazan i film Rajka Ljubića po pripovijesti iz knjige »Sve arende u sluge Entex«.

Prelo će biti održano u avliji salaša br. 268 vlasnice Gabrijele Mačković. Kako organizatori najavljuju, potrebno je obući se »malo bolje«. Početak je u 16 sati.

»Formule ljubavi« na hrvatskom tržištu

NOVI SAD – Dvije knjige novosadskog psihoterapeuta dr. Zorana Milivojevića objavljene su ovih dana na slovenskom (»Emocije«) i na hrvatskom jeziku (»Formule ljubavi«), priopćeno je iz novosadske IK »Psihopolis institut«. U Hrvatskoj su se »Formule ljubavi« pojavile u izdanju zagrebačke »Mozaik knjige«, a interesantno je da je ova bogato opremljena knjiga već označena kao »knjiga sezone«.

Inače, Milivojević je poznat kao autor koji komplicirane psihološke teme umije približiti širokoj publici, zadržavajući pritom visoku stručnu razinu izlaganja. S pojavom tih knjiga, on se svrstao među najčitanije pisce popularne psihologije u regiji, a u izgledu su i prijevodi njegovih knjiga na velike europske jezike.

»Šokački bal« u hotelu »Centrallux«

BAČ – HKUPD »Mostonga« iz Bača treću godinu zaredom organizira »Šokački bal«, koji se uvijek održava posljednjeg vikenda u siječnju. Ove će godine to biti u petak 30. siječnja, u hotelu »Centrallux«, s početkom u 19 sati. Organizatori i tamburaški sastav »Zlatni zvuci« gostima jamče pravi šokački ugođaj i zabavu do zore.

S. Č.

Pejsaži Katalin Seleši u paličkoj knjižnici

SUBOTICA – Izložba slika, pejzaža Subotice i okolice, čija je autorica Katalin Seleši, članica Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«, bit će otvorena večeras (petak, 23. siječnja) u 17 sati u galeriji Gradske knjižnice na Paliću. Izložbu će otvoriti slikar István Török, predsjednik Savjeta MZ Palić Grgo Kujundžić, te u ime organizatora Irén Bognár. Organizatori izložbe su Palički kulturni krug »Bagolyvár« i Umjetnička sekcija »ABC&T«.

DSHV-ovci na »Šokici«

SUBOTICA – Oko pedesetak članova i simpatizera Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, prošloga je petka, 16. siječnja, boravilo u Osijeku, gdje je u tamošnjem Hrvatskom narodnom kazalištu gledalo predstavu »Šokica«. Dramu o ljubavnom životu mlade Hrvatice u vrijeme mađarske vlasti napisao je Ilija Okrugić Srijemac (1827.-1897.), a režirao je Dražen Ferenčina.

Organizator posjeta kazalištu bila je udruga »Cro-Femina«.

Otvoren Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka

NOVI SAD – Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine Bojan Pajtić otvorio je u nedjelju 18. siječnja Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, instituciju čiji je osnovni cilj očuvanje i unapređivanje kulturne baštine slovačke zajednice u AP Vojvodini.

Svečanosti povodom otvorenja Zavoda nazočili su republički ministar za ljudska i manjinska prava Svetozar Čiplić, potpredsjednik Skupštine Vojvodine Martin Zloh, potpredsjednica Izvršnog vijeća i pokrajinska tajnica za informacije Ana Tomanova-Makanova i pokrajinski tajnik za kulturu Milorad Đurić.

Natječaj za hrvatsku knjigu godine

ZAGREB – Do kraja siječnja bit će objavljen natječaj za nagradu za hrvatsku knjigu godine, koja iznosi 10 tisuća eura, a bit će dodijeljena autoru najboljeg djela na hrvatskom jeziku objavljenog tijekom prošle godine, najavila je Hrvatska poštanska banka (HPB), inicijator nagrade.

Neki od uvjeta su da je autor hrvatski državljanin, da je knjiga napisana na hrvatskom jeziku i da je riječ o prvom izdanju, a svaki izdavač može predložiti po dva svoja izdanja.

Predsjednik žirija Franjo Sinković iz HPB-a rekao je kako kriteriji koje je žiri odredio za novu nagradu, među kojima je istaknuo »izvršnost i autorsku osobnost«, isključuju mogućnost velikih grešaka kod odabira. Uz Sinkovića, u žiriju su: Igor Zidić, Goran Ogurlić, Dražen Ilinčić, Gojko Bežovan, Zvonimir Jakobović i Žarko Dadić.

Žiriranje će se održati u nekoliko krugova, a proglašenje pobjednika i dodjela nagrade održat će se krajem ožujka na Hrvatskoj radioteleviziji, koja je uz Večernji list i Maticu hrvatsku, partner u tom projektu.

Osim novčanog dijela dobitnik će dobiti i skulpturu »Viktorijine kockice« akademske kiparice Tanje Perišić.

Dražen Prčić, »Lijepe stvari«, Rotografika, Subotica, 2008.

Putovanje kao metafora o nasilju, izolaciji i otuđenosti

Činom učestalih odlazaka pisac u tekstu uspostavlja žuđeno i ljekovito 'dručkije', doduše negdje drugdje (za sada)! No, budući da se uvijek iznova vraća iskazuje ne samo energiju bijega u (samo)progonstvo, već i moćbitnu želju za njenim preokretanjem u osvajačku moć i (do sada) nedovoljno artikuliranu riješenost odlučnog odbacivanja svega nasiljem nametnutoga, pa i poretka samog

Piše: Milovan Miković

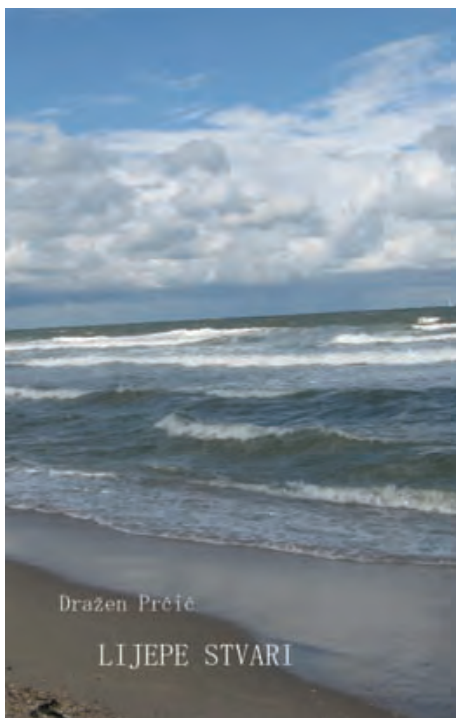
Do sada objavljeni romani *Dražena Prčića* (1967.) »Moja klinka i ja« (1992.), »Završni udarac« (1997.), »Film« (1998.), »Tajna provincije« (1999.), »Uzmi sve« (2001.), »Kolos« (2002.), »Wild card« tiskan u dva izdanja (2005. i 2006.) – uz to i u prijevodu na srpski, mađarski i engleski, i »D« (2007.) svjedoče o spisateljskoj energiji crpljenoj iz tkiva grada. Njegovi su »gradski spisi« mali vodič kroz sudbine urbanih likova današnjice, a implicite i kroz književno-kulturni prostor Subotice i Bačke. Oni su odmak od svakog oblika sputanosti što ih sa sobom nose likovi iz seoske, agrarne kulture, a grad kao nositelj kulturnopovijesnog pamćenja u ovim je tekstovima predstavljen kao realni prostor modernizma od razmeđe na prijelazu XIX. u XX. stoljeće, do danas.

Može se steći dojam kako autor pribjegava stanovitom »uljepšanju« realnog svijeta, što međutim nije posljedica pomanjkanja sposobnosti uspostave kritičke distance već želja da se napisanim djelom, pisac i njegov čitatelj, gestom odbacivanja ružnog, odmaknu od neželjene stvarnosti. Ova konvencija dakako ima smisla samo ako je prihvaćaju obje strane, što se i ostvaruje, ako je suditi prema broju prodanih primjeraka navedenih romana Dražena Prčića.

ISPOVJEDNA PROZA: Sve do sada rečeno vrijedi i za najnoviji njegov roman »Lijepe stvari« (2008.). Ova u mnogo čemu ispovjedna, autobiografski ispisana proza, ocrtava vrijeme nedaleke prošlosti, a nju će naš pisac opisati kao: »posve luda vremena u kojima svakodnevne normalne vrijednosti uopće nisu važile«, kada je ovdje na djelu rascjep, rastakanje i tragedija grada, izloženog energiji brutalnosti i neuljudenosti već viđenoj 1944.-1945., a prije toga 1941.-1944. i 1918. Uz Želimira, nositelja iskustava piščevih, junaci ovoga djela su prijatelji iz djetinjstva Bibes, nesuđeni šahovski velemaistor Miksi, životna suputnica Dixie, njegovi razvedeni roditelji Samantha i Krunislav, glasoviti pisac Pepi i drugi.

Neizravno, suzdržano i obazrivo, već kako je i uobičajeno u dobro odgojena Srednjoeuropejca, građanina napose, pisac se očituje i glede stava prema onim ljudima s kojima živimo i prema

kojima gdjekada čak možemo imati stanovita razumijevanja, suosjećanja, pa i simpatija, od vremena na vrijeme, što razumije se, ne znači da bismo im ikada povjerali odlučivanje o vlastitoj sudbini – ukoliko bismo doista bili u prilici birati. Ne iscrpljujući se previše ovim usudom, sučeljava zapravo vanjske pojedinosti preklapanja vremena teških društvenih lomova s bezbrižnošću produljenog djetinjstva što ga

prati studiranje do tridesete. Istodobno, ne prestaje razmatrati vlastiti nalog tragom kojega bježi iz toga okruženja, zabrinut pred mogućom sudbinom doživotnog gluvarjenja u stegama soliterskog ropstva. Pisac i njegovu junaci do tada su već naučili – grad koji je istinski slobodan nudi ne samo novu mrežu spoznaja u sferi komunikacija i duhovnosti, nego i omogućuje nastanak novih i drugačijih vrijednosti življenja. U takvom gradu nikada, raznorazne, naplavine ne mogu preuzeti vodstvo i voditi glavnu riječ, niti u jednom njegovom segmentu. Stoga se poput mnogih svojih vršnjaka

pisac opredijelio za privremni bijeg iz prinude materijalnog i duhovnog siromaštva koja ovdje prati društveni lom i krizu, prepušta se lutanju i bazanju ulicama Segedina, Budimpešte, Graca, Beča, Venecije, Pariza i drugih europskih gradova. Radije se odaje omami skitalaštva nego li ispraznom nacionalističko-rušilačkom impulsu, nedajbože kakvog ostrašćenog divljanja i orgijanja. U velikom luku izbjegavajući mešetare i prostake, svih fela – »i naše i vaše i njeve«!

KOORDINATE LUTALAŠTVA: Unutar koordinatnog sustava vlastita lutalaštva Dražen Prčić je ispisao svoj novi roman »Lijepe stvari« kao niz epizoda s putovanja i susreta s ljudima, spomenimo primjerice *Stanislava Komazijevića*, recepcionara bečkog hotela »Kronung« (82.), ili Jamezdina čovjeka iz Brčkog kojemu je otac nadjenao ime prema kulturnom glumcu Jamesu Deanu (»Starom se svidjelo, spojio u jedno kako je pročitao i eto mene. No, duga je to priča, a ja ti moram rano ustati, jaro. U šest moram biti na šljaci, a noćas sam malo zaružio s nekim našim kuravama. Mora se malo i živjeti. Ajd, laku noć i čuvaj se« (98.).

A kada o vlastitoj potrebi za stalnim kretanjem razmišlja, zaključuje: »Putovanja su nezgodna stvar. Skoro kao droga. Navikneš se na njih i poslije se nikako ne možeš 'skinuti' (132.) Još ako pritom nemaš kintu za njih, ako što je bio moj slučaj, onda to postaje pomalo traumatično«. Pri kraju, uspostavljujući korelaciju teksta sa životom, bilježi: »Dani i godine su prolazili pokraj mene, skupa s njima i ispitni rokovi koje sam makinalno preskakao. Volio sam život, nisam volio učenje. Želio sam lijepe stvari, a nisam imao kintu za njih. Duboko u duši sam znao kako će, jednoga dana s diplomom doći i kinta, a s njom i lijepe stvari. Želio sam ići prečicom. Ali nikako nisam uspijevao pronaći put« (125.).

PREKORAČENJE GRANICE: Pisac romana »Lijepe stvari« stasao usred ludila, kaosa i dekadencija raspadnutih država SFRJ i SRJ, vođen potrebom za stalnim prekoračenjem granice i nepoštivanjem novonamjetnutih zakona, uistinu hoće zabilježiti ne samo puki čin odlaska, već i razloge napada na ovakvu ili onakvu državu, odnosno sve njene paradržavne produkte. Činom učestalih odlazaka pisac u

tekstu uspostavlja žudeno i ljekovito 'drukčije', doduše negdje drugdje (za sada)! No, budući da se uvijek iznova vraća iskazuje ne samo energiju bijega u (samo)progonstvo, već i može bitnu želju za njenim preokretanjem u osvajačku moć i (do sada) nedovoljno artikuliranu riješenost odlučnog odbacivanja svega nasiljem nametnutoga, pa i poretka samog, ili ako baš tko hoće i nužnost njegove »izdaje« i odbacivanja. Nezaobilaznu neodgodivost njegove destrukcije, kako bi se odbacile i sve nakaznosti što ih ovdje producira.

Egzistencija u kojoj se njen smisao i preporod uvijek mora tražiti i potvrđivati s onu stranu granice, postaje ne samo snaga žudnje za drukčijim već i nepokazanom mjerom i potrebom za 'drugotnošću'. Putnik odlazi ne da bi bježao već da bi se ojačan mogao vratiti rušeći snagu nadziranja i nasilja nad čovjekom, uistinu nad simptomom smrti – što se uspostavlja na granici i zbog granice.

Recimo još i ovo: Roman Dražena Prčića »Lijepe stvari« pisan je standardnim hrvatskim jezikom u kojem, od vremena na vrijeme, do

izražaja dolazi mahom funkcionalno korišten šatrovački govor subotičke urbane populacije. I premda je posezanje za njim posve razumljivo i legitimno budući da bi trebao upotpuniti karakterizaciju romanesknh likova, ipak, ima i onih dijelova romana gdje je njegovo provlačenje ostalo upitno, pa se uporaba šatrovačkog idioma doima ne baš uvijek posve opravdanim i prihvatljivim postupkom. Unatoč tomu, i ova će knjiga naći put do čitatelja.

■

Jurij Krpan

Galerija »Kapelica« iz Ljubljane predstavljena u Subotici Prostor za drukčije tijelo

vanjem i video prezentacijom, te dokumentacijskom izložbom fotografija – predstavljen subotičkoj publici u subotu, 17. siječnja, u Galeriji »Dr. Vinko Perčić«.

»Naše je shvaćanje da umjetnost ne mora biti nešto što bi ljudima omogućavalo da se razonode, već nešto što nastoji napraviti neki pomak u svakome od nas. Umjetnost nije nešto hermetično i autopoetično, već treba stalno postavljati pitanja«, rekao je, objašnjavajući svoj pristup u radu, *Jurij Krpan*, umjetnički direktor i kurator Galerije »Kapelica«.

Galerija je osnovana 1995. godine u prostoru nekadašnje kapelice pri jednom učeničkom domu u Ljubljani. Predstavlja prostor za virtualnu interakciju između

umjetnika, publike i ideja, i jedna je od središnjih platformi za suvremena umjetnička istraživanja u Sloveniji.

Prema riječima Jurija Krpana, njihov interes nisu tradicionalni dvodimenzionalni umjetnički radovi, nego instalacije, performans, zvučni događaji, umjetničke akcije i umjetničke prezentacije s edukacijskim potencijalom. Osim domaćih slovenskih i umjetnika iz regije, »Kapelica« je tijekom proteklih trinaest godina ugostila mnoga svjetski poznata umjetnička imena, kao što su: *Franko B, Ron Athey, Stelarc, Marcellí Antúnez Roca, Paul De Marinis, Philip Ross, Eclipse, Mat Fraser, David Toole...* Radovi predstavljeni publici kreću se od onih koji

izlaze iz tijela (u formi body art-a) do »umjetničkih djela« u kojima je tijelo »potopljeno« u tehnologiju, ali i druge oblike znanstvenih derivata.

U kontekstu posljednje navedenog, kako je objasnio Krpan, put kojim planiraju krenuti je oblast u kojoj se umjetničko i znanstveno razmišljanje podudaraju.

O njihovom međunarodnom ugledu govori, među ostalim, posebno predstavljanje na prestižnom festivalu Ars Electronica u Linzu prošle godine, kao i aktualna suradnja s Europskom komisijom za razvoj i tehnologiju u Bruxellesu, pri čijem sjedištu vode rad Galerije »Lju Cosinus Brx«.

D. B. P.

Umro akademik Dušan Džamonja

Odlazak klasika hrvatske avangarde

Jedan od najvećih hrvatskih umjetnika, klasik hrvatske avangardne i svjetske umjetnosti akademik *Dušan Džamonja* umro je prošle srijede 14. siječnja u 81. godini od zatajenja srca u zagrebačkom KBC-u »Rebro«, piše Hina.

Dušan Džamonja rodio se 1928. u Strumici u Makedoniji. Studirao je na Likovnoj akademiji u Zagrebu, gdje je diplomirao 1951. u klasi *Antuna Augustinčića*. Od 1951. do 1953. bio je suradnik u Majstorskoj radionici *Frane Kršinića*.

U svojim djelima, pretežito skulpturama, Džamonja je sklon tehničkim i oblikovnim eksperimentima. Likovna kritika ocijenila je da reducira formu svodeći je na dinamične i napete oblike simboličkih značenja.

Krajem šezdesetih godina potpuno napušta figuraciju, a istraživanja novih oblika rezultirala su primjenom novih materijala željeza

i stakla. To se najbolje vidi na skulpturama »Korijeni« i »Metalna skulptura 14«. Serijskim slaganjem osnovnog elementa stvara niz varijacija geometrijske čistoće.

Džamonja nastavlja oblikovanjem kompaktnih ili raščlanjenih skulptura u različitim međuodnosima. Spajanjem lanaca oblikuje tzv.

željezne tapiserije ili sugestivne slobodne skulpture.

Autor je mnogih djela spomeničke plastike, dobitnik je međunarodne nagrade za spomenik žrtvama Dachaua, spomen-kosturnice u talijanskom gradu Barletiju, spomenika žrtvama u Podgariću, u Spomen-području Jasenovcu i drugdje.

Džamonjima se djela nalaze u vodećim svjetskim muzejima moderne i suvremene umjetnosti, a po ocjeni likovne kritike, njegovo stvaralaštvo poput luka velikog mosta spaja vremena umjetničkih avangardi pedesetih godina 20. stoljeća s trećim milenijem.

Džamonjino djelo upotpunio je i Park skulptura u Vrsaru.

Veliki hrvatski umjetnik priredio je posljednju izložbu, retrospektivu u listopadu prošle godine u Muzeju za umjetnost i obrt.

Nada Iveljić, »Bijela kopriva«, Svitava, Zagreb, 2008.

Kucanje preplašenog srca u mraku

Romansirana biografija Slave Raškaj iz pera Nade Iveljić, bavi se upravo sudbinom ove nesretne umjetnice, čiji radovi predstavljaju najviši domet hrvatskog akvarelnog slikarstva krajem 19. i početkom 20. stoljeća

Piše: Đurđica Stuhldreiter

Slava Raškaj (1877.-1906.)

Slikarica *Slava Raškaj* rođena je u Ozlju 1877. Rođena je gluhonijemom pa se, zbog nemogućnosti komunikacije s ostalom djecom, povlačila u samoč. Već u ranom djetinjstvu otkrivena je njezina darovitost u slikanju cvijeća.

Od sedme do petnaeste godine života živi u Zavodu za gluhonijemom djecu u Beču. Pod utjecajem profesora, koji je prepoznao njezin talent, usavršava se u crtanju. U svojoj osamnaestoj godini, na nagovor ozaljskog učitelja *Ivana Otoića-Muhe*, odlazi u Zagreb kako bi pohađala slikarsku školu te polazi slikarski tečaj kod slikara *Bele Čikoša-Sesije*.

Ivan Otoić omogućuje joj otvaranje slikarskog ateljea u nekadašnjoj mrtvačnici (danas Akademija likovne umjetnosti), gdje slika svoje prve akvarele. Zatvorena u svoj tihi svijet, obdarena velikim talentom, uspjela je stvoriti vlastiti slikarski izraz te potpuno ovladati tehnikom akvarela.

No nakon kratkog vremena javljaju se i prvi znakovi bolesti – otuđenost, potreba za tihim kutcima, samoća, bijeg u prirodu. To se najviše očituje u izboru motiva: stari napušteni mlinovi, kanjon Kupe, ruševine... Zbog napredovanja bolesti i stanja potpune rastrošenosti, agresivnosti i depresivnosti smještena je u Zavod za umobolne

u Stenjevcu. Pokopana je na bolničkom groblju koje je u međuvremenu zapušteno, pa je grob nesretne gluhonijemice slikarice preseljen u Ozalj.

UMJETNIČKI INDIVIDUALITET: Od svih hrvatskih slikara koji su se prije nje bavili akvarelom, imala je najviše osjećaja za omjer pigmenta i vode u slikarskom postupku. Stoga njezin akvarel, fluidan i lak, predstavlja upravo primjer idealnog akvarela, a jednako su lepršavo uvjerljivi i njezini pasteli. Slavini akvareli predstavljaju najviši domet hrvatskog akvarelnog slikarstva krajem 19. i početkom 20. stoljeća.

Vladimir Lunaček, jedan od onih koji su u Slaviniim djelima prepoznali snagu istinske umjetnosti, u *Suvremeniku* iz 1906. godine napi-

sao je sljedeće: »Najveći je umjetnik, najveći pobjednik do nogu potučen. Pobjeđeni pobjednik to je umjetnik. Osjećajući svoju pobjedu nad prirodom, osjeća da ga je ona pobijedila. Umjetnost je što i ljubav. I odatle ista čuvstva u sretnim zaljubljenima. A sad pomislite umjetnika gluha i nijema! Umjetnika, komu je priroda oduzela jedno osjetilo da prima ljepotu prirode, kojemu je priroda oduzela jedan organ, da ne uzgogne izreći ono što ostalim svojim osjetilima osjeća i čuti. *Pa uzmite da je još k tome žena*, da joj prilike, u kojima živi, nisu najsajnije: kao da je priroda htjela da je ispituje, kako je jaka njena snaga. A onda kada se taj jaki umjetnički individualitet počinje razvijati, kada je sretno svladao sve zapreke – onda mu pomuti pamet.«

NESRETNA SUDBINA: »*Bijela kopriva*«, romansirana biografija Slave Raškaj iz pera *Nade Iveljić*, bavi se upravo sudbinom ove nesretne umjetnice. U prvom dijelu knjige o Slavini životu saznajemo kroz intimne ispovijesti i sjećanja njezinih najbližih, okupljenih oko samrtničke postelje Slavine majke Olge. Slike iz Slavina života, osjećaj krivnje i zdvajanje nad nesretnom sudbinom rano preminule slikarice, otkrivaju nam se kroz svjedočenja roditelja Olge i *Vjekoslava Raškaja*, brata Jurja i sestre Paule, ali i drugih likova važnih za razumijevanje Slavine života i rada. Slikar *Bela Čikoš Sesija*, jedan od najvažnijih likova u Slavini životu, prijateljica *Lenka*, *Ivan Otoić*, ravnatelj Zavoda za gluhonijemom, ali i sluškinja *Jana Glad*, svojim će sjećanjima doprinijeti boljem razumijevanju ove velike i nedovoljno priznate hrvatske slikarice.

U drugom dijelu knjige *Nada Iveljić*, kroz niz intimnih zapisa i stihova, još više potencira sudbinu žena umjetnica na našim prostorima, naglašavajući njihovu sudbinsku obilježnost i neshvaćenost, život prepun nerazumijevanja i odricanja koji često vodi ka tragičnom kraju. Kao dokaze za to navodi, pored Slavine priče, i biografije *ilirke iz Karlovca Dragojle Jarnevićeve* te *hrvatskog Andersena Ivane Brlić-Mažuranić*. Tekstovi su u ovom dijelu knjige često nedorečeni i pomalo površni, ali ipak potvrđuju misao o obilježnosti i tragičnom usudu kojem se ne može pobjeći. Jer, i sama autorica pronalazi u svojem životu neka uporišta vrlo slična onima koja dominiraju i životima navedenih umjetnica. »*Bijela kopriva*« kao da je od prvih redaka išla upravo prema spoznaji kojim knjiga i završava. Nakon ispričane priče o velikoj slikarici i sama autorica stoga zaključuje:

»Milijuni stranica ispisani su o umjetnosti, a da ništa nisu promijenile. Ona je bila i ostala kucanje preplašenog srca u mraku.«

Jezični savjetnik

Izražavanje sućuti

Piše: Miranda Glavaš-Kul

U hrvatskoj se jezičnoj praksi za izražavanje suosjećanja povodom smrti drage osobe rabe riječi: *sućut* i *saučešće*. Riječi su to koje se nakon smrtnoga slučaja upućuju pokojnikovoj obitelji. Nešto je rjeđe u uporabi riječ *žalovanje*. Kada onima koje je pokojnik ostavio želimo izraziti svoje suosjećanje, obično kažemo: - *Primate moju sućut*. (Primate moje saučešće.)

- Iskreno suosjećam s vama.
- Izražavam vam duboko žaljenje.

Osnovu riječi *sućut* pronalazimo u starom korijenu *ćut* koji je značio osjećaj. Ova je riječ prevedenica njemačke riječi »Mitgefühl« koja se uklopila u hrvatski jezični sustav, a njezinu potvrdu i oprav-

danost pronalazimo u brojnim djelima starijih i novijih hrvatskih književnika. U »Velikom rječniku hrvatskoga jezika« Vladimira Anića uz riječ *sućut* stoji pojašnjenje: 1. oblik sudaživanja i empatije tuđe nesreće, suosjećanje, sažaljenje, samilost; 2. saučešće. Riječ *saučešće* pronalazimo u Brodnjakovu »Rječniku razlika između hrvatskoga i srpskoga jezika«. Riječ ima dva značenja i oba su karakteristična za srpski jezik. Prvo značenje joj je sudjelovanje ili ortaštvo, kao takva zabilježena je i u starijih hrvatskih književnika, ali ju je tvorac »Rječnika hrvatskoga jezika« Julije Benešić (1883.-1957.) označio kao riječ koja je preuzeta iz srpskoga jezika. Drugo joj je značenje sažaljenje i sućut. U

Brodnjakovu je Rječniku ovo značenje obilježeno brojem 2 kojim su obilježene srpske riječi koje su u hrvatski jezik ušle nakon 1918. nastojeći istisnuti odgovarajuću hrvatsku riječ. Ta je riječ rusizam prihvaćen u srpskome jeziku.

Žalovati je riječ koja u oba jezika dijelom ima istovjetno značenje: *žaliti se*, *tužiti se*. U hrvat-

skome se jeziku značenje proširuje na izražavanje sućuti nekome zbog nečije smrti te tugovanje, oplakivanje i nošenje crnine.

Zbog svega navedenoga trebali bismo dati prednost riječi *sućut* jer njezinom uporabom doprinosimo obnavljanju izvornih vrijednosti hrvatskoga književnoga jezika.

Povijest hrvatske književnosti (12. dio)

Ivan Gundulić (II. dio)

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Iako se u predgovoru »Suza sina razmetnoga« Gundulić odrekao svojih mladenačkih drama nazvavši ih »porodom od tmine«, još se jednom vraća drami u mitološkopastirskoj igri »Dubravka« (1628.). Ako promotrimo kada je nastala, bit će nam jasnije zašto se vratio melodrami, naime, iste godine kada je napisana »Dubravka« (1628.), pjesnik se oženio.

Radnju pastorale temelji na starom dubrovačkom običaju po kojemu se na blagdan Sv. Vlaha, zaštitnika grada, vjenčavaju najljepša djevojka i najljepši mladić. Radnja je smještena u Dubravu, grad Dubrovnik, a glavni su likovi Dubravka i Miljenko, pripadnici dubrovačkog plemstva. U radnju se upliće podmucli i ružni pučanin Grdan koji se želi domoći plemstva ženidbom s plemkinjom. Podmitljivi suci dodjeljuju Dubravku starome

Grdanu, a ne mladome, lijepome plemiću Miljenku. Kada Grdan i Dubravka, tijekom svadbene svečanosti, stupe u hram boga ljubavi Lera, on se zatrese, a Lerov se kip počne znojiti. Nakon njih ulazi Miljenko, hram se prestane tresiti, a lice boga Lera se razvedri. Zraka sunca obasja Miljenkovo lice što uplaši pripadnike vlastele te oni to shvate kao znak s neba i Dubravku dodijele Miljenku. Struktura je temeljena na antitezi: pastirima su suprotstavljeni satiri, ljepoti ružnoća, slobodi ropstvo, a pravdi licemjerje. Osnovni je motiv ove pastirske igre od tri čina ljubav prema rodnome gradu i njegovoj slobodi. Gundulić slavi platonistički ideal grada-države u kojemu vladaju najbolji, ali »Dubravka« je, u isto vrijeme, i utopija. Barokna kompozicija djela temeljena je na načelu simetrije i antiteze. Izraženom alegoričnošću

Gundulić ukazuje suvremenicima na podmićivanje, temeljno zlo koje ugrožava dubrovačku slobodu. Iz djela iščitavamo jasnu poruku: vlast u Dubrovačkoj Republici ne smije doći u ruke bogatih građana, nego ostati u rukama vlastele jer je to volja Boga i naroda. Pastoral »Dubravka« djelo je u kojemu se veličaju temeljne vrline ljudskoga društva, slavi ljubav prema rodnomu gradu i slobodi iz koje možemo iščitati pjesnikovu naglašenu rodoljubnu tendenciju. »Dubravka«, rodoljubna alegorijska pastoral, završava poznatim stihovima:

O lijepa, o draga, o slatka slobodo, dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô, uzroče istini od naše sve slave, uresu jedini od ove Dubrave, sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi ne mogu bit plata tvôj čistoj ljepoti!

Gundulićev spomenik u Dubrovniku

Uskoro se izdaje novi dodatak uputama oko marijanskih ukazanja

Međugorski vidioci pod lupom Vatikana

Brojni hodočasnici koji svakodnevno obilaze ovo mjesto tvrde da se tu događa nešto neopisivo.

Mnogi od njih se u Međugorju prođuhove, pronauđu svoj mir, pronauđu Boga...

Piše: Arijana Beus

Sveta stolica će uskoro izdati dodatak uputama oko marijanskih ukazanja diljem svijeta i pri tome se najavljuje pooštrenje ponašanja i odnosa prema ukazanjima i navodnim nadnaravnim pojavama. Upute se odnose na marijanska svetišta diljem svijeta, koje je službena Crkva priznala kao mjesta gdje je Gospa ostavila traga.

Time se pod posebno povećalo stavlja i Međugorje, malo mjesto u srcu Hercegovine, oko kojega postoje krajnje različita stajališta kako unutar Crkve, tako i u javnosti. Papa Benedikt XVI. zatražio je navodno da se ispituju svi koji tvrde da im se ukazala Djevica Marija s namjerom da zaustavi brojna lažna svjedočanstva sa svih strana svijeta.

Navodno će, nakon što Kongregacija za nauk vjere objavi Papin priručnik, sa svima koji tvrde da imaju nadnaravna viđenja razgovarati psihijatar, a istražiti će i ima li vidioc ili njegova obitelj koristi od viđenja. Tim priručnikom Papa navodno želi olakšati biskupima i pomoći im lakše otkriti prevarante, koji viđenja koriste za vlastitu financijsku korist.

MJESTO NAJVEĆE MOLITVE: U mjesnoj Crkvi u Hercegovini nisu informirani oko promjena ili dodatka priručniku koji bi se navodno trebao odraziti na Međugorje te nitko od crkvenih vjerodostojnika ne želi komentirati spomenute tvrdnje dok ne dobiju službenu potvrdu iz Vatikana o novim uputama.

No, sasvim je sigurno da će zbog ovoga jedno od najpoznatijih katoličkih svetišta na svijetu, Međugorje, od sada biti pod dodatnom lupom javnosti.

Mnogo je nepoznanica oko ovog najvećeg marijanskog svetišta u našoj regiji i šire. Crkva službeno nikada nije priznala da se u Međugorju ukazuje Gospa, no brojni hodočasnici koji svakodnevno obilaze ovo mjesto tvore da se tu događa nešto što nije ovozemaljsko. Mnogi se od njih u Međugorju prođuhove, pronauđu svoj mir, pronauđu Boga...

Vjernici i hodočasnici kažu da im nije bitno je li Crkva službeno priznala Međugorje, kažu da je to mjesto najveće molitve, i da tu vlada neki spokoj, koji se ne može riječima opisati.

»Ovdje sam pronašla mir, novu nadu, pronašla sam vjeru i sve ono za čim sam godinama tragala u sebi. Kada sam se penjala na brdo ukazanja osjetila sam nešto nevjerovatno, takav spokoj i osjećaj Božje blizine. To mi nitko ne može oduzeti i svake godine ću dolaziti u Međugorje«, kazala nam je jedna hodočasnica iz Hrvatske prilikom našeg posjeta ovom marijanskom svetištu.

VATIKAN OPREZAN: No, oni koji s nevjericom gledaju na Međugorje posebno spornim smatraju desetine tisuća ukazanja, kao i

preveliko javno djelovanje vidjelica, nasuprot gotovo potajnim elementima koji su bili ključni za svetišta u Lourdesu, Fatimi ili Mariji od Guadalupea.

Iako je do sada bio niz pokušaja da se ospori ili pak potvrdi autentičnost Međugorja, Sveta stolica je krajnje oprezno reagirala oko izricanja konačnih sudova. Tako su mnogi iz Vatikana diplomatski i mudro poručivali da će posebno povjerenstvo pratiti zbivanja oko Međugorja, no da »brojna okupljanja vjernika zahtijevaju da se Crkva pobrine za njihovu duhovnu skrb«.

Neki smatraju kako se ovakvim nedefiniranim stavom Vatikana daje prešutna suglasnost za vjernička hodočašća.

Mostarsko-duvanjski biskup *Ratko Perić* tvrdi da su međugorska ukazanja izmišljena, pozivajući se na brojne ocjene, ali i stav

Zadarske izjave biskupa bivše Jugoslavije. Biskupska konferencija bivše Jugoslavije je 10. travnja 1991. u Zadru izjavila: »Na temelju dosadašnjeg istraživanja ne može se ustvrditi da se radi o nadnaravnim ukazanjima i objavama«. Ovu izjavu jedni smatraju nedorečenom i nedovršenom, a drugi pak konačnim negativnim sudom.

RIJEKE HODOČASNIKA: Za razliku od ovih neodlučnih, ili pak opreznih, hodočasnici znaju gdje i zašto dolaze. Tako ovo mjesto svakodnevno posjeti na tisuće turista iz raznih dijelova svijeta, dok se pretpostavlja da godišnje dođe oko milijun hodočasnika.

Na obljetnicu Gospinih ukazanja u Međugorju mogu se vidjeti rijeke bosonogih hodočasnika koji imaju samo jedan cilj, ispuniti svoj zavjet dan Majci Božjoj, moliti za sebe i za svakog pojedinog hodočasnika.

Računa se da je do danas Međugorje posjetilo više od 40 milijuna ljudi iz cijeloga svijeta – Europe, Sjeverne i Južne Amerike, Azije, Afrike i Oceanije. Stoga se za Međugorje slobodno može reći da je to svjetsko molitveno središte i glavni grad molitve.

Inače, Međugorje je župa u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji. Broji oko 4.000 stanovnika. U župi se, prema službenim stavovima Mostarsko-duvanjske biskupije, od 24. lipnja 1981. zbivaju neki događaji koje brojni ljudi, među njima i pojedini oci franjevci, vežu uz tzv. ukazanja Blažene Gospe, koja se predstavljaju kao »Kraljica mira«. Prema iskazima vidjeoca, Gospa im je ostavila određene tajne, no niti jedna tajna do sada nije otkrivena. ■

445 prijava o ozdravljenjima

Ukazanja Kraljice mira pratila su i prate mnoga čudesna ozdravljenja, kako na duši, tako i na tijelu. Duhovna ozdravljenja nije moguće potvrditi određenom dokumentacijom, ona se potvrđuju svakodnevnim kršćanskim životom. Tjelesna ozdravljenja moguće je liječnički dokumentirati. U 20 godina ukazanja, u svetištu je primljeno 445 dobro ili manje dobro dokumentiranih prijava o tjelesnim čudesnim ozdravljenjima.

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Otvoriti Djela apostolska i Pavlove poslanice

Sveti Pavao apostol – izazov našem vremenu

Pred nama je svetkovina Obraćenja svetoga Pavla. On je zaštitnik subotičke biskupije ali i cijele pokrajine Vojvodine. Njegov lik se nalazi u grbu. Dobro je da se u Jubilarnoj godini koja je njemu posvećena suočimo bar u jednom članku sa likom ovog »Orijaša kršćanstva«. Pavao nije samo povijesna osoba vrijedna poštovanja, njegova je riječ i danas vrlo aktualna. Papa je Godinu sv. Pavla proglasio kako bismo danas iznova razmišljali o teološkoj i duhovnoj baštini apostola naroda, te produbili njegovu poruku vjere i istine. Za Pavla vjera nije bila samo teorija, puko razmišljanje o Bogu i svijetu, već osobno iskustvo Božje ljubavi koje je progonitelja kršćana sasvim proželo i obratilo. Radi istine bio je spreman odreći se izvanjskog uspjeha, podnijeti progone i mučenja. U svijetu u kojemu laž ima moć, istina se plaća trpljenjem. Tko želi izbjeći patnju, držati je daleko od sebe, udaljava se i od samog života i njegove veličine; on ne može biti služitelj istine, a ni vjere. Crkvu Pavao nije shvaćao kao neko udruženje koje želi provesti svoje zamisli, u njoj je riječ o jednoj osobi – osobi Isusa Krista.

Podsjetimo se da je papa Benedikt XVI prošle godine na svečanoj večernjoj u bazilici Sv. Pavla izvan Zidina na kraju propovijedi službeno proglasio jubilarnu Pavlovu godinu posvećenu tom apostolu naroda, koja traje od 28. lipnja 2008. do 28. lipnja 2009. Ta se godina uzima kao 2000. obljetnica apostolova rođenja. Papa je naglasio da će to biti prigoda za niz liturgijskih, kulturnih i ekumenskih susreta, kao i za različite pastoralne i društvene inicijative, sve nadahnute »pavlovskom duhovnošću«, za hodočašća na apostolov grob koji se nalazi ispod glavnog oltara veličanstvene rimske bazilike, za objavljivanje posebnih izdanja posvećenih svecu i njegovim poslanicama, za stručne skupove... Jedno je papa tom zgodom ipak posebno istaknuo: »Govorim o ekumenskoj dimenziji. Apostol naroda koji se osobito trudio da Radosnu vijest donese svim narodima, potpuno se posvetio jedinstvu i slozi svih kršćana. Neka nas on vodi i čuva... te nam pomogne kako bismo napredovali u poniznom i iskrenom traženju potpunoga jedinstva svih udova otajstvenoga Kristova Tijela.«

Josef Holzner, čije je djelo »Pavao, život i poslanice« prevedeno i često tiskano na mnogim svjetskim jezicima, pa tako i na hrvatskom, pri kraju toga monumentalnog spisa zaključuje svoje viđenje apostola naroda ovim zaključkom: »Pavao nesumnjivo pripada među velikane i tvorce kršćanske Europe. U čemu je

Za Pavla vjera nije bila samo teorija, puko razmišljanje o Bogu i svijetu, već osobno iskustvo Božje ljubavi koje je progonitelja kršćana sasvim proželo i obratilo. Radi istine bio je spreman odreći se izvanjskog uspjeha, podnijeti progone i mučenja. U svijetu u kojemu laž ima moć, istina se plaća trpljenjem. Tko želi izbjeći patnju, držati je daleko od sebe, udaljava se i od samog života i njegove veličine; on ne može biti služitelj istine, a ni vjere. Crkvu Pavao nije shvaćao kao neko udruženje koje želi provesti svoje zamisli, u njoj je riječ o jednoj osobi – osobi Isusa Krista.

njegova osobna veličina? Sve je veliko jednostavno i pojednostavljuje šarenilo života. Židovsko-helenistički svijet, u kojemu je Pavao živio, davno je propao i zaboravljen. Problemi i razlozi koji su izazvali Pavlovu životnu borbu nisu više suvremeni. Ali duh u kojemu je riješio sva pitanja ostao je na životu i postao duhom europske kršćanske kulture... Čovjek sam po sebi nije velik. Jedino nas božanski poziv i predanost nadljudskoj zadaći čini doista velikima. A u tome nitko nije veći od Pavla.«

Proučavatelji sv. Pavla i njegova djela otkrili su da je on bio doista posebna i značajna osoba. Zbog toga su u svojim spisima ili govorima tražili najprikladniji izraz kojim bi ga što vjerodostojnije prikazali. Tako čitamo ili čujemo da je Pavao bio: velikan, div, orijaš, gigant kršćanstva, vizionar, borac za kršćansku slobodu, kršćanski revolucionar, mislilac... Pavao iz Tarza, kaže sadašnji papa, najveća je zvijezda koja svijetli u povijesti Crkve, a ne samo u povijesti prve Crkve. On je zaista veliki svetac koji je današnjim kršćanima izazov. »Pavao, sluga Krista Isusa, pozvan za apostola, odlučan za Evanđelje Božje« (Rim 1,1), izazov je u ovoj njegovoj godini svima nama.

Što nam je dakle činiti u ovoj godini? Potrebno je posegnuti za Svetim pismom, skinuti ga s police i obrisati eventualno nakupljenu prašinu, ili ga izvući negdje iz hrpe knjiga, otvoriti Djela apostolska i Pavlove poslanice. Treba dakle osobno ili u biblijskim skupinama čitati i nad njima razmišljati. Ne samo zato da se Pavlu kao velikom Kristovu apostolu divimo, jer i on sam, kako čitamo u poslanicama, sebe ne hvali niti uzvisuje: »Treba li se hvaliti, svojom ću se slabošću hvaliti« (2 Kor 11,30). On je oruđe u Božjim rukama, da se po njemu raširi Radosna vijest među poganima. Stoga kaže: »Ali milošću Božjom jesam što jesam, i njegova milost prema meni ne bijaše zaludna; štoviše, trudio sam se više nego svi oni – ali ne ja, nego milost Božja sa mnom« (1 Kor 15,10). »Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist« (Gal 2,20). Meni je živjeti Krist, a smrt dobitak (Fil 1,21). Ne, dakle, da mu se samo divimo, nego da njega poniznoga mi u svojoj poniznosti slijedimo u naviještanju Krista raspetoga i uskrsloga današnjem svijetu. Želja je pape Benedikta XVI da u ovoj godini otkrijemo i bolje upoznamo život i djelo apostola Pavla, kako bi prvo nama, a onda po nama taj isti Pavao progovorio »poganima« današnjega svijeta. Na tom smo putu.

Reagiranje na tekst »Pitanje nacionalnog identiteta Bunjevaca i dalje tema«, objavljen u broju 306 Hrvatske riječi

Imovina Pučke kasine nije nikada bila crkvena imovina

Točno je da se na ovogodišnjim Razgovorima Pučke kasine 1878. govorilo i o povratu imovine Rimokatoličkoj crkvi i Pučkoj kasini 1878. Citiram dio izvješća s tih razgovora objavljen u vašem listu: »Nakon uvodnih predavanja uslijedio je razgovor, kao središnji dio večeri. U razgovoru su dotaknute teme organiziranja nekoliko prela na teritoriju Subotice, problem povratka crkvene imovine, među kojima su i zgrade koje pripadaju Pučkoj kasini, kao i pitanje nacionalne pripadnosti Bunjevaca.«

Siguran sam da vaša izvjestiteljica *M. Tucakov* nije namjerno načinila pogrešku. Ista vjerojatno ne poznaje u cijelosti problematiku povrata imovine Rimokatoličkoj crkvi i Pučkoj kasini 1878. Naime, Pučka kasina 1878. nikada nije svojatala imovinu Rimokatoličke crkve u svezi sa Zadužbinom biskupa Lajče Budanovića. Pučka kasina 1878. je nakladnik dviju knjiga koje je napisao pok. vlč. *Josip Temunović*, a koje se odnose na Zadužbinu biskupa Lajče Budanovića i na Subotičku maticu. Znači, Pučka kasina 1878. je bila i inicijator da se o tome piše, na temelju prikupljene dokumentacije, a i sada je veliki pobornik vraćanja zadužbinske imovine Rimokatoličkoj crkvi, pretpostavljajući da bi se u velikoj zgradi u Ulici Matije Gupca 8-10 našlo mjesta za sve hrvatske institucije koje trenutačno nemaju svoje prostore, nego iste uzimaju u zakup ili su pak u privatnim domovima. Na stranici 137 i 138 knjige »Subotička matica«

prikazan je pravilnik »Subotičke matice« kao Zadužbinskog odbora koji je biskup *Lajčo Budanović* prosljedio upravi »Subotičke matice«, gdje stoji kako su između ostalih članovi Upravnog odbora i predsjednici Bunjevačkog odjela subotičkog Katoličkog kruga, Hrvatske kulturne zajednice i Pučke kasine, svaki s po jednim glasom, i predstavnici ostalih zadužbina. Taj je dokument od 27. ožujka 1941. godine. To je još jedan razlog zašto se Pučka kasina 1878. zalaže za povrat dobara Zadužbine biskupa Lajče Budanovića, Rimokatoličkoj crkvi.

Pučka kasina je imala svoju zgradu u Subotici, Petra Drapšina 5 (ranije Sokolska ulica) koja joj je oduzeta po osnovi Zakona o likvidaciji i konfiskaciji imovine, a ista je dana na korištenje, a kasnije i u vlasništvo Šah kluba »Spartak« Subotica, koju ovaj i danas uživa. Rješenjem Sreskog narodnog odbora Subotica na prijedlog Odjela za unutarnje poslove pri Gradskom izvršnom odboru u Subotici broj 185/948 od 6. veljače 1948. godine, Sreski sud u Subotici donio je rješenje broj 1143/948 od 11. veljače 1948. godine i u njemu zaključak da se ta imovina uknjižuje u korist »Opšte narodne imovine«. Pučka kasina 1878. kao sljednica Pučke kasine osnovane 1878. godine polaže pravo da joj se ta zgrada vrati, a za što je podnesen zahtjev. Imovina Pučke kasine nije nikada bila crkvena imovina.

mr. Ivan Rudinski, dopredsjednik Pučke kasine 1878.

»Razgovori Pučke kasine« nisu tradicinonalni »Razgovor«

U vašem listu od 16. siječnja 2009. godine na str. 27. u članku »Pitanje nacionalnog identiteta Bunjevaca i dalje tema« autorice *M. Tucakov* krivo je u zaključku članka navedeno da su »Razgovori« prvi puta organizirani 1934. godine itd.

»Razgovori Pučke Kasine 1878.« su novijega datuma i održani su tek nekoliko puta, a tradicionalni »Razgovor«, na čiju povijest se osvrće autorica, organizira od godine 1990. Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice. Skoro svake godine na pozivu na »Razgovor« Institut je objavljivao sljedeće:

IZ POVIJESTI »RAZGOVORA«

Razgovor je tradicionalno okupljanje Hrvata u Subotici, koje je započela Hrvatska prosvjetna zajednica na čelu s biskupom Lajčom

Budanovićem 1934. godine. Razgovor je zamišljen kao »trenutak istine« hrvatske zajednice. Stoga je svaki »Razgovor« imao određenu temu koja je bila značajna za život te zajednice u Bačkoj. Razgovor je redovito održavan do 1941. godine i od tada nije održan sve do 1990., kada ga je obnovio Institut »Ivan Antunović«.

Lijepo vas molim, da istine radi, objavite ovaj ispravak. Istina, prije par godina »Pučka Kasina 1878.« željela je prisvojiti sebi pravo organiziranja tradicionalnog »Razgovora«, ali nakon upozorenja oni su od toga odustali i nazvali su okupljanje koje oni organiziraju u povodu smrti biskupa *Ivana Antunovića* »Razgovori Pučke Kasine 1878.«, na što, dakako, imaju pravo i to im nitko ne osporava.

Andrija Anišić

KUPON
HRVATSKA
RIJEĆ
23.01.2009
ZA BESPLATNI PRIJEVOZ

DSHV i Bus prijevoz »Beneš« Vas vode u Banju Kanjižu.
Polazak ispred Doma DSHV-a u petak, 23. siječnja 2009. godine
u 14 sati, povratak u 19 sati.

Uvjet za besplatan prijevoz je Kupon iz posljednjeg broja
»Hrvatske riječi«.

tel: 024 600-886
fax: 024 753-186
mail: busbenes@tippnet.rs

BENEŠ
2006
BUS PREVOZ

Zimska potištenost (dio II.)

dr. Marija Mandić

Potištenost, osjetljivost, iscrpljenost, gubitak zanimanja za posao i seks neke su od tegoba koje zahvaćaju mnoge ljude, približno od početka studenoga do kasne veljače, dakle u tri najtamnija mjeseca u godini. Svakako su osobe podložne ovakvim promjenama raspoređenja u hladnim zimskim danima podložnije i prehladama, virozama i općem smanjenju imuniteta. Ova pojava naziva se sezonskom ili zimskom depresijom i ne spada u prava medicinski definirana depresivna oboljenja, nego se pojavljuje kao fenomen vezan za hladno vrijeme, kraća sunčana razdoblja (kraće trajanje dana u odnosu na duljinu noći) i smanjenje fizičke aktivnosti.

Što nas tišti zimi?

Kraći dani: Uobičajena umjetna rasvjeta ne može nadoknaditi prijeko potrebnu sunčevu svjetlost. Samo specijalne lampe za fototerapiju, koje se mogu kupiti u specijaliziranim marketima, mogu poslužiti kao nadomjestak.

Hladnoća, kiša, bljuzga, snijeg: sve nas to navodi da više vremena provedemo u zatvorenim prostorijama, te da koristimo prijevozna sredstva umjesto da pješaćimo barem do trgovine, škole ili posla.

Po depresiji svim oružjima

Svima koji trpe od zimske depresije preporučuje se da puste u svoje okruženje što više svjetla. Bez obzira na to imate li jutarnjih obveza ili ne, budite se pred zoru i ostanite budni cijeli dan. Dignite rolete, razmaknite zastore, a ako je tmurno, držite upaljena svjetla i danju. Razumljivo je da ružno

zimsko vrijeme u pravilu ne potiče na izlazak iz kuće, no shvatite svakodnevnu šetnju, ponajbolje oko podneva, sastavnim dijelom terapije.

Krećite se i bavite sportom

Vježbanje, umjereno tjelesno naprezanje te mentalna aktivnost također su važni elementi antidepresivnog režima. Također, ovako

peratura tijela nužni su za otpornost protiv bolesti. Oni stvaraju osjećaj zadovoljstva, sigurnosti i zaštite u hladnim zimskim danima i predstavlja još jedan element antidepresivnog režima. Stoga pripazite da ste zimi uvijek toplo obučeni. Kapa glavu čuva! Za hladne dane ne izlazite bez kape na glavi. Naime, bez kape tijelo

se smanjuje rizik prijeloma kostiju, uganuća i istezanja mišića. Ako na poslu puno sjedite, važno je nedostatak kretanja nadoknaditi bavljenjem sportom ili šetnjom barem 20 do 30 minuta u kontinuitetu, tri puta tjedno.

Toplinom do jakog imuniteta

Dobra cirkulacija i optimalna tem-

peratura tijela gubi velike količine toplote, a gubitak topline znači pad imuniteta. Nosite tople čarape i pripazite da su vam noge uvijek tople. Hladne noge uzrokuju pad temperature u usnoj sluznici od 2 do 3 stupnja. A taj je pad temperature klimatska katastrofa za cijelo tijelo.

O pravilnoj prehrani tijekom zimskih dana pisat ćemo u idućem broju, a sada ćemo skrenuti pozornost na potrebu održanja ne samo psihičkog i fizičkog zdravlja nego i na održanje lijepog izgleda i potrebu posebne njege kože u ovom razdoblju.

Njega kože zimi

Hladne vremenske neprilike, oštar vjetar, niska vlažnost, boravak u zatvorenom uzroče suhu kožu tijekom zimskih mjeseci. Stoga je pokraj redovite uporabe kape i šala koži potrebno mnogo njege s preparatima koji joj daju vlažnost. Nakon redovitog čišćenja kože te odstranjivanja odumrlih stanica koristite ovlaživač s osnovnim sastojcima kao što su mineralna ulja ili glicerol. Za koji se god proizvod odlučili, upotrebljavajte ga odmah nakon tuširanja utrljavajući nježno u kožu. Dugotrajno kupanje i tuširanje može isušiti kožu, stoga se savjetuje tuširanje i kupanje mlakom vodom uz upotrebu tekućih sapuna srednjeg pH, nježnog za kožu. Suhi zrak škodi koži, te je preporučljivo paziti na vlažnost prostorije. Vлага u prostoriji trebala bi biti između 40 i 50 posto. Na tržištu se može naći više vrsta ovlaživača prostorija, a poželjno je držati i biljke u prostoriji.

Poštovani čitatelji,

U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na:

hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Svijet zabave i mašte

U susret VI. »Hrckovom maskenbalu«

Fotografije su snimljene na prošlogodišnjem Hrckovom maskenbalu

Dragi moji čitatelji Hrckovog kutka, mislim da vas ne trebam niti podsjećati da je u ponedjeljak počela škola. Neki od vas baš i nisu čekali ponovni početak škole i mnogih obveza, ali vjerujte mi, ima i onih koji su s nestrpljenjem dočekali početak škole. Kako god bilo, pokušajte odmah na početku prikupljati dobre ocjene i truditi se, kako bi vam na kraju, kada se već umorite od škole, bilo lakše.

Ostao nam je još samo jedan tjedan u prvom mjesecu ove godine, a samim tim približava se i pokladno vrijeme. To je vrijeme koje je posvećeno zabavama, veselju, prelama, sijelima, karnevalima i maškarama. Ovo vrijeme traje sve do čiste srijede, kada započinje vrijeme posta i molitve, dakle korizma.

U pokladno vrijeme dopuštene su mnoge stvari koje se inače ne rade i ne smiju raditi, tu ne mislim na to da možete u školi praviti gluposti, nego se tada ljudi zabavljaju na razne načine, prerašavaju se i maškaražu te se tako pod maskama i zabavljaju.

Za vrijeme poklada organiziraju se mnoge manifestacije. Već ovoga vikenda imate nekoliko prela, a tek će ih biti. Iako sada najčešće roditelji na prelo idu bez djece, ako je moguće zamolite roditelje da vas povedu te da i vi možete sudjelovati na ovim događanjima, koji su bogati tradicijom i običajima.

Kako bi se i vi mogli dobro zabaviti organizira se i manifestacija koja je namijenjena upravo vama, djeci, od vrtića do kraja osnovne škole. Neki od vas su sudjelovali na ovoj manifestaciji već nekoliko godina, pa znate o čemu je riječ, no evo, da pojasnim. NIU »Hrvatska riječ« već šestu godinu zaredom organizira »Hrckov maskenbal« u pokladno vrijeme.

Ove godine »Hrckov maskenbal« će biti održan u četvrtak 12. veljače, u restoranskom dijelu KTC-a, početak maskenbala je predviđen za 16 sati, no o tome ćete moći čitati i u idućim brojevima. Ovaj maskenbal okuplja oko 500 djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture.

Evo već sada vas pozivam da razmišljate o dolasku na Hrckov maskenbal, no o tome će vas svakako obavijestiti i vaše učiteljice. Na vama je da osmislite masku i dobro se namaškarate.

Kako biste se bolje upoznali s maškarama i karnevalima, evo nekoliko povijesnih činjenica. Ljudi su se od davnina voljeli maškarati i preoblačiti se u nekoga drugoga, no jednako tako već u vašem uzrastu, kod djece, također možemo primijetiti želju za prerašavanjem. Mnoge djevojčice žele odjenuti prekrasne haljine i bar na nekoliko sati postati male princeze, a dječaci, primjerice, žele biti vitezovi, opasne zvijeri ili sve ono gdje vas mašta može odvesti. Ta želja se ponekad proteže kroz cijeli život, pa tako odrasli žele prikriti neke svoje »ludorije«. Možda ponekad, kad se nadamo u nekoj neugodnoj situaciji, poželimo da smo netko drugi i na taj način riješimo vlastite probleme. No, ipak nisu baš cijeli život maškare, te moramo skinuti masku i pogledati u stvarnost.

Ljudi su oduvijek voljeli maske i karnevale, no kako povijest kaže, početkom XIV. stoljeća uvedena je zabrana prerašavanja koja je trajala gotovo 150 godina, ali upravo tada maska je postigla nevjerojatan napredak. Kako su se ljudi i pokraj zabrane maskirali, osobito u Veneciji, vlastima nije preostalo drugo nego su 1606. godine uklonili zabranu. Spominje se kako su s početka XVII. stoljeća maske bile fantastične, bili

su to prekrasni kostimi nebeskih i morskih božanstava. Neke su maske znale koštati cijelo bogatstvo, jer u to vrijeme na maskama su se nalazile perle, zlato i drago kamenje. U XVIII. stoljeću kostimi su postajali maštovitiji, raznovrsniji, te možemo reći kako se tu i rodila umjetnost pravljenja kostima i maski. Tadašnji kreatori za izradu maski uložili su puno mašte i znanja za odabir prikladnih materijala i detalja.

Upravo tako i ja vas pozivam da već sada počnete smišljati i kreirati vašu masku, koja ne treba biti skupa i s dragim kamenjem, nego kreativna, koju možete napraviti uz pomoć prijatelja ili odraslih. Započnite na vrijeme kako biste mogli uživati u svom kostimu.

Poziv na crtanje

Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« poziva svu nadarenu i zainteresiranu djecu na likovnu dječju sekciju, na satove crtanja, koja se okuplja svake subote u prostorijama Hrvatske čitaonice (Bele Gabrića 29). S djecom radi nastavnik likovne kulture Geza Vereš, a početak je u 10 sati.

Svi ste pozvani!

Hrckove vijesti

Hrckov maskenbal

Šesti po redu »Hrckov maskenbal« u organizaciji NIU »Hrvatska riječ« bit će održan 12. veljače u restoranskoj dvorani KTC-a. Očekuju se sva djeca koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, djeca koja posjećuju sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, kao i njihove učiteljice i nastavnici. Za ulazak na maskenbal potrebna vam je maska.

Uređuje: Željka V.

Matija Molcer, prevoditelj

Lakše je prevoditi hrvatski na njemački nego na mađarski jezik

Od Lazara Merkovića sam učio tajne prevodenja

Razgovarao: Dražen Prčić

Čitanje. U današnjem svijetu elektroničkih medija lijepa tiskana riječ često zna biti potisnuta sve većim utjecajem suvremenog »nemanja vremena«, ali ipak literarno-književna djela uspijevaju pronaći put do svojih čitatelja. Da bismo mogli čitati i stvaraoce drugih naroda pomažu nam prevoditelji, koji svojim umijećem i poznavanjem drugih jezika prenose umjetnički izraz autora koji su odlučili učiniti čitalački dostupnima. Subotičanin *Matija Molcer* (1935.) dugogodišnji je prevoditelj hrvatskih autora na mađarski i njemački jezik, a zahvaljujući njegovoj umjetničkoj multitalentiranosti »hrvatska riječ« pronašla je put do brojnih čitatelja na ova dva jezika.

»Prevodenjem se bavim već mnogo godina, točnije od konca šezdesetih prošlog stoljeća, kada sam preveo, točnije prepjevao knjigu pjesama *Jakova Kopilovića* »Medaljoni« (Medaliak). Najveći utjecaj na moje daljnje stvaralaštvo u domeni prevodenja učinio je *Lazar Merković* od kojeg sam »učio tajne« ovoga svojevrsnoga literarnoga zanata«, kazuje Molcer o svojim prevoditeljskim počecima.

Kako sam kaže, isprva je mnogo čitao druge prevoditelje i analizirao način njihova rada i odnosa prema originalnom djelu kojeg prevode, te zamijetio kako se većina vrlo nemarno, pa čak i bezobzirno, odnosi prema tekstovima na kojima rade i koji na drugom jeziku uopće nemaju smisla s originalnom idejom autora. Kako je i sam pjesnik, ali istovremeno i skladatelj, Molcer je uvijek nastojao ponajprije uhvatiti ritam, melodiju i harmoniju pjesme koju bi prevodio s hrvatskog i pokušao je što vjernije prenijeti na mađarski i njemački jezik.

HRVATSKI I DRUGI JEZICI: »Konkretno govoreći, dosta je teško i složeno pronaći sličnosti između hrvatskog i mađarskog jezika, dok je, primjerice, prijevod s hrvatskog na njemački jezik u velikoj mjeri pristupačniji za rad. Imate situacije kada je za tri riječi u hrvatskom ili njemačkom jeziku na mađarskom dovoljna jedna jedina riječ, što u najboljoj mjeri ocrtava karakterističnost mađarskog jezika. Izuzetno cijenim nastojanje hrvatskog jezika za očuvanjem vlastitih riječi, sa što manje rabljenja tuđica, jer se samo tako može postići čistota i osobnost, a uvijek se i prilikom prijevoda nastojim držati tog načela«.

Kao najdražu, Molcer ističe tzv. misaonu poeziju, a za primjer navodi ponovno Lazara Merkovića i njegov ciklus pjesama »Između dva kamena«, za koji smatra kako je jedan od njegovih najboljih prijevoda na mađarski jezik, ali koji je zbog političkih razloga u sedamdesetima dugo bio daleko od javnosti, te dodaje i prijevod na njemački »Bez svlaka mraka«, autora Tomislava Žigmanova, konstatirajući kako mu je često znatno lakše prevoditi hrvatski na njemački nego na mađarski jezik.

KAKO NASTAJE PRIJEVOD: »Djelo najprije pročitam i »pustim« ga u sebe, te ono počinje svoj drugi život u mojim nastojanjima da ga prevedem što autentičnije i vjernije osnovnoj autorovoj zamisli. Isprva prevodim najlakše dijelove i slično atletičaru na duge pruge, postupno hvatam zalet prema finišu. U biti vrlo brzo prevodim, jer nemam mira dok ne zgotovim započeti posao na određenom djelu. S obzirom kako u najvećoj mjeri, gotovo isključivo prevodim poeziju, pjesme na kojima

Prijevodi knjiga

Matija Molcer autor je prijevoda sljedećih knjiga hrvatskih autora: »Medaljoni« (Medaliak) Jakova Kopilovića, »Raskrinkavanje« (Feltaras) Tomislava Žigmanova, »U iskrama nade« (Reményszikrák) Mirka Kopunovića na mađarski jezik, te djela »Bez svlaka mraka« (Finsternis ohne hulle) Tomislava Žigmanova na njemački jezik.

radim postaju mojom cjelodnevnom preokupacijom i jednostavno živim s njima.

Mnoge pjesme sam i uglazbio, te prilagodio potrebama određenog ritma i melodije za kazališne komade na kojima sam radio, što mi je dodatno pomoglo u »učenju« prevoditeljstva«, ističe Matija Molcer i nastavlja:

»Za vrijeme *Janosa Urbana*, glasovitog mađarskog književnika koji je obnašao mjesto glavnog urednika časopisa za kulturu i umjetnost »Uzenet«, a potom i *Zoltana Devevarija*, dobivao sam puno literarnih zadaća za prijevod na mađarski jezik, ponajviše subotičkih pjesnika koji su stvarali na hrvatskom jeziku. Za potrebe objavljivanja u časopisu preveo sam: *Jakova Kopilovića*, *Balinta Vujkova*, *Lazara Merkovića*, *Milovana Mikovića*, *Ivana Pančića*, *Petra Vukova*, *Slavka Matkovića*, *Pavla Bačića*, *Zvonka Sarića*, *Zvezdana Asića*, *Mariju Došen*, *Tomislava Žigmanova*, *Mirka Kopunovića*, *Vojislava Sekelja*, *Lazara Franciskovića*, *Milivoja Prčića*.

PREVOĐENI PREVODITELJ: Kako je i sam pjesnik, poezija Matije Molcera prevedena je na nekoliko jezika, između ostalih na: engleski, njemački, francuski, ruski, te naravno hrvatski i srpski jezik. Zanimljivo je kako u svom opusu ima i zbirku pjesama na romskom jeziku »Dema miro«, a neke njegove pjesme prevedene su i na romski jezik. Na hrvatskom jeziku Molcer je objavio i sljedeće zbirke poezije: »Kako da se nadam povratku čuda«, »Plahovita livada«, »U dašku vjetra«, »Nepozvani poziv«, te »Haiku ,03«, koja je prevedena na mađarski i njemački jezik.

Besplatni prijevodi

Sve prijevode poezije radim besplatno, što mi daje slobodu osobnog izbora onoga što želim prevesti i uvijek se vodim isključivo tim kriterijem.

Predstava za Guinnessa

Kazališna predstava »Stilske vježbe«, u kojoj nastupaju Lela Margitić i Pero Kvirgić, doajen hrvatskog glumišta, radno je obilježila 41. obljetnicu neprekidnog igranja. Zahvaljujući svojoj dugovječnosti uvrštena je u Guinnessovu kolekciju rekorda, a plaketu ove renomirane kuće za

bilježenje rekordnih ostvarenja uručio im je Marko Torjanac, umjetnički ravnatelj Kazališta Planet Art u kojemu se ova predstava trenutačno izvodi. Ovaj nesvakidašnji kazališni rekord ušao je i u tiskano izdanje knjige koje sadrži manji dio rekordnih ostvarenja diljem svijeta.

Kupanje u ledenoj vodi

Diljem svijeta uobičajeno je kupanje u ledenoj vodi kojim članovi specijaliziranih klubova i sekcija demonstriraju svoje zdravlje i nastoje

propagirati ovaj vid tjelesne rekreacije. Članovi društva »Prijatelji St. Petersburga«, okupali su se u nedjelju 18. siječnja u ledenoj vodi zaleđenog jezera Titisee u Njemačkoj oblasti Titisee Neustadt, no prethodno su morali ukloniti 18 centimetara debeli sloj leda. Nazdravlje!

Kazalište u Areni

Velikim koncertom Prljavog kazališta, darom grada Zagreba, svečano je u subotu 17. siječnja otvorena dvorana zagrebačke Arene, izgrađena za potrebe Svjetskog prvenstva u rukometu. U dupkom punoj, prelijepoj novoj dvorani, »Prljavci« su na najljepši mogući način proslavili 30. obljetnicu svoga postojanja i svojim sugrađanima priuštiti nezaboravan doživljaj.

23. siječnja 2009.

U NEKOLIKO REDAKA

Otopljenje

Nakon nekoliko tjedana hladnoće stiglo je i prvo Novogodišnje otopljenje. U ponedjeljak se živa u termometru popela na »rekordnih« 8 stupnjeva i po prvi put donijela ugodnost boravka na svježem zraku. Nije da hladno zimsko vrijeme nije zdravo i da ga se »ne boji tko je zdrav«, ali nekako se uvijek nezgodno dogode prehlade i gripa upravo za vrijeme zimske sezone. U međuvremenu se i situacija oko plina normalizirala, pa je otopljenje stiglo i u naše domove. Zanimljivo je zamijetiti kako se nitko tijekom ovog »ledenog razdoblja« nije niti sjetio aktualnog problema globalnog zatopljenja. A baš nam je zafalilo...

FOTO KUTAK

ŠALJIVI KUTAK

Poštovana tehnička podrško, Prošle godine sam unaprijedila svoj Dečko 5.0 program u verziju Suprug 1.0 i primijetila sam da novi program pravi neočekivane promjene u modulu za knjiženje, ograničio je pristup Cvijeću i Nakitu, aplikacijama koje su radile savršeno pod verzijom Dečko 5.0. Povrh svega, Suprug 1.0 je deinstalirao većinu mojih programa kao što su Romantika 9.9, a instalirao neke module koje ni sama ne znam što znače, kao što su NFL 5.0 i NBA 3.0, s druge strane Dijalog 8.0 i Čišćenje kuće 2.6 jednostavno sruše cijeli sistem. Probala sam da situaciju očistim programom Zvicanje 5.3, 5.4 i 5.5. ali na žalost nisam ništa postigla. Očajna

Draga Očajna, Niste obratili pažnju na deklaraciju, Dečko 5.0 je zabavni paket, a Muž 1.0 je operativni sistem. Pokušajte da unesete sljedeće komande > C:/MISLILA SAM DA ME VOLIŠ i instalirate programe Suze 6.2 Tada bi trebalo da aplikacija Muž 1.0 automatski pokrene program Krivica 3.0 i Cvijeće 7.0. Ali upamtite, pretjerana uporaba ove metode može pokrenuti Neprijatnu Tišinu 2.5 i Pivo 6.1. Posebno je Pivo 6.1 neugodna aplikacija! Nikako ne instalirajte Punicu 1.0 i ne pokušavajte reinstalirati neku od starijih verzija aplikacije Dečko. Obje ove aplikacije nisu podržane i samo će srušiti Muž 1.0 sistem. U suštini, to nije loš program, ali ima ograničenu memoriju i ne može naučiti nove aplikacije tako brzo. Razmislite o nabavi novog softvera, lično preporučujem vam Začinjenu hranu 5.3 i Seksi donje rublje 1.0. Oprezno koristite aplikaciju Zvicanje, jer onda može doći do tajne instalacije virusa Ljubavnica 1.0, koji jedino možete obrisati Privatnim detektivom 5.8 ili čak Advokatom 9.8. To je veoma teško izvesti pravilno, jer može doći do resetiranja sistema Muž 1.0, koje je bespovratno i zahtijeva instalaciju Muža 2.0.

Dakar 2009.

Sagmeister završio na 89. mjestu

Unatoč brojnim nevoljama, napuknutom rebu i problemima s motor-kotačem, Subotičanin Gabor Sagmeister herojski je odvezio sve

etape (14), kako se pokazalo najzahtjevnijeg rallyja do sada i u konačnom plasmanu izborio 89. mjesto. Ovogodišnje izdanje Dakar serije voženo je, po prvi puta, na divljim terenima Argentine i Čilea, a pratilo ga je mnogo odsustajanja u svim natjecateljskim kategorijama. Pobjednik Dakara 2009 u konkurenciji motorkotača je Španjolac Mark Coma.

Tenis

Australian Open

Počeo je Australian Open, prvi Grand slam turnir sezone 2009., na kojemu sudjeluju svi najbolji tenisači i tenisačice svijeta. U muškoj konkurenciji ove godine Hrvatska ima petoricu sudionika: Marina Čilića, Ivu Karlovića, Mariju Ančića, Ivana Ljubičića i Roka Karanušića, dok je hrvatski ženski tenis predstavila jedino Karolina Šprem, prolaskom iz kvalifikacija. Srbijanski tenis predvodi Novak Đoković, treći igrač svijeta, dok u ženskoj konkurenciji nastupaju svjetska broj jedan Jelena Janković i Ana Ivanović.

Hokej na ledu

Turnir veterana

Tradicionalni veteranski turnir u hokeju na ledu, u organizaciji Hokejaškog kluba Spartak, održat će se ovoga vikenda na Gradskom klizalištu u Subotici. Uz domaćina, prema najavama trebale bi nastupiti i momčadi veterana iz Hrvatske, Srbije, Slovenije, BiH i Mađarske. Ulaz je slobodan.

Odbojka

Pobjeda za doigravanje

Odbojkašice Spartaka iz Subotice su pobjedom protiv Tenta (3-1), osigurale četvrtu poziciju na ligaškoj tablici Superlige koja im omogućava nastup u finalnom doigravanju za naslov prvaka.

Spartak Azotara: Bokan 18 (2 asa), Memišević (libero), Nikić 18 (4 asa,

5 blokova), Stojanović 12 (1 as, 2 bloka), Helić, Marković 2 (2 bloka), Medić 5 (1 as, 2 bloka), So. Klisura, Češljarić 3 (2 bloka), Matić, Šimić, Sa. Klisura 17 (1 as, 2 bloka). Trener: Saša Nedeljković.

Nogomet

Bačka započela pripreme

Nešto ranije nego što je to uobičajeno i nogometaši subotičke Bačke započeli su pripreme za nastavak sezone u Srpskoj ligi u kojoj se nalaze na čelu ligaške tablice. Trener Cetina ima kompletnu momčad na okupu, jedino je Rajkovača na probi u prvoligašu Spartak Zlatibor vodi.

DOLAZI PLIN DO VAS ? ONDA POSJETITE NAS !

Cesta Jovana Mikića 56.
24000 Subotica
Tel: 024/621-000
www.cimgas.rs

VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU

Svjetsko prvenstvo u rukometu 2009.

Nadomak drugog kruga

Prema očekivanjima favoriti bi trebali izboriti plasman među ekipe koje će se boriti za medalje

Piše: Dražen Prčić

Kada ovaj tekst bude pred vama, već će biti poznati svi sudionici drugog kruga na SP u rukometu kojemu je ove godine domaćin Hrvatska. S obzirom na satnicu natjecanja (Hrvatska svoj četvrti susret igra u srijedu navečer) i naše tiskarske rokove, do ovoga trenutka poznati su jedino rezultati prva tri susreta po svim kvalifikacijskim skupinama.

HRVATSKA - SKUPINA B

Izabranici Line Červara stopostotno su odradili posao u prva tri »lakša« susreta svoje kvalifikacijske skupine koja je utakmice igrala u Splitu. Istina, pobjeda na otvaranju protiv Koreje (27-26) visjela je u zraku dvorane Spaladium sve do posljednjih minuta susreta, ali su potom rutinirane

pobjede protiv Kuvajta (40-21) i Kube (41-20) potvrdile ozbiljnost pristupa i na utakmicama protiv objektivno slabijih rivala. Sa šest osvojenih bodova, prije susreta protiv glavnih konkurenata Španjolske i Švedske, Hrvatska je reprezentacija već izborila plasman u drugi krug i samo je pitanje s koliko će bonus bodova nastaviti natjecanje.

SRBIJA - SKUPINA D

Pobjedom protiv Egipta (33-22), reprezentacija Srbije navijestila je odličnu formu i status favorita iz sjene, ali je nakon dva poraza, protiv Danske (37-36) i posve neočekivano protiv Brazila (32-30), plasman u drugi krug natjecanja doveden u pitanje. Susreti protiv Norveške i Saudijske Arabije trebali su donijeti poziciju koja vodi u drugi krug.

Svjetsko rukometno prvenstvo u Hrvatskoj trenutačno je, uz teniski Australian Open, najveći sportski događaj u svjetskim razmjerima. Koliko prate rukomet i susrete SP-a, zapitali smo u maloj anketi nekoliko Subotičana.

Davor Skenderović, djelatnik u videoteci
Počeo sam pratiti Svjetsko prvenstvo u rukometu i uspio sam vidjeti nekoliko uvodnih susreta Hrvatske i Srbije. Osobito su mi dramatični bili susreti Hrvatska – Koreja i Srbija – Danska, koji su pokazali svu dinamičnost ovoga sporta, koje inače osim u ovakvim prilikama, iskreno, vrlo rijetko pratim. No, opće je poznato, što se vidi iz prvih susreta na prvenstvu, kako se u Europi igra apsolutno najjači svjetski rukomet.

Marinko Rudić Vranić, privatni poduzetnik
Zbog brojnih obveza koje svakodnevno imam, slabije imam priliku

Anica Babičković, šankerica
Nažalost, ne stignem pratiti SP u rukometu, jer jednostavno nemam vremena. Ali kada ga budem pronašla, zasigurno ću pogledati i neki susret. Jedina moja veza s rukometom bila je u osnovnoj školi, pa se nadam da ću je uz ovo Svjetsko prvenstvo barem malo obnoviti.

pratiti susrete Svjetskog prvenstva, ali sam uhvatio malo uvodne susrete Hrvatske i Srbije. Putem tiska i interneta dopunski se informiram o rezultatima, a iskreno se nadam da ću pronaći vremena za drugi dio natjecanja kada i počinju zanimljive borbe za medalje. Mislim kako u prvom redu ovo SP ima veliki značaj za promidžbu Hrvatske, jer cijeli svijet ima priliku uvjeriti se u njezine organizacijske potencijale.

Posljednji majstor kolar Zapadnobačkog okruga živi u Sonti

Izrada drvenih dijelova za kola

*Majstor Ivan Mihaljev, Sončani ga znaju po nadimku Carić, u mladim danima iglu zamijenio svrdlom *
Kolarski zanat izučio kod brata * Umirovljeničke dane krati izradom drvene galanterije*

Piše: Ivan Andrašić

Poput mnogih zanata koje su pregazili vrijeme i tehnologija, i zanat kolara je u izumiranju. Kolari su izrađivali i popravljali zaprežna kola, fijakere, čeze, poljodjelske alate i pribor, te drvene dijelove alatki, koje su se rabile u kućanstvima. Ljudi koji su svojedobno s ponosom nosili zvanje majstora ovoga zanata danas su malobrojni i mahom »troše« osmu životnu dekadu. Jedan od njih je i majstor *Ivan Mihaljev*, Sončanima poznatiji po nadimku *Carić*. Po dostupnim podatcima, jedini je živući kolar s diplomom majstora u Zapadnobačkom okrugu. U svijet zanatstva stupio je davne 1944. godine, a najzanimljivija je istinita anegdota o njegovoj promjeni zanimanja već u samom početku šegrtovanja.

ŠEGRTOVANJE: »Šegrtovanje sam započeo kod tada poznatog sončanskog šnajdera majstor *Ivana Đanića*. Kako još nisam imao punih 14 godina, otac nije mogao s majstorom potpisati ni ugovor o šegrtovanju. Započeo sam naukovanje na riječ, a kod majstora se radilo od jutra do večeri. Najveća muka bila mi je odlazak po mraku od majstora do kuće. Nisam dugo izdržao, priopćio sam ocu problem. Nije baš prošlo glatko, no, umiješao se i brat *Antun* i 'kućno vijeće' je odlučilo da nastavim izučavanje kolarskog zanata u bratovoj radionici, prisjeća se početka šegrtovanja majstor Ivan. Većinu naukovanja šegrti su provodili kod majstora, teoriju su slušali tri puta na tjedan i to u vrijeme kad se ne bi »krnjila« praksa. Nakon četiri godine izučavanja zanata i dobivanja zvanja pomoćnika Ivan se uposlio u novoosnovanom PK »Mladi borac«. Radio je u struci kao pomoćnik, a poslije odsluženja vojnog roka napustio je poduzeće i uposlio se kod majstora *Franje Ačajia*, koji se u Sontu doselio iz Telečke i otvorio obrtničku radionu. Šezdesetih

i ranih sedamdesetih godina prošloga stoljeća u Sonti su radila tri obrtnika kolara i svi su imali dosta posla, sve do uvođenja u najširu uporabu industrijski rađenih špeditera. »Špediteri su ubili čari i 'paoršaga' i 'majstoršaga'. Jesu oni i praktičniji, i brži, i veća im je nosivost, ali su hladni. Nekada, kad bih pogledao drvena kola, već bih po nekom osobnom pečatu znao koji ih je majstor izradio, a špediteri su svi isti, svi su izašli ispod stroja. I drvo ima dušu, to osjeti svaki pravi majstor i ukoliko mu tu dušu osjetite, dopustit će vam da ga oblikujete kako god ste zamislili«, kaže Ivan.

NAJVEĆI IZAZOV: Najveći izazov za svakoga kolara bila je izrada novih seljačkih, ili kako ih Sončani zovu, »vatrelih kola«. Sve drvene dijelove majstor bi izrađivao ručno, uz pomoć najjednostavnijih strojeva, ili točnije rečeno pomagala i ručnih alata. Počinjalo bi se od izrade kotača. Glava se izrađivala od brijesta, na jednostavnom strugu, drvene žbice, po dvanaest za svaki kotač ručno. Vanjski dio kotača, naplatak, izrađivao bi se iz šest dijelova od hrastovine, eventualno od jasena. Na svakom od tih dijelova bušile bi se po dvije rupe za žbice, a svih dvanaest bušilo bi se i u glavi. Bušile su se tjesne rupe, žbice su se nabijale u njih uz pomoć čekića od 5 kg težine. Glava bi se pritom alkama zaštitila od pucanja i raspadanja. Na isti su se način na žbice nabijali i naplatci. Ovako obrađen, kotač je bio kompaktan, niti jedan dio ne bi se mogao odvojiti bez lomljenja i bio je pripremljen za naglavljivanje na osovinu. U glavu bi se upucavala »puška«, vrsta ležaja koja je štitila drvo od ojedanja. Ovaj ležaj podmazivan je kolomašću. Zadnja osovina kola bila je fiksirana, a prednja je jakim klinom povezivana za pod i »srčanicu«, motku debljine 7-8 cm, koja je povezivala »pridnji i stražnji

Kolar Ivan Mihaljev

trap« u osnovu kola. Na osnovu su nadograđivane »lojtre i šaraglje«. Patos su tvorile drvene daske debljine 2 cola. Još se dodavao »jarmac«, papuča za penjanje na kola i ruda od bagrema ili jasena. Duljina kola mjerila se »na šuv«. Radila su se kola, ovisno o porudžbini, duljine od 7 do 12 šuva. Sva kola su bila unikatna, svaka su se radila sukladno platežnim mogućnostima i potrebama poručitelja. Ukoliko je poručitelj bio spreman platiti, cifralo se više, takva kola bi bila nadaleko poznata.

Danas majstor Ivan sa suprugom *Agicom* staračke dane provodi u adaptiranim prostorijama u kojima je nekada bila njegova obrtnička radionica. U mirovini je od 1996. godine. Kućni proračun dopunjava u priručnoj radionici, koju je uredio za svoju dušu. »I danas ljudima popravim pokoji alatku, a uživam u izradi sitnije drvene galanterije. Tako sam se dosjetio napraviti luster od kotača drvenih kolica i da vidite, odnesen je u Njemačku. Kasnije sam imao porudžbine za onoliko lusteru koliko mogu izraditi, no, rat je i to prekinuo. Danas nisam u stanju provoditi puno vremena u radionici, više ne slušaju ni noge, ni ruke, ni oči. Jedino želim što u zanatu nemam nasljednika. Sin *Stevan* i unuk *Ivan* imaju svoja zanimanja, a kruh zarađuju u matičnoj domovini i dolaze samo povremeno. Ne znam gdje će završiti sve ove alatke, godinama sve vrjednije. Nešto ću donirati 'Šokadiji' za njihovu etno-kuću, to će biti moj doprinos jednoj veličanstvenoj ideji. Moramo što više našu bogatu tradiciju očuvati i prenijeti našim potomcima«, kaže nam na koncu majstor Ivan. Žal za mladošću, ili žal za zanatom koji je istodobno i umjetnost, zanat koji ima dušu. A i drvo ima dušu. ■

Reagiranje Pučke kasine 1878. na pojedinosti iznesene u listu Hrvatska riječ u svezi s povratom imovine Katoličkoj crkvi

Ništa loše u zalaganju za povrat imovine

U članku *Mirka Štefkovića*, tajnika Subotičke biskupije, »Sхватiti na odgovarajući način«, pisac članka želi poručiti svima onima, koji se poput Pučke kasine 1878. bave tematikom povrata crkvene imovine, tj. Zadužbine biskupa Lajče Budanovića, kako je dosta dizanja prašine i da mu je dosta pijeska u očima. Posebice se osvrnuo na izjavu *Josipa Ivankovića* u intervjuu danom listu Hrvatska riječ u broju 305 od 9. siječnja 2009. godine.

Pučka kasina 1878. je prozvana iznijeti svoje stavove, zalaganje i radnje poduzete u svezi s vraćanjem imovine Zadužbine biskupa Lajče Budanovića isključivo Rimokatoličkoj crkvi. Žao nam je što vlč. Mirko Štefković, tajnik Subotičke biskupije, nije u cijelosti shvatio i ušao u problematiku vraćanja ove imovine, nego je bezrazložno napao Pučku kasinu 1878. smatrajući da Pučka kasina 1878. po ustaljenom klišeju poteže pitanje vraćanja imovine Crkvi. Vlč. Mirko Štefković smatra da je zalaganje Pučke kasine 1878. za vraćanje imovine Crkvi ispad, te da podignuta prašina već svima dovoljno grebe oči, ne navodeći pri tome tko su to svi.

Nama u Pučkoj kasini 1878. dobro je poznata procedura vraćanja crkvene imovine te smo se u tom smislu i zalagali i zalažemo se onoliko koliko je to moguće. Ne vidimo što je to u našem zalaganju tako loše da bi nas se trebalo okvalificirati onako kako to vlč. Mirko Štefković čini.

Pučka kasina 1878. nikada nije, niti će ikada svojatati imovinu Rimokatoličke crkve, odnosno uvijek je smatrala da se imovina iz Zadužbine biskupa Lajče Budanovića ima vratiti Rimokatoličkoj crkvi. Ta će imovina sigurno biti vraćena Rimokatoličkoj crkvi i služiti će potrebama Slavena katolika na području Bačke, Baranje i Banata, kako je biskup *Lajčo Budanović*, osnivač Zadužbine, odredio njenu svrhu.

Pokojni vlč. *Lazar Ivan Krmpotić* je došao u posjed kopije oporuke biskupa Lajče Budanovića. Nije mi poznato postoji li i zna li se gdje je original oporuke. Ukoliko to zna vlč. Mirko Štefković, najljepše ga molim da nam ga prikaže. Tragom te oporuke sam vlč. *Lazar Ivan Krmpotić*, te članovi Pučke kasine 1878. dolaze do dijela potrebnih dokumenata kojim se dokazuje postojanje Zadužbine biskupa Lajče Budanovića, a većinu potrebnih dokumenata sakupio je pok. vlč. *Josip Temunović*. U dogovoru s Pučkom kasinom 1878., odnosno s vlč. Lazarom Ivanom Krmpotićem, napisane su veoma vrijedne knjige: Zadužbina biskupa Budanovića i Subotička matica. Pučka kasina 1878. je bila izdavač ovih knjiga, i ne samo to – ona je u cijelosti financirala objavljivanje ovih

knjiga. Svakako najveća zahvalnost pripada vlč. *Josipu Temunoviću*, čija je silna želja bila vratiti zadužbinsku imovinu onome od koga je oduzeta.

Zadužbinska imovina su: kuća i dvorište u Subotici, Braće Radića 9, koja je prodana i u kojoj se sada još uvijek nalazi kino, te prodavaonica dječjih igračaka, kiosk i dr., kuća i dvorište u Subotici, Harambašićeva 5, kuća i dvorište u Subotici, Matije Gupca 8 i 10, u bajmočkom ataru 54 kj. zemlje i u ataru Svetozara Miletića 53 kj. zemlje. Svakako je to danas veoma vrijedna imovina.

Imajući u vidu tko je vlasnik, a tko korisnik zadužbinske imovine Pučka kasina 1878. se zalagala da se ta imovina što prije vrati stvarnom vlasniku, te da se koristi onako kako je to u oporuci želio biskup Lajčo Budanović.

Pitam vlč. *Mirka Štefkovića*, što je loše u zalaganju Pučke kasine 1878. za povrat ove imovine i je li zalaganje Pučke kasine 1878. za objavljivanje dvije spomenute knjige loš potez, te je li bilo potrebe da se tako piše o Pučkoj kasini 1878.?

Ja sam u dva navrata pisao u »Subotičkim« u svezi s vraćanjem i prodajom zgrade Subotičke matice (u to vrijeme zgrade u kojoj je bilo smješteno kino Zvijezda) u Subotici, Braće Radića 9. Tekstovi su objavljeni u tim novinama 7. lipnja 2007. godine i 21. prosinca 2007. godine. Svoje mišljenje i stavove iznio sam kao član Pučke kasine 1878 i kao član Zadužbinskog odbora kojeg je DEKRETOM imenovao msgr. dr. *Ivan Penzeš*, subotički biskup dana 4. travnja 2003. godine.

»Čvrsto uvjeren da dolazi vrijeme kada će se moći u potpunosti ostvariti namjera i želja biskupa Budanovića glede njegove Zadužbine, donosim sljedeći DEKRET kojim oživljavam Zadužbinu biskupa Lajče Budanovića, koja je crkveno-pravno ustanovljena osnovnim listom iz 1941. godine i oporukom iz 1942. godine, a s crkvene strane nikad nije ukinuta, nego je višom silom njen rad onemogućen oduzimanjem cjelokupne imovine, osim zgrade u Harambašićevoj 7. Želim da se sve u potpunosti ostvari po želji osnivača. U tu svrhu, snagom ovog dekreta, imenujem Zadužbinski odbor od šest članova, koji će stvar voditi do potpunog ostvarenja: msgr. *Bela Stantić*, preč. g. *Julije Bašić*, vlč. *Josip Temunović*, mr. *Ivan Rudinski*, *Dražen Prčić*, pravnik, *Milka Filipović*, pravica. Ovaj Zadužbinski odbor će raditi do potpunog ostvarenja Zadužbine, a onda će se oblikovati nova radna tijela i napraviti statut i pravila rada.« U cijelosti sam citirao dekret.

Napominjem da sam danas dopredsjednik Pučke Kasine 1878. a u vrijeme donošenja dekreta bio sam predsjednik. Na strani 137 i

138 knjige »Subotička matica« prikazan je pravilnik »Subotičke matice« kao zadužbinskog odbora, koji je biskup Lajčo Budanović prosljedio upravi »Subotičke matice«, gdje stoji kako su, između ostalih, članovi Upravnog odbora i predstavnici Bunjevačkog odjela, subotičkog Katoličkog kruga, Hrvatske kulturne zajednice i Pučke kasine, svaki s po jednim glasom. Taj dokument je od 27. ožujka 1941. godine. Koliko znam, od navedenih institucija ili udruga danas jedino postoji Pučka kasina 1878., koja je sljednik Pučke kasine osnovane 15. prosinca 1878. godine. Zato sam ponosan što me je msgr. dr. *Ivan Penzeš* svojim dekretom imenovao u Zadužbinski odbor. Zadužbinski odbor je radio ono što mu je i bilo naloženo da radi. O radu Zadužbinskog odbora moguće je saznati uvidom u zapisnike o održanim sjednicama.

Nakladnik knjige »Zbornik radova o biskupu Lajči Budanović« bio je Zadužbinski odbor Zadužbine biskupa Lajče Budanovića, a urednik vlč. *Josip Temunović*. U Zborniku je dosta prikaza o Zadužbini biskupa Budanovića. U referatu »Zadužbina biskupa Budanovića« *Milka Filipović-Ljubić* daje pravni status Zadužbine biskupa Lajče Budanovića, te uspoređuje danas važeći Zakon o zadužbinama, fondacijama i fondovima s dokumentacijom sakupljenoj u knjizi *Josipa Temunovića* i formulira mišljenje kako bi i pod kojim uvjetima Zadužbina mogla »oživjeti« i djelovati, kako je to bila želja iz oporuke biskupa Budanovića. Na kraju referata *Milka Filipović-Ljubić* navodi: »U savjesti smo obvezni obnoviti zadužbinu, a time ujedno obnoviti i sačuvati uspomenu na jednog velikana, zaslužnog i u narodu omiljenog čovjeka i dobročinitelja, svećenika i biskupa Lajča Budanovića.«

Sve što sam naveo, i ne samo to, navelo me je da se zalažem za što brži povrat imovine Zadužbine biskupa Lajče Budanovića, prema svojim mogućnostima. Smatram da se zalaganje Pučke kasine 1878. ne treba i ne smije shvatiti onako kako to u članku navodi vlč. Mirko Štefković, da je to dizanje prašine od koje svima grebu oči. Pučka kasina 1878. naravno nije mogla raditi i uraditi ono što joj vlč. Mirko Štefković spočitava da je trebala. Službene zahtjeve za povrat imovine mogao je i može podnijeti vlasnik, nasljednici ili ovlaštene. Pučka kasina 1878. nije ta, jer ju Katolička crkva nije ovlastila, niti ju je trebala ovlastiti. Nadam se da će se ipak pozitivno shvatiti i ocijeniti uloga i zalaganje Pučke kasine 1878. u vraćanju imovine, koju je činila Zadužbina biskupa Lajče Budanovića, koja se treba i mora vratiti Katoličkoj crkvi.

mr. *Ivan Rudinski*,
dopredsjednik Pučke kasine 1878.

PETAK
23.01.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro, telenovela
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Flavors: Mauricijus i Rodrigues, Kraljevi Indijskog oceana, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju, telenovela
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Glas domovine
 15.10 - Znanstvena petica
 15.40 - Drugo mišljenje
 16.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.55 - Iza ekrana
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Lov u Bosni, američki film
 22.00 - Dnevnik 3
 22.25 - Lica nacije
 23.15 - Poslovne vijesti
 23.35 - Dosjei X (3.), serija
 00.20 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 01.05 - Hotel Babylon 2.
 01.55 - Sutkinja Amy 6., serija
 02.40 - Flavors, dok.serija
 03.30 - Oprah Show
 04.15 - Skica za portret
 04.40 - Bez komentara
 05.10 - Opijeni ljubavlju, telenovela

07.10 - Najava programa
 07.15 - Vatrogasne priče, crtana serija
 07.40 - Miki i prijatelji, crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Alf, crtana serija
 08.45 - Hollyni junaci, serija za djecu
 09.15 - Beverly Hills 7., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 11.20 - Kitzbühel: Svjetski SKI KUP (M) - super G
 12.20 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Pola ure kulture
 14.05 - Dokuteka - Tomislav

Radić: Popodne, dokumentarni film (1971.)
 14.40 - Obični ljudi, TV serija
 15.30 - Koga briga? - Subkulture mladih
 16.05 - Moja žena i djeca 4., humoristična serija
 16.30 - U uredu 2., humoristična serija
 17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 19.20 - crtani film
 19.35 - Dragi John 4., humoristična serija
 20.05 - Bez komentara
 20.40 - Vijesti na Drugom
 21.00 - Hotel Babylon 2., serija
 21.55 - Šljama 3., humoristična serija
 22.30 - Sud i kazna 14., mini-serija
 01.05 - Filmski maraton: Priča o Mary Letourneau, američki film
 02.40 - Filmski maraton: Silikonski tornjevi, američki film
 04.10 - TV raspored

05.30 Flintove avanture, crtana serija
 05.50 Ružna ljepotica, serija
 06.40 Čarobnjaci, crtana serija
 07.05 Inspektor Gadget, crtana serija
 07.30 Tomica i prijatelji, crtana serija
 08.00 Pocoyo, crtana serija
 08.30 Nova lova, TV igra
 10.40 Lude 70-e, serija
 11.05 Kralj Queensa, serija
 11.30 Zauvijek susjedi, serija
 12.35 Medij, serija
 13.25 Nikita, serija
 14.15 Inspektor Rex, serija
 15.05 Škola života, igrani film
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.15 Rebelde, serija
 18.05 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Sad je dosta, igrani film
 21.55 Tjelesna straža, igrani film
 00.10 Vijesti
 00.25 Kraj igre, igrani film
 02.00 Ubojiti instinkt, igrani film
 03.30 Sad je dosta, igrani film
 05.20 Kraj programa

07.40 Dexterov laboratorij, crtana serija (dvije epizode)

08.30 Marina, telenovela (R)
 09.35 Astro show, emisija
 10.35 Kunolovac, kviz
 11.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 12.00 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 12.30 Vijesti
 12.35 Ekkluziv, magazin (R)
 12.50 Dadija, humoristična serija (R)
 13.15 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.40 Marina, telenovela
 14.35 Cobra 11, kriminalistička serija
 15.25 Magnum, akcijska serija
 16.20 Korak po korak, humoristična serija
 16.45 Puna kuća, humoristična serija
 17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.35 Dadija, humoristična serija
 18.05 Reba, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Gas do daske 2, igrani film, akcijska komedija
 21.30 Delta Force, igrani film, akcijski
 23.45 Vijesti
 23.55 Tiha pravda, igrani film, kriminalistički
 01.30 Kunolovac, kviz

SUBOTA
24.1.2009.

05.35 - Najava programa
 05.40 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 06.20 - Znanstvena petica
 06.50 - Iza ekrana
 07.20 - Ekološki raj Matta Jamesa, dokumentarna serija
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Montana Belle, američki film
 09.40 - Hrvatska kulturna baština
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju, telenovela
 13.20 - Prizma, multinacionalni magazin

14.05 - Duhovni izazovi
 14.30 - Skica za portret
 14.50 - Reporter: Moćna Merkel
 16.00 - Euromagazin
 16.30 - Vijesti
 17.05 - Svirci moji, glazbena emisija
 17.55 - U istom loncu, kulinarski show
 18.35 - TV Bingo Show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Evergreen, 1. dio (4/8)
 21.25 - Evergreen, 2. dio (4/8)
 21.50 - Mamutica, kriminalistička serija
 22.40 - Dnevnik 3
 23.05 - U paklu nasilja, američki film
 00.45 - Filmski maraton: 187: Šifra za ubojstvo, američki film
 02.40 - Filmski maraton: Pravilo o 100 milja, američki film
 04.10 - Reporter: Moćna Merkel
 05.15 - Opijeni ljubavlju, telenovela

06.45 - Najava programa
 06.50 - Disneyjevi crtići: Šiljo i sportovi
 07.15 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
 07.40 - Žutokljunac
 08.05 - Danica
 08.10 - Čarobna ploča - učimo engleski
 08.25 - Ninin kutak
 08.35 - Pripovjedač
 09.05 - Pokusi koji su promijenili svijet: Newtonovi zakoni gibanja (1/6)
 09.25 - Navrh jezika: Prijedlozi
 09.35 - Kokice
 09.50 - Cortina d'Ampezzo: Svjetski SKI KUP (Ž) - spust
 11.20 - Kitzbühel: Svjetski SKI KUP (M) - spust
 12.45 - Briljanteen
 13.30 - Majstori svirači: Karlovac (2.dio)
 14.00 - Hladnokrvne životinje: Sofisticirane zmije, dokumentarna serija
 14.50 - KS automagazin
 15.25 - Kraljica škole, američki film
 16.55 - Košarka, NLB liga: C.zvezda - Cibona, prijenos
 18.50 - U vrtu pod zvijezdama
 19.30 - Garaža

20.05 - Umri muški 3., američki film
 22.10 - Na tronu vječnog čuda, dokumentarni film
 23.00 - Teenage Cancer Trust - snimka koncerta
 00.10 - Sportske vijesti
 00.20 - Noć u kazalištu
 02.00 - TV raspored

05:50 Čarobnjaci, crtana serija
 06:10 Code lyoko, crtana serija
 06:35 Yu-Gi-Oh GX, crtana serija
 07:00 Superheroj Spiderman, crtana serija
 07:25 Iron Kid, crtana serija
 07:50 Roary, crtana serija
 08:05 Dora istražuje, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:20 Čarobnice, serija
 11:10 Frikovi, serija
 11:55 Smallville, serija
 12:40 Škola života, igrani film
 14:35 Moja maćeha je izvanzemaljac, igrani film
 16:25 Sekunde do katastrofe, serija
 17:15 Vijesti
 17:25 Kod Ane, kulinarski show
 18:10 Nad lipom 35, show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Odmetnuta porota, igrani film
 22:10 Ubojica među nama, igrani film
 23:45 Tjelesna straža, igrani film
 02:00 Sad je dosta, igrani film
 03:50 Kraj igre, igrani film
 05:25 Kraj programa

07.00 Magnum, serija (R)
 07.50 Najbolje godine, humoristična serija
 08.15 Krava i Pilić
 08.40 Astro boy, crtana serija
 09.00 Spiderman, crtana serija
 09.25 Dexterov laboratorij, crtana serija
 09.50 Maheri, dramska serija
 10.40 Lutrija života, dramska serija
 11.30 3 ninje uzvraćaju udarac, igrani film, obiteljski
 13.15 Vijesti
 13.25 Harriet, mali veliki špijun, igrani film, obiteljski

15.10 Vrijeme je za rukomet, emisija
 15.30 Rukomet- drugi krug, prijenos
 17.00 Vrijeme je za rukomet, sportska emisija
 17.15 Vijesti
 17.40 Eksploziv fan zona, zabavna emisija
 18.15 Vrijeme je za rukomet, sportska emisija
 18.30 Rukomet- drugi krug, prijenos
 20.00 Vrijeme je za rukomet, sportska emisija
 20.30 Rukomet- drugi krug, prijenos
 22.40 Punisher, igrani film, akcijski
 00.15 28 dana kasnije, igrani film, horor
 02.05 Kunolovac, kviz
 04.05 Delta Force, igrani film

NEDJELJA
25.1.2009.

06.00 - Najava programa
 06.05 - Svirci moji, glazbena emisija
 06.50 - Glas domovine
 07.15 - Euromagazin
 08.00 - Vijesti
 08.10 - Koncert klasične glazbe: Bečka noć u Zagrebu (2/2)
 09.00 - Opera Box
 09.30 - Hrvatska kulturna baština: Naron
 10.00 - Vijesti
 10.20 - George Gently 1., mini-serija
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Plodovi zemlje
 13.25 - Split: More
 14.00 - Nedjeljom u dva
 15.01 - Fotografija u Hrvatskoj
 15.10 - Mir i dobro
 15.40 - Jelovnici izgubljenog vremena
 16.05 - Vijesti
 16.20 - Arhitektonske pustolovine Dana Cruickshanka, dokumentarna serija
 17.15 - Lijepom našom: Prelog (2/2)
 18.05 - U istom loncu, kulinarski show
 18.45 - Emocije - sluge i gospodari: Formula za sreću, popularno-znanstvena serija
 19.15 - LOTO 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - 1 protiv 100, kviz
 21.10 - Anno Domini 1573., TV serija
 22.10 - Paralele

22.45 - Rizzi-bizzi
 23.35 - Dnevnik 3
 00.00 - Filmski maraton: Rise: Ballad of Mangal Pandey, indijski film
 02.25 - Filmski maraton: Utopija, španjolsko-francuski film
 04.00 - Lijepom našom
 04.45 - Plodovi zemlje
 05.35 - Split: More

08.15 - Najava programa
 08.20 - Dexterov laboratorij, crtana serija
 08.45 - Leo, serija za djecu
 09.15 - Nora Fora, TV igra za djecu
 10.05 - Kitzbühel: Svjetski SKI KUP (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
 11.00 - Rijeka: Misa, prijenos
 12.00 - Biblija
 12.10 - Cortina d'Ampezzo: Svjetski SKI kup (ž) - veleslalom, prijenos 2. vožnje
 13.10 - Kitzbühel: Svjetski SKI KUP (M) - slalom, prijenos 2. vožnje
 14.05 - Hannah Montana, serija za mlade
 14.30 - Tree Hill 5., serija
 15.15 - Ciklus klasičnog mjuzikla: Diži zavjesu američki film
 17.45 - Sportski program
 19.40 - Garaža
 20.15 - Asovi s Aljaske, američki film
 22.10 - Talijanska nogometna liga, snimka
 00.05 - Sportske vijesti
 00.10 - TV raspored

06:40 Čarobnjaci, crtana serija
 07:00 Code lyoko, crtana serija
 07:20 Yu-Gi-Oh GX, crtana serija
 07:45 Superheroj Spiderman, crtana serija
 08:10 Iron Kid, crtana serija
 08:35 Roary, crtana serija
 08:50 Dora istražuje, crtana serija
 09:15 Automotiv, auto-moto magazin
 09:45 Novac, business magazin
 10:15 U sedmom nebu, serija
 11:00 Lanac sudbine, serija
 11:45 Kućanice iz visokog društva, reality serija
 12:30 Samo je jedan pravi, serija

13:00 Kako zavoleti svoje tijelo, serija
 13:30 Posebna narudžba, igrani film
 15:10 Odmegnuta porota, igrani film
 17:20 Vijesti
 17:30 Bračne vode, serija
 18:05 Lud, zbunjen, normalan, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Nad lipom 35, show
 21:00 Nepozvani gost, film
 22:50 Red Carpet, showbiz magazin
 00:00 Svi mrze Chrisa, serija
 00:30 Ubojica među nama, igrani film
 02:00 Red Carpet, showbiz magazin
 03:10 Moja maćeha je izvanzemaljac, film
 05:00 Kraj programa

07.20 Harriet, mali veliki špijun, igrani film, obiteljski (R)
 09.00 Jedna od dečki, serija
 09.25 Krava i Pilić, crtana serija (R)
 09.50 Astro boy, (R)
 10.10 Spiderman, (R)
 10.35 Dexterov laboratorij, crtana serija (R)
 11.00 Samov život, humoristična serija (dvije epizode)
 11.50 Čunjoglavci, igrani film
 13.20 Vijesti
 13.30 Hudson Hawk, igrani film, akcijska komedija
 15.15 Vrijeme je za rukomet, emisija
 15.30 Rukomet: Drugi krug, prijenos
 17.00 Vrijeme je za rukomet, emisija
 17.15 Vijesti/ Vrijeme je za rukomet, informativna emisija
 18.15 Vrijeme je za rukomet, emisija
 18.30 Rukomet: Drugi krug, prijenos
 20.00 Vrijeme je za rukomet, emisija
 20.30 Rukomet- drugi krug, prijenos
 22.40 Vojnici, igrani film
 00.10 Kunolovac, kviz
 02.10 Punisher, igrani film

PONEDJELJAK
26.1.2009.

06.15 - Drugo mišljenje

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Flavours: Vijetnam, svečanost osjetila - dokumentarna serija
 11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlu
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
 15.35 - Direkt
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Hrvatski film
 21.50 - Potrošački kod
 22.30 - Otvoreno
 23.35 - Dnevnik 3
 23.55 - Poslovne vijesti
 00.10 - Dosjei X (3.), serija
 00.55 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 01.40 - Mad Men, serija
 02.25 - Kalifornikacija, serija
 02.50 - reprizni program
 05.05 - Opijeni ljubavlu

07.05 - Najava programa
 07.10 - Vatrogasne priče
 07.35 - Miki i prijatelji
 08.00 - Na kraju ulice
 08.15 - Alf, crtana serija
 08.45 - Hollyni junaci, serija
 09.15 - Beverly Hills 7., serija
 10.00 - Evergreen (4/8)
 11.30 - Na prvi pogled, serija za mlade
 11.55 - Antologija hrvatskoga glumišta - Fadil Hadžić: Češalj
 13.45 - reprizni program
 14.45 - Obični ljudi, TV serija
 15.35 - Ta politiká
 15.45 - Kako žive životinje
 16.05 - Moja žena i djeca 4., humoristična serija
 16.30 - U uredu 2., serija
 17.00 - Na rubu znanosti: James Demeo - Orgonska energija
 17.40 - Vijesti na Drugom
 17.55 - Rijeka: Atletski skakački miting, prijenos
 19.30 - crtani film
 19.35 - Dragi John 4., serija
 20.05 - Roll Bounce, film
 21.55 - Vijesti na Drugom
 22.10 - Zakon!, domaća humoristična serija
 22.45 - Mad Men, serija

23.35 - Kalifornikacija, humoristična serija
 00.05 - Ciklus horora: Tama, britanski film

05:50 Flintove avanture
 06:10 Ružna ljepotica, serija
 07:00 Čarobnjaci, crtana serija
 07:20 Inspektor Gadget
 07:45 Tomic i prijatelji
 08:05 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:45 Lude 70-e, serija
 11:15 Kralj Queensa, serija
 11:45 Zauvijek susjedi, serija
 12:45 Medij, serija
 13:35 Nikita, serija
 14:30 Inspektor Rex, serija
 15:30 Posebna narudžba, film
 17:15 Vijesti Nove TV
 17:45 Rebelde, serija
 18:35 IN magazin, showbiz emisija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Vatrene skakači, film
 21:40 Kašmir mafija, serija
 22:35 Eli stone, serija
 23:30 Vijesti
 23:45 Seks i grad, serija
 00:15 Seinfeld, serija
 00:45 Nikita, serija
 01:35 Ezo TV, tarot show
 02:35 Zlodjela, igrani film
 04:10 Inspektor, serija
 04:55 Medij, serija
 05:40 Kraj programa

07.15 Dexterov laboratorij
 07.35 Korak po korak, (R)
 08.05 Puna kuća, serija (R)
 08.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 09.15 Astro show, emisija
 10.20 Kunolovac, kviz
 11.20 Malcolm u sredini, (R)
 11.45 Dadija, serija (R)
 12.15 Ekkluziv, magazin (R)
 12.30 Vijesti
 12.40 Reba, serija (R)
 13.10 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.35 Marina, telenovela
 14.30 Cobra 11, serija
 15.20 Magnum, akcijska serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.10 Malcolm u sredini
 17.35 Dadija, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov

20.00 Američki ninja, igrani film, akcijski
21.40 Elitni ubojice, igrani film, akcijski triler
23.15 Vijesti
23.25 Otet, znanstveno-fantastična serija
00.25 Kunolovac, kviz

UTORAK 27.1.2009.

05.50 - Najava programa
05.55 - Normalan život - emisija o osobama s invaliditetom
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Flavors: Provansa, čarolija boja - dokumentarna serija
11.10 - Ekološki raj Matta Jamesa, dok. serija
11.40 - Hrvatska kulturna baština
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Među nama
15.35 - Vukojevački starcevi, emisija pučke i predajne kulture
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.45 - Junaci Domovinskog rata, dok. serija
21.30 - Poslovni klub
22.10 - Otvoreno
23.15 - Dnevnik 3
23.35 - Poslovne vijesti
23.40 - Vijesti iz kulture
23.50 - Dosjei X (3.), serija
00.35 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
01.20 - CSI: Miami 6., serija
02.05 - Zovem se Earl 2.
02.25 - Sutkinja Amy 6., serija
03.10 - Skica za portret
03.30 - Drugi format
04.10 - Globalno sijelo
04.40 - Poslovni klub
05.10 - Opijeni ljubavlju

07.10 - Vatrogasne priče
07.35 - Miki i prijatelji
08.00 - Na kraju ulice
08.15 - Alf, crtana serija
08.45 - Hollyni junaci, serija

09.15 - Beverly Hills 7., serija
10.00 - reprizni program
10.55 - Na prvi pogled, serija
11.20 - Antologija hrvatskoga glumišta: Izidora Duncan Alweiner
12.35 - 20 000 milja pod morem, američki film
14.40 - Obični ljudi, TV serija
15.30 - Navrh jezika
15.40 - Pokusi koji su promijenili svijet (2/6)
16.05 - Moja žena i djeca 4.
16.30 - Povratak na novo, serija
17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
17.50 - Schlading: Svjetski SKI KUP (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
18.45 - Vijesti na Drugom
18.50 - Drugi format
19.35 - Dragi John 4., serija
20.05 - Strani dok. film
20.40 - Schlading: Svjetski SKI KUP (M) - slalom, prijenos 2. vožnje
21.40 - Vijesti na Drugom
21.55 - CSI: Miami 6., serija
22.45 - Zovem se Earl 2.
23.10 - Ciklus europskog filma: Nos amis les flics, francuski film

05.50 Flintove avanture
06.10 Ružna ljepotica, serija
07.00 Čarobnjaci, crtana serija
07.20 Inspektor Gadget
07.45 Tomica i prijatelji
08.05 Pocoyo, crtana serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.45 Lude 70-e, serija
11.15 Rebelde, serija
12.10 IN magazin, showbiz emisija
12.45 Medij, serija
13.35 Nikita, serija
14.30 Inspektor Rex, serija
15.30 Vatrene skakači, film
17.15 Vijesti Nove TV
17.45 Rebelde, serija
18.35 IN magazin, showbiz emisija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Trenutak istine, game show
21.00 Slučajno ubojstvo, film
21.40 Pod nož, serija
23.40 Vijesti
23.55 Seks i grad, serija
00.25 Seinfeld, serija
00.50 Nikita, serija
01.40 Ezo TV, tarot show
02.40 Slučajno ubojstvo, film
04.15 Inspektor Rex, serija
05.00 Medij, serija
05.45 Kraj programa

06.50 Dexterov laboratorij, (dvije epizode)
07.35 Korak po korak, (R)
08.05 Puna kuća, serija (R)
08.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
09.15 Astro show, emisija
10.15 Kunolovac, kviz
11.15 Dadija, serija (R)
11.45 Reba, serija (R)
12.15 Ekkluziv, magazin (R)
12.30 Vijesti
12.35 Večera za 5, lifestyle emisija
13.05 Punom parom, kulinarski izazov
13.30 Marina, telenovela
14.25 Cobra 11, serija
15.15 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
15.30 Rukomet - drugi krug, prijenos
17.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
17.10 Dadija, serija
17.40 Vijesti
18.05 Ekkluziv, magazin
18.15 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
18.30 Rukomet - drugi krug, prijenos
20.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
20.30 Rukomet - drugi krug, prijenos
22.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
22.40 Braća, igrani film
00.25 Vijesti
00.35 Kunolovac, kviz
02.35 Američki ninja, film (R)

SRIJEDA 28.1.2009.

05.55 - Među nama
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Flavors, dok. serija
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Ekumena, religijski kontakt program
15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.30 - Sve će biti dobro
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Idemo na put s Goranom Milićem: Južna Amerika

21.00 - Luda kuća 4., TV serija
21.40 - Proces
22.20 - Otvoreno
23.30 - Dnevnik 3
23.50 - Poslovne vijesti
00.05 - Dosjei X (3.), serija
00.50 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
01.35 - E-Ring, serija
02.20 - Sutkinja Amy 6., serija
03.05 - Oprah Show
03.45 - Scientia Croatica
04.15 - Alpe-Dunav-Jadran
04.45 - Proces
05.15 - Opijeni ljubavlju

07.10 - Vatrogasne priče
07.35 - Miki i prijatelji
08.00 - Na kraju ulice
08.15 - Petar Pan i gusari
08.45 - Hollyni junaci, serija
09.15 - Beverly Hills 7., serija
10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
13.35 - reprizni program
14.40 - Obični ljudi, TV serija
15.30 - Mogu li ja to?: Bori se protiv zla, finski dok. film za mlade
15.45 - Kokice
16.05 - Moja žena i djeca 4.
16.30 - Povratak na novo, humoristična serija
17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
17.50 - Županijska panorama
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Scientia croatica
19.05 - Znanstvene vijesti
19.20 - crtani film
19.35 - Dragi John 4., serija
20.05 - Jelenko, serija za djecu
20.40 - Vijesti na Drugom
21.00 - Istjerivač pravde, film
22.40 - E-Ring, serija
23.25 - Grimizno slovo, film
01.35 - TV raspored

05.50 Flintove avanture
06.10 Otvori svoje srce, serija
07.00 Čarobnjaci, crtana serija
07.20 Inspektor Gadget
07.45 Tomica i prijatelji
08.05 Pocoyo, crtana serija
08.30 Ezo TV, tarot show
09.30 Nova lova, TV igra
10.35 Lude 70-e, serija
11.05 Kralj Queensa, serija
11.30 Rebelde, serija
12.25 IN magazin, showbiz emisija
13.00 Medij, serija
13.55 Nikita, serija
14.45 Inspektor Rex, serija
15.40 Ostan uz mene, film
17.15 Vijesti Nove TV
17.45 Rebelde, serija

18:35 IN magazin, showbiz emisija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Lud, zbunjen, normalan
21:00 Bračne vode, serija
21:35 Kućanice, serija
23:15 Vijesti
23:30 Seks i grad, serija
00:00 Seinfeld, serija
00:25 Nikita, serija
01:15 Ezo TV, tarot show
02:15 Ostan uz mene, film
03:40 Inspektor Rex, serija
04:25 Medij, serija
05:10 Seks i grad, serija
05:40 Kraj programa

07.00 Cobra 11, serija (R)
07.50 Marina, telenovela (R)
08.40 Dexterov laboratorij, (dvije epizode)
09.40 Astro show, emisija
10.45 Kunolovac, kviz
11.45 Punom parom, kulinarski izazov (R)
12.15 Ekkluziv, magazin (R)
12.30 Vijesti
12.40 Dadija, serija (R)
13.10 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
13.35 Marina, telenovela
14.30 Cobra 11, serija
15.20 Magnum, akcijska serija
16.15 Korak po korak, serija
16.40 Puna kuća, serija
17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 Dadija, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 CSI: New York, serija
20.50 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
21.40 Dexter, serija
22.45 Bratstvo, serija
23.40 Vijesti
23.50 Putnik, znanstveno-fantastična serija
00.35 Kunolovac, kviz
02.35 Braća, film, komedija (R)

ČETVRTAK 29.1.2009.

05.55 - Ekumena, religijski kontakt program
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti

10.15 - Flavors, dok. serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlu
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.35 - DUB, Dubrovnik - dokumentarni film
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - 1 protiv 100, kviz
 21.10 - Dossier.hr
 22.00 - Pola ure kulture
 22.40 - Otvoreno
 23.30 - Dnevnik 3
 23.50 - Poslovne vijesti
 00.05 - Dosjei X (3.), serija
 00.50 - zvjezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 01.35 - Blizu doma, serija
 02.20 - Sutkinja Amy 6., serija
 03.05 - Fotografija u Hrvatskoj
 03.15 - Tekstura, emisija o knjigama
 03.55 - Pola ure kulture
 04.25 - dossier.hr
 05.10 - Opijeni ljubavlu

07.10 - Vatrogasne priče
 07.35 - Miki i prijatelji
 08.00 - Na kraju ulice
 08.15 - Petar Pan i gusari
 08.45 - Hollyni junaci, serija
 09.15 - Beverly Hills 7., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - reprizni program
 14.05 - Slikovnica
 14.40 - Obični ljudi, TV serija
 15.30 - Koga briga?
 16.05 - Moja žena i djeca 4.
 16.30 - Povratak na novo, humoristična serija
 17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
 17.50 - Županijska panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Tekstura, emisija o knjigama
 19.35 - Dragi John 4., serija
 20.05 - serija za djecu
 20.40 - Vijesti na Drugom
 21.00 - Billy Elliott, britanski film
 22.50 - Blizu doma, serija
 23.35 - Vrijeme je za jazz

05:50 Flintove avanture
 06:10 Otvori svoje srce, serija
 07:00 Čarobnjaci, crtana serija
 07:20 Inspektor Gadget
 07:45 Tomica i prijatelji
 08:05 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra

10:45 Lude 70-e, serija
 11:15 Rebelde, serija
 12:10 IN magazin, showbiz emisija
 12:45 Medij, serija
 13:35 Nikita, serija
 14:30 Inspektor Rex, serija
 15:30 Raskrižje, igrani film
 17:15 Vijesti
 17:45 Rebelde, serija
 18:35 IN magazin, showbiz emisija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Istraga, magazin
 21:15 Provjereno, informativni magazin
 22:10 Trenutak istine, game show
 23:10 Vijesti
 23:25 Seks i grad, serija
 23:55 Seinfeld, serija
 00:20 Nikita, serija
 01:20 Ezo TV, tarot show
 02:20 Raskrižje, igrani film
 03:55 Inspektor Rex, serija
 04:40 Medij, serija
 05:25 Kraj programa

06.50 Dexterov laboratorij, (dvije epizode)
 07.35 Korak po korak, (R)
 08.05 Puna kuća, serija (R)
 08.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 09.15 Astro show, emisija
 10.20 Kunolovac, kviz
 11.20 Malcolm u sredini, (R)
 11.45 Dadilja, serija (R)
 12.15 Ekkluziv, magazin (R)
 12.30 Vijesti
 12.40 Reba, serija (R)
 13.10 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.35 Marina, telenovela
 14.30 Cobra 11, serija
 15.20 Magnum, akcijska serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.10 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
 20.55 Uvod u anatomiju, serija
 21.45 Kućanice, serija
 22.35 Trava, humorna dramska serija (dvije epizode)
 23.45 Vijesti
 23.55 Ženski klan, serija
 00.40 Kunolovac, kviz
 02.40 Bratstvo, serija (R)
 03.25 Dexter, serija (R)

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se nedjeljom na subotičkoj TV K23 u nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

- 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'DW Puls' - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur café' - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- Emisija za mlade (petkom)

20,30 - 21,00

- Narodna glazba
- Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, komentar, zanimljivosti, zabavna glazba)
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,30 Emisija za djecu
- 20,00 'Ljudi nazine' - talk show Bele Franciskovića
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

www.kvishkoteka.hr

[illegible]

WISSEN KONTAKT